FREDERIK POULSEN

FRA LATINER-KVARTERET

GYLDENDALSKE BOGHANDEL

FRA LATINERKVARTERET

FRA LATINERKVARTERET

FORTÆLLINGER

AF

FREDERIK POULSEN

KØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN)
GRÆBES BOGTRYKKERI
1903

INDHOLD

FRA LATINERKVARTERET

Ve den unge, som ser paa Verden med gamle Øjne,
slev og med Hjærtekulde, som ikke begærer at vide,
ikke higer at lære, Uvidenheds Trældom at bryde!
O! men lyksalig, lyksalig den Mand, der med Ynglingens Ildhu,
elskende Verden, begærende alt, træder ud, ud i Verden,
higende alting at skue, forstaa, begribe og favne!

Kraszewski.

I

Nogle Gange allerede var de slentrede frem og tilbage paa Boulevard St. Michel, fra Luxembourghaven til Seinen og tilbage igen.

Det var i Skumringstiden, den Tid, da Paris vaagner til Nattens tyste Kampe og listige Sejre, da alt det, der ikke blev ænset i Dagens hede Uro, folder sig ud og lever. Dér smyger de sig gennem Mørket, alle de Lyde man før ikke hørte for Dampsporvognenes Tudehorn og Avissælgernes Skraal. Silkens Brus og Knitren og smægtende Stemmers Hvisken. Aldrig er Kastanietræerne skønnere, aldrig dufter de sødere end da. Hele den lange Dag har de ventet derpaa og dæmmet op for deres Overflod af Duft og Ynde. Nu løfter de deres Grene mod Vaarhimlens Glød, og i svimmel Jubel slynger de al derés Vellugt ud, som Brudepiger der kappes om at gøre Brudekammeret fagert. Og Luften skælver som varme Kys og smidige Kærtegn.

De to unge, der gik der, var med i det altsammen og det baade med Øjne og med Tanker. De havde længe ikke vekslet Ord, saa optagne var de

af Kvinderne, der fra alle Sider gled frem af Mørket og fyldte Boulevarden med Liv og Kvidren. Lange, den høje, blonde Dansker, gik med vidtaabne Øjne, der fór og flakkede, som om de frygtede for, at noget eneste Indtryk skulde gaa tabt. Han havde et rundt, glat Ansigt med fine, barnlige Træk, endnu ikke udhamrede af Livets Mejsel. Mere hjemmevant var aabenbart Tyskeren, den lille fintbyggede og fintklædte Strübing. Med Kenderens trygge Ro og stilfærdige Glæde nød han Vaaraftenens Duft og Lyde. Hans Ansigt med den lange, lige Næse, det stærkt udviklede Kindparti og den spidse Hage mindede ikke lidt om en gængs Mandstype i arkaiskgræsk Kunst, en Lighed han havde gjort alt for at fremhæve ved Overskæggets Fald i svungne Buer nedefter og ved det røde Hageskægs Tilspidsning.

Paa en Gang blev Lange staaende. Han havde opdaget en Præst i Vrimlen, og i samme Øjeblik var han der igen paa sine Tankers vanlige Rendebane.

„Ved De, at Præsterne her i Paris er fritagne for at bære Tonsur?“

„Ja, jeg ved.“

„Er det ikke karakteristisk? Hvad? Dér kan man se, hvad det er for noget Humbug, det Hele. Hvor vidste De for Resten det fra?“

„Aa, ja, hvor ved man det fra? Jeg har levet en Del sammen med katolske Gejstlige og interesserer mig for dem . . .“

„Ja, det siger De om al Ting. Forleden ude i

Boulogneskoven kunde De reparere en Automobil, som var De Mekaniker . . ."

„Jeg reparerede ikke noget. Jeg viste blot Vognstyreren, der var en Klodrian, som ikke kendte sin Maskine, hvad der var i Vejen. Desuden ved De, at jeg har kørt gennem det meste af Ungarn og Serbien i Automobil . . ."

„Og interesserer Dem en Del for Automobiler? Ikke sandt?" afbrød Lange.

„Interesserer mig en Del for Maskiner. Jo!"

Lange maatte gaa en Tid i beundrende Tavshed, inden han kunde samle sig til følgende Udbrud:

„Man skal altid forudsætte om en Tysker, at han ved meget. Men De ved, Gud straffe mig, alting. De har kørt og rejst og redet gennem Alverdens Lande. Og De ved Besked med Maskinvæsen og Etnografi og Kirkefædre og dansk Litteratur og Islandsk . . . Jeg har aldrig været saa flov, som da jeg første Gang talte med Dem, og De oplyste mig om, at der eksisterede en nyislandsk Litteratur, noget jeg ikke havde Anelse om, skønt jeg baade er Dansker og Historiker. Jeg bilder mig ind, at jeg heller ikke har spildt min Tid, men jeg forstaar ikke, hvor man kan overkomme saa meget."

Strübing trak paa Skulderen.

„Det var dog saa naturligt, at naar jeg vilde til Danmark, maatte jeg lære Dansk. Hvor kunde jeg ellers suge Næring for min Sjæl af Folkets aandelige Ejendommeligheder?"

„Ja, men Island? Hvor kunde det falde Dem ind at drage til Island? Og navnlig at leve der som

Eneboer? For det gjorde De jo. De boede i et Telt og havde Deres egen Hest og opholdt Livet ved Jagt og Fiskeri."

„Det skal jeg sige Dem. Jeg vilde som Etnograf . . . om De vil som Præhistoriker sætte mig ind i det primitive Livs Forhold. Den Psykolog, der kun har sine Erfaringer fra det Liv, der leves, han har begrænset sin Synskreds utroligt, mer end de fleste forstaar. Hvor kan han begribe Folkesangen, der fødes paa Naturbarnets Læber, hvor kan han begribe Familiefølelse og Ahnekultus, de første Forsøg paa at forme og tegne, Sindrigheden i Overvindelsen af Vanskeligheder, Følelsen af Sky og Afmagt overfor Naturen og de møjsommelige Sejre, der frigør ham fra dens Trældom? Vi forstaar midt i Livets Komfort og Vedtægt næppe nok Tilstanden Verden over for 100 Aar siden. Tænke faar man heller ikke Tid til, ikke engang i Videnskaben for lutter Haandbøger og Specialværker, der skal pløjes igennem. Jeg trængte til at bjærge min Sjæl ud af Livets og Tankernes Hvirvel og til i Ensomhed at se Verden øde og vild for mine Fødder."

„Og fandt De saa de primitive Forhold saa dejlige?"

„Jeg fandt dem frygtelige. Jeg opdagede, at jeg var et forkælet Kulturbarn og aldeles ude af Stand til Naturerobring. Jeg fik Spleen og frøs og mistede tre Tænder og længtes tilsidst saa rent modbydeligt efter Mennesker. Nu da jeg har dem igen, længes jeg tit efter Island."

„Ja, saadan er det. De er med alle Deres In-

teresser aldrig tilfreds. Hvad har Menneskene egentligt gjort Dem?"

„Ikke andet end at de trætter mig ved deres Ensartethed. Jeg har en Følelse af, at jeg kvæles af det europæiske Fernis. Overalt bliver Folkene, deres Følelsesliv, deres Omgivelser og deres Færd mere og mere ens. Det er snart værre end i Slutningen af den romerske Kejsertid. Da var Menneskene, deres Husgeraad og deres Smykker ensartede lige fra Rhinen til midt ind i Asien. Men Verden var dog mindre den Gang. Udenfor Verden boede der Folk, der havde noget for sig selv. Nu kan jeg træffe Kinesere med høj Silkehat og i det inderste Afrika Negre i Manschetskjorte, og snart vil ogsaa alle Sjæle være ens, takket være Brændevin og Missionærer. Til alle Sider flyder Strømmene, breder sig ud og størkner og kvæler al Oprindelighed. Det er det betydningsfuldeste Fremskridt i vor Tid, at den hele Jord er med, at Kulturlavaen denne Gang vil begrave alt. Kvæles skal vi. Oldtidslivet blev kvalt i Retorik, vor Kvælning bliver naturligvis mere moderne kompliceret."

„Jamen, Kære, saa kæmp! De mangler jo netop en Sag at kæmpe for og en Sag at bekæmpe. De har for faa Sorger. Med Deres Millionærfar i Baghaanden behøver De jo ikke at ængstes for Fremtiden. Desværre! For havde De bare lidt Pengenød, saa vilde De være mindre Grillefænger. Men som Forholdene nu er, saa kæmp mod denne Kristendom, som De tror vil kvæle alt. De har med Deres

fem og tyve Aar set og tænkt mere end de fleste paa Halvtreds. Brug nu Krudtet."

Lange var bleven ivrig, rettede sig op og gik paa Tæerne, som han plejede, naar han vilde slaa noget særdeles vigtigt fast. Saa vedblev han:

„De saa den Præst, der smuttede forbi os før. Velan, slaa ham ned! Hvert Land har Møje med at bjærge sin Kultur, det vil netop sige sin Ejendommelighed levende ud af Obskurantismens Kløer. Her i Frankrig Klerikalismen, i Tyskland Ultramontanismen, i Danmark Indre-Missionen. Har De læst min Bog mod Indre-Missionen, som jeg laante Dem?"

„Ja!"

„Naa, saa vil jeg sige Dem, jeg har som Historiker skrevet adskillige videnskabelige Afhandlinger, der — naar jeg selv skal sige det — var baade grundige og klare. Men af intet Arbejde er jeg saa stolt som af det mod Missionen."

„Det er ganske meningsløst. Deres Skrift mod Missionen kunde hundrede andre have skrevet. Deres historiske Arbejder har De for Dem selv. Jeg misbilliger ligefrem Deres agitatoriske Skrift. Tænk dog paa, hvad Selskab De kom i."

„Selskab? Alle aandsfrie, alle dannede Mennesker i Danmark . . ."

„Og alle de fladbundede og alle de officielle Kristne, alle de lunkne og de der vil lempe . . . tillempe efter moderne Forhold, for det er jo Slagordet i de frisindet-kristelige Kredse baade i Tyskland og Danmark. Kun er der rigtignok den Forskel, at i Tyskland har denne Retning frembragt religionshi-

storiske Værker af høj Rang, mens den i Danmark har været uproduktiv, fordi den er Massens Religion alene. Hoben vil altid tillempe de store Tanker, tage Saft og Kraft af dem og kun lade en vindtørret Skal tilbage. Alene det, at Angriberne af Indre-Mission var mange, burde skræmmet Dem. Man skal aldrig stille sig i Geled med de mange."

„Jo, naar de mange har Ret. Og her følte alle, at de stod overfor noget nedbrydende i Kultur og Folkeliv."

„Men samtidigt noget helstøbt. Og ikke sandt, vi beundrer Joseph de Maistre, fordi han førte Kristendommens Tanker ud i de yderste Konsekvenser? Men vi har ikke Kultur nok til at beundre samme Helhed i Troen i vor egen Samtid. Hvad er at foretrække — Folk der lemper og dog slæber afsted med næsten alt det gamle, det døde der kvæler, kemisk renset som det er for Troens levende Ilt, Folk der ved Kirkens Udgang straks antager det sædvanlige, bedsteborgerlige Udtryk og et Øjeblik efter er inde i al Bysladderen og Hverdagens Pjatteri? Eller er de ikke bedre, der gaar ud med Sjælen fyldt af Orgelsuset, saa den længe intet ser og føler? Jeg har ofte haft Lyst at være Kristen blot for at vise, hvorledes Tanken om Gud burde være i hver eneste lille Handling og gøre Verden med alle dens Ting sælsom og alvorsstor."

Han gik en Tid i Taushed, fortsatte saa:

„Jeg ser ingen Mening i den kristne Religion uden Mystiken. Naar Mystiken, det sjælelige Samliv med Gud, er borte, saa er Fodfæstet borte. Thi det

er Mystikens Inderlighed, der betinger Kristendommens Skønhed. Vel bliver ved Mystiken alt det jordiske usselt, men ved Mystiken naar ogsaa det usleste Menneske op til Forening med Guddommens Herlighed og Storhed. Deres Indre-Mission er en Religion for alle dem, hvis Liv gaar hen i Møje og Kummer, som Demeters Mysterier var det, som Orfikismen og Oldkristendommen var det. Forstaar man Bevægelsen gennem historiske Analogier, da ser man, at den bunder i det dybeste Menneskelige, Trangen til Sjæleflugt fra Livets Jammer. Og da forstaar man, at den er en Tro netop for den forpinte og forslidte, for uselig Bonde."

„Jeg er ikke helt enig med Dem," sagde Lange kort. Han havde svært ved at tage til Genmæle overfor det nye, der kom pludseligt over ham.

„Nej, fordi De er Pædagog som alle Danske. Jeg har aldrig kendt saa pædagogisk et Folk som Deres, hele dets Karakteristik er givet med Ordene: Pædagogik og Popularitet. Danskeren ejer den brede Meddelelsestrang, hans Samvittighed er ikke rolig, saa længe han ved noget, som ikke hele Folket ved. At holde sin Viden fredlyst for alle andres Trin, al virkelig Højdeflugt, saa man svinder ind for Mængdens Øjne i Himlens Blaa, den ligegyldige Stolthed og det fornemme Had er for Danskeren Synd mod den Helligaand. Men deraf følger en meget mislig Svaghed: Dogmelæren og Frisindets Teologi. Det ubegrænsede Frisind bor ikke inden Hvermands Vægge. Frisindet maa da støbes i faste Former, der maa skabes en Frisindets Katekismus, ellers bliver dette

aldrig, hvad det skal være, populært. Det var den danske Friheds Teologi, der gjorde mig ked af Danmark i kortere Tid. end jeg havde ventet".

„Forklar Dem lidt nøjere. Hvad mener De med Frihedens Teologi?"

„Jeg har jo allerede givet Dem en Prøve med Hensyn til de religiøse Spørgsmaal. Spørg enhver Frihedsmand i Danmark om Indre Mission, og han vil sige det samme . . . det samme som De. Men værre endnu er næsten Forsvarets Teologer, der prædiker mod alle Militærudgifter. Her er et Punkt, hvori en Tysker aldrig vil forstaa Danskerne. Overalt, hvor jeg kom hen i Landet, hørte jeg samme Vise: Vi er de Svage. Nej, vi maa skabe en Kultur, som end ikke Kartoverne kan pløje op, en Kultur, Europa beundrer, det er vor eneste Frelse. Saaledes talte de ædle Aander, de hvide Venstresjæle. Men plejer Moskovitten at respektere Kultur? Kender man ikke Østenvinden i Danmark? Den har skarpe Tænder, Musetænder, der kan bide alle Kulturrødder, selv de dybeste, sønder og sammen. Og Neutraliteten? Den der skal sikres af Ruslands Czar og fornemmeligt af hans Mor og Pobjedonoszew. Det er dog et stivt Stykke vaabenløs at tro paa Retfærdigheden, naar hele Verdenshistorien er en Aflejring af Forræderi og Mened og Vold."

„Ja, det er godt nok. Men hvad kan det hjælpe? Afmagtens Kamp er altid latterlig. Bedre at resignere og erkende Sandheden."

„Er det hele Menneskeliv da ikke en Afmagtens Kamp? Alle ved vi, at vi skal falde, og dog strider

vi, som var der Haab om Sejr. Min Vilje sætter jeg mod Naturen og Lovene, min Stolthed er det at føre Kampen, saa længe jeg kan, selv om Nederlaget er sikkert. Alt Liv er Svaghed, og dog er alt Liv kun muligt ved Tro paa egen Styrke. Maaske er denne Tro som næsten al Tro Blændværk. Hvad gør saa det? I den ranke Tro ligger Livets bedste Kræfter."

„De vil, at vi i Panser og Plade skal rykke frem mod Overmagten."

„Tværtimod! De skal tage Eksempel af Prøjsen og gamle Frits, der snød sine Fjender og sveg sine Venner og lod sine gamle Lagener sy om til Lommetørklæder. Penge. Vaaben og Snuhed kan bringe et lille Folk paa Fode igen. Gør jer gode Venner med Tyskerne — vi er et saare bravt og godmodigt Folk — og svig os igen, naar det passer jer."

De var drejede om i en Sidegade og stod nu foran Langes Gadedør.

Lange rejste sig paa Tæerne for at sige et Alvorsord:

„De er en frygtelig Paradoksmager, Hr. Strübing. Det ligefrem snurrer i mit Hoved. Men nu og da kan der være et Guldkorn i Deres Fantasier. De hører til de Særlinge, som man kan lære noget af. Derfor kan jeg alligevel ganske godt lide at tale med Dem. Men kom nu med mig op, jeg vil lægge det Par Bøger her og skifte Kravetøj, før vi gaar ud sammen."

Strübing vilde ogsaa sige et Alvorsord. Men

lille som han var, maatte han op paa det høje Dørtrin for at staa rigtigt paa Tæerne.

„Og De har de blaa Øjnes evige Uskyld, saa uskyldsrene, som kyssede Solen hver aarle Morgenstund alle Gaarsdagens grimme Syner bort. De kan gøre, hvad De vil, De kan kvæle Deres Bedstemor og forføre en Helgeninde, og Deres Øjne er stadigt lige blaa og rene. Men i alt dette havblaa titter der talløse Spørgsmaal frem. Og for de Spørgsmaals Skyld kan jeg ogsaa ganske godt lide Dem.“

II

„Hvad har De bestilt i Dag, Hr. Lange?“

„Jeg var henne i Nationalbiblioteket, hvor jeg har fundet nogle utrykte Memoirer fra Napoleonstiden. Der er meget overflødigt, personligt Vrøvl syltet ned i dem, men imellem ogsaa ganske værdifulde Bidrag til Tidens Historie. — Og De? Hvad har De moret Dem med?“

„Med at se paa peruanske Vaseornamenter ude i Trocadéro.“

„Hvad vil De med det Stads?“

„Ingenting. Det er bare en Passion.“

Og han tilføjede, fordi han vidste, at det vilde ærgre Lange:

„Al Videnskab er Passion.“

„Ja, begynd De nu ogsaa at rakke Videnskaben ned. Som om der ikke var nok om det.“

„Jeg! Rakke ned! Paa ingen Maade. For mig er der intet nedværdigende i Ordet Passion. Jeg betragter Passioner som det eneste, der gør det muligt at leve Livet. Jeg elsker mine egne Passioner og under af Hjærtet andre deres, spørger ikke, om

de er gode eller slette, fornuftige eller forrykte. For jeg tror, de er allesammen lige gode. Men i mine Øjne er Videnskab en Passion ligesom Hunde og Væddeløbsheste og Kvinder og Religion og Automobiler."

„Forbandet Vrøvl!" snerrede Lange. Nu var han gnaven.

„Hvad er den da?"

„Hvad den er? Den er et Kald, et Udslag af det bedste i Menneskenaturen, dens evige Higen mod Sandheds Erkendelse." Lange deklamerede, mens han bandt sit Slips. „Vi Videnskabsmænd er Fremtidens Præster, der skal forkynde . . ."

„Deres Slips er daarligt bundet, kære Pædagog. Maa jeg hjælpe Dem? Saadan! Ser De? Se Dem nu i Spejlet! Er det ikke noget helt andet? Har De ikke en hvid Vest til det Slips? Det er dog Foraar . . ."

„Nej, jeg har ikke, og det er ogsaa revnende ligegyldigt."

„Det maa De ikke sige, Hr. Lange. Intet er ligegyldigt. I Morgen følges vi ad hen at købe en hvid Vest. De, Fremtidens Præstemand, maa ikke ligne Fortidens Videnskabsmænd, disse hvide Aander, der levede og døde med Barnesmil paa Læben, betragtede Videnskaben som et Kald fraoven og derfor bestandigt glemte at knappe deres Bukser."

„Men nu de moderne, der sidder en hel Dag og glor paa Ornamentik?"

„De maa ikke sige: glor. Husk paa, det er min Passion."

„Javel. Det er ogsaa det eneste Ræsonnement, der giver Deres hele planløse Studium nogen Mening."

„Hvad Mening er der da i Deres Roderi i gamle Memoirer?"

„De lærer mig at forstaa et helt Afsnit af Historien bedre."

„Og hvad vil De med det Afsnit?"

„Jeg vil forstaa Udviklingens Gang og lære andre, hvorledes vor egen Tid blev til. Al Historieforskning er værdiløs, der ikke tjener til at belyse vor egen Samtid. Men hvor kan De for Resten spørge saa dumt?"

„Sokrates — sit venia comparationi — spurgte ogsaa, selv om han forudsaa Svaret. Det er jo netop det, jeg vil forstaa, Udviklingens Gang, hvorledes Menneketanken var og er, hvorledes Menneskene ridsede og tegnede og gav Tanker Form. Og jeg elsker — ved De — at fordybe mig i det, den dannede Menneskehed forsmaar og foragter."

„Ja, elsk De bare. Men det er kun Mani, Passion om De hellere vil, men det har intet med Videnskab at gøre. Hvad vil De med peruanske Ornamenter i det praktiske Liv?"

Strübing smilede.

„Det er, som jeg kunde høre min Far tale. De ved, jeg brød med ham, da jeg var sejsten Aar, og at jeg siden har turet og tumlet omkring. Det var netop denne utaalelige Pædagogik, der drev mig ud af Hjemmet. Allerede som Dreng syslede jeg med det særeste, det fjærneste, læste for Eksempel i tolv

Aars Alderen en Grammatik i Maori-Sproget og lærte den udenad. Hvorfor? Det vidste jeg ikke selv. Og Far var rasende, naar han opdagede det. Han vilde, at jeg skulde gaa den regelrette Vej: Student, Reserveofficer, derefter nogle Aars teoretisk og praktisk Uddannelse i Industrivæsenet for med gode Kundskaber at indtræde som hans Kompagnon i Klædefabrikerne. Det er ikke, fordi jeg ikke kan eller vil. Jeg vil være alt, hvad han forlanger, Dr. phil., Officer og Handelsmand, og jeg skal vise ham, jeg kan det, bedre end de Idioter, der aser sig frem til en af Delene. Men først maa jeg have levet uden at spørge om Metode eller Plan, lade Tanker og Lidenskaber rinde ud og ind i min Hjærne . . . som i et lille Paris, hvor alle Strømme mødes."

„Ja, og saa lever De nu saadan. Men er De alligevel tilfreds?"

Strübing for op, som stukken af en Slange.

„Hvor De dog er en uhyggelig Spidsborger! Ja, undskyld mig! Men tilfreds? Hører De ikke, hvor frygteligt det lyder? Hvor kan man nogensinde være tilfreds? Under Nydelsen, selv den højeste, naar man ved, der gives andre, fjærne . . . ikke bedre, men uopnaaelige? Under Arbejdet? De maa vide, jeg har læst, naar jeg vilde vide, læst, saa mine Lungespidser brændte, og jeg havde en Følelse, som lagde der sig et Lag Skimmel om mine Kinder. Men var det Lykke? Tusinder af Spørgsmaal brændte i Lue i min Hjærne, Dagene randt, ingen Tid slog til. Hvert Spørgsmaal for sig havde krævet Aar.

Og under Løsningen spaltede det sig i utallige andre, brast mellem Hænderne og randt som Kvægsølv bort mellem Fingrene. Nej, ved De, hvor Lykken og Tilfredsheden bor? Alene i Stilheden og Uvidenheden, kort sagt i Begrænsningen. Først da Oldtidslivet randt til Hvile, fandt man paa en Frase som den, at den Vise altid er lykkelig. Fordi Visdom da var bleven ensbetydende med ensidig, religiøs Grublen. I Tider, hvor Visdommen lever, er den Vise aldrig lykkelig. Thi al Visdom er Sammenlignen, og Sammenlignen er søgende Uro. Og derfor er Ord som Lykke og Ulykke forældede fuldt saa vel som Ordene moralsk og umoralsk, god og slet. Det er ved Nutidslivet det evigt skiftende, det at alle Begreber forflygtiges, det at Menneskers Følelsesliv nuanceres i det uendelige . . ."

„Nej, holdt! Nu modsiger De Dem selv. Hvad var det, De sagde før om Fernis og Kulturlava? De er ikke konsekvent."

„Nej, Gudskelov! Jeg er ikke Skolemester. Men det, jeg kalder Kulturlava, er netop Pædagogikken, og til Pædagogikken regner jeg alt, hvad der skrives ned i Katekismer eller Dagbladenes Ledere eller i politiske Brochurer. De ser det netop bedst med Politik. Intet er saa goldt, ligefrem dræbende for al individuel Tænkning. I et politisk Parti er der højst én, der tænker. De andre er Kvæg. Der gaar to Strømme i moderne Udvikling, en mod Rigdom, Mangfoldighed, Liv, en anden mod Pædagogik, Masseundervisning, Ensartethed og dermed Døden."

„Ja, men hvad har alt det med peruansk Orna-

mentik at gøre? Er der nogen særlig Rigdom ved den maaske?“

„Nej! Tværtimod! Ornamentikken i et arabisk Tæppe er rig, og det er en Nydelse i et saadant at følge Liniernes stolte, dristige Spil og se, hvorledes de geometriske Figurer her faar Liv, faar Kunstens Skønhed og levende Liv. Det er paa samme Tid en Fryd og en Anstrængelse for Øjet at opdage, hvorledes Mønstrene er nittede sammen, saa hver Linie i sin spinkle Bygning er Led af to Figurer og saaledes har dobbelt Virkning og Værd. Der skal Tid til at forstaa det, derfor kan man saa let blive ene derom. Men noget andet er det at fordybe sig i primitiv Ornamentik. Udbyttet her er at ligne med Indtrykket af et russisk Landskab. Det er ikke saa ligetil som Svejts' Bjærge eller det blaanende Middelhav, hvis Skønhed alle kan se, i hvert Fald i Teaterkikkert. Ruslands Stepper bliver aldrig populære. Jeg maa selv bekende, timevis kunde jeg ride afsted uden at komme i Stemning, uden at Landskabets Ejendommelighed blev mig klar. Var der ikke flade Marker og Fyrreskove overalt i Verden? Og var der noget særligt ved disse? Men saa paa en Gang kunde det komme — — — susende som Vinden suser gennem Træernes Blade før Tordenen, og lige med ét stod min Sjæl i flammende Lyn. Eller der rejste sig som et luende Baal af mine Tanker, og hvert Indtryk, selv det mindste, faldt som Ved deri, saa Gnisterne fløj.“

Lange havde fuldendt sit Toilette og sad nu tavs og tankefuld paa Randen af Bordet. Der var

noget ved Strübing . . . en Ordenes Trolddom, der betog. Nede fra Gaden steg Larmen herop, enstonende som Havets Susen vældede den ind gennem den aabne Altandør. Dæmpede Lyde, Tusmørkelyde, fødte af Storbyens Attraa og Glæde, milde og dulmende som en rolig Pasgang efter Dagens lange, forcerede Galop. For et Øjeblik siden dernede, midt i det altsammen, nu højt oppe, Nabo til Vaarhimlen, hele Rummet fyldt af unge, forunderlige Tanker, og langt, langt borte fra det lille, snævre Land, hvis Ideer han kendte som dets Mønter, fordi han havde taget dem ind og givet dem ud alle, alle tilhobe! Hvor velgørende rundt om at føle Luften dirre af Verdenslivets Pulsslag og dog at være over det, højt oppe, nær Himlens Hvælving med dens rene, stærke, stille Glød!

„I det primitive elsker jeg at finde Ensartetheden, fordi Naturens største Gaader ligger skjulte der bag. Jeg elsker de første Menneskers første famlende Gerninger, fordi de giver et Indblik i Sjælens Allerdybeste, som den moderne Psykolog aldrig kan faa. Længe varer det, før man kan se noget i disse plumpe Vasers raa og fattige Ornamentik. Den er ens . . . eller næsten ens overalt. Tag Vaser fra Peru og stil dem sammen med Vaser fra det gamle Hissarlik. To Retninger ser De gøre sig gældende, ganske ens hos begge Folk, den ene, mere abstrakt, beror paa Glæden ved det lineære og dækker Karrets Sider med de simpleste Mønstre, den anden, plastisk, levende, giver Karret selv Liv, former det med barok Fantasi til Efterligning af Dyr eller Mennesker. Saa

ens er de ofte, Ornamenter og Karformer i Peru og Troja, at kun det øvede Øje kan skelne dem. Og dog var disse Folk skilte, ikke blot ved Verdenshaves, men ogsaa ved Aartusinders Mellemrum. Men samme forunderlige, gaadefulde Lighed kan jeg genfinde i Folkenes Gravskikke og i Folkenes Sjæletro. Hvad er det da, jeg herved vil naa? Til Lovene for Menneskeltankens Struktur, som det i vor Tid er umuligt at finde paa Grund af gensidig Paavirkning over den hele Jord. Ornamentikken er Skriftsproget, jeg benytter til at læse de første Menneskehjærners første Tanker Jeg tager Menneskehjærnen som Embryo for mig."

„Jamen, Kære, hvorfor sagde De ikke alt det straks? Nu kan jeg i det mindste forstaa, at det kan have nogen Interesse . . ."

„Fordi jeg almindeligvis ikke giver Grunde for mit Arbejde, men spiser Folk af med Ordet: Passion. Skulde jeg sige Sandheden, saa driver jeg mine Studier som de gamle Munke i Klostrene, siger som de: kun til Guds, ikke til Menneskers Ære. I den moderne Videnskab spørges altid: Til hvad Nytte? Dér fordrer man Resultater."

Lange stod ved Altandøren og saa ud.

„De er Rigmandssøn Derfor kan De tale, som De gør. Vi andre Stakler, der maa aflægge Beretning og opvise Resultater, fordi vi er afhængige af Statens og Legateforernes Naade, vi kan kun misunde Dem. Og naar vi er Pædagoger, saa er det mange Gange blot, fordi vor Fattigdom nøder os

dertil. Hvad vilde De gøre med Deres Aandsaristokrati, hvis De var fattig?"

„Jeg vilde vænne mig til Nøjsomhed. Allerede nu maa jeg savne meget af den Komfort, som jeg havde under min Opvækst, og som jeg igen kunde have, hvis jeg bøjede mig for Far. Han støtter mig, det nægter jeg ikke, og han har ogsaa altid uden at kny betalt min Klatgæld. Men jeg tror ogsaa godt, jeg kunde leve tarveligere. Vi Tyskere kan endnu ofre noget af vort Velvære for vore Idealer. Tænk paa vore smaa, slet lønnede Embedsmænd. De har trods alt bag Uniformen Hjærter, der banker varmt for deres Land, og Statsideen, navnlig Tanken om Landets Storhed, fylder dem saa helt, at de aldrig kunde tænke paa at klage over personlige Tryk, endsige som Embedsmændene i andre Lande gøre sig ulovlig Fordel paa Statens Bekostning."

„Jeg vidste ikke, De var saa vild Chauvinist?"

„Det er jeg heller ikke. Jeg hader vor øvrige Selvforgudelse. Men paa det Punkt, med Hensyn til den varmhjærtede Idealisme, har jeg Tro til mit Folk."

„Men De vil ikke højne og oplyse Deres Folk gennem det, De ved."

„Den Viden, der gør mig lykkelig, behøver jo ikke at glæde andre. Al Forkyndelse minder mig i sin Anmasselse om en Scene, jeg engang saa inde paa en Vegetarianerrestaurant. En Mand sad og spiste Melspiser og Grøntsager i en Uendelighed, og man kunde se paa ham, da han var færdig, at nu havde han Fred med sin Mave og sin Gud. Hvad

han maaske ikke før i Tiden havde haft. Men ved Siden af sad hans Søn, en ung Fyr paa 14 Aar og spiste det samme. Og 14 Dages Hunger lyste i hans Blik, og Ordet: Kød bævede paa hans Læber . ."

„Jamen, det er ikke det samme. Sund Oplysning vil ude i Folkets brede Lag . . ."

„Nej! Det er netop det, jeg ikke tror, at man saadan uden videre kan gaa hen og hæve et Folk op paa Kulturens Højde. Kulturen er skabt gennem langsomme Lagdannelser nedenfra opefter. Og jeg tror, vi er bedst tjente med at lade selve Lagdannelserne blive staaende. De derimod slaar alt det underste bort og vil have Toppen til at staa alene. Følgen bliver . . . og er bleven . . . at Toppens Niveau er sænket."

Der gled et flygtigt Smil over Strübings Ansigt. Nu sprang han op og tog sin Hat.

„Bi lidt!" raabte Lange. „Jeg vilde dog gerne svare . . ."

„Behøves ikke," lo Strübing. „Jeg ved, hvad De vil sige. Og Italieneren og Polakken venter os Klokken ni henne i „Lorraine"."

„Naa, ja! Saa blot én Ting endnu. Vi kender jo allerede hinanden godt. Har De noget imod, at vi siger du til hinanden for Fremtiden?"

Strübings Ansigt blev øjeblikkelig koldt.

„Ja! Det er en Nationalfejl hos begge vore Folk, som vi maa bidrage vort til at udrydde. Danskeren drikker Dus og Tyskeren tilbyder Smollis, selv om de aldrig tænker paa at holde Forbindelsen vedlige."

Lange svarede ikke, men hans Mine var næsten

forknyt, da han tog Hat og Stok. Strübing saa det straks, standsede og vendte tilbage.

„De tror, det er Storsnudethed? Jeg vil ikke gøre mig bedre, end jeg er. Der er nedarvede Instinkter i mig, som ingen Logik eller Udvikling kan udrydde. Læser jeg i et Blad om en Strejke, holder jeg uvilkaarligt med Arbejdsherrerne, endnu før jeg ved, om de har Ret eller ej. Eller hvis der berettes om Revolter og Militærindhug, ser jeg det hele for mig og nyder Pøbelens Blod, der flyder i Gadens Søle. Ærligt talt, jeg gør lige saa lidt for at bortfjærne de primære Lagdannelser i mit eget Sjæleliv som ude i Verden. Jeg kæler tværtimod lidt for mine Instinkter. Naa, men det var det, jeg vilde sige. For at være fuldtud paa Højde med Tidens Kultur . . . og det vil De jo ogsaa gerne være . . . maa ens Sjæl være hurtigt mobil. Eller bedre som et af de store moderne Hoteller, hvor dagligt en Mængde Mennesker strømmer ind og ud, kun enkelte kommer igen, men ingen tager fast Ophold.“

III

De traadte ind i la Lorraine, den kendte hyggelige Studenterkafé, steg ned ad Trappen i det store Rum med de brune Træpaneler, de brunmalede Træborde og Træbænke. Næsten ved alle Borde spilledes der — Brætspil eller Kort — af drikkende og rygende Studenter, mens Smaapigerne sad hos, gav dumme Raad og lod sig kæle for mellem hvert Spil. Et Par langlivede Kokotter flanerede fra Bord til Bord, tiggede Cigaretter, trykkede Hænder, nikkede, lo, tændte, drev videre. Uden Støj, uden Raahed, lyst og tvangfrit det hele, og midt ind imellem kvidrede det lille Orkesters Melodier som frie, muntre Fugle.

De fandt den italienske Læge Pagello og den polske Maler Zokolowski fordybede i et Spil Dam, vekslede Haandslag med dem og tog Plads paa et Par Taburetter ved deres Bord.

„Lad os saa passiare,“ sagde Pagello og skød Dambrættet fra sig.

„Ja, naar De vil indrømme, at De har tabt Spillet,“ erklærede Zokolowski. „Ellers ikke.“

„Jeg vil høre lidt Musik. Vi kan da ikke sidde og spille, nu da de to Herrer er der. Saa meget kan De vel forstaa?“

„Jeg forstaar aldeles intet. Indrømmer De, at De har tabt?“

Det var netop det, Italieneren ikke holdt af. De spillede hver Aften og med en Lidenskab som Børn, fór op og skændtes ved mindste Anledning, drillede hinanden, saa de var grædefærdige, begge lige hoverende, naar de vandt, lige fortvivlet rasende, naar de tabte.

„Indrømmer De? Indrømmer De?“ klemte Polakken paa. „Det er altsaa det andet Spil, De har tabt i Aften.“

„Saa ti dog stille for Djævelen,“ brusede Pagello op.

„Jeg tager de Herrer til Vidne paa, at Hr. Pagello, barnefødt paa Sicilien, har tabt.“

„Naturligvis har Hr. Pagello tabt,“ sagde Strübing. „Saa er den Historie ude.“

„Hvem har spurgt om Deres Mening?“ fnyste Italieneren. „Men De har det som alle Germaner, De skal altid blande Dem ind i det, der ikke vedkommer Dem.“

„Det er meget beklageligt,“ sagde Strübing med et lille ondt Smil. „Men jeg nødsages — mod min Vilje virkeligt — til at erklære Italien for bankerot.“

Italien bankerot? Det kunde tages i dobbelt Betydning, og Pagello opfattede straks Ytringen som en Hentydning til sit Lands Fattigdom, hans som alle Italieneres ømmeste Punkt. Hans Øjne, ellers

saa matte af mange Nætters Daarskaber, lyste i samme Nu op som et Par elektriske Glødelamper. Blot et Ord til, og al Forsoning vilde været umulig. Men Strübing bøjede i Tide af. Han havde sat en Pincenez paa sin arkaiske Næse og betragtede nu opmærksomt Brættet.

„Men, kæreste Hr. Pagello! Hvad siger jeg? De staar jo udmærket. De kan saa brillant vinde endnu. Hvis De tillader, overtager jeg Deres Parti, saa skal De blot faa at se."

Italieneren var straks formildet og bad Strübing tage hans Plads. Polakken følte sig paa sin Side sikker nok til at optage Dysten. Under de første Træk var han overlegen, næsten haanlig, Men en genial, uventet Manøvre af Strübing bragte ham straks ud af Fatning. Han blev nervøs og spillede dristigt og dumt. Lange frydede sig ved at se den lille, elegante Germaner sidde der rolig og sikker, som havde han aldrig bestilt andet end spille Dam, knusende og tilintetgørende Modpartens heftige Angreb. Her som altid var Strübing Situationens Herre.

„De spiller godt," sagde Lange.

„Aa ja . . . jeg har altid interesseret mig en Del for Brætspil," lo Tyskeren polisk.

Det endte, som ventet var, med Polakkens Nederlag. Italieneren var vild af Glæde og blev ved at takke.

„Men," tilføjede han, „sig mig blot . . . De mente ikke noget ondt med, hvad De sagde før. om Italiens Bankerot . . ."

„Nej," svarede Strübing. „Man skal altid respek-

tere andres Fædreland og andres Kvinder. Se, der kommer nu Deres lille Adrienne. Hun er forfærdeligt sød med sine sorte Moreløjne. Men aldrig kunde det falde mig ind at krænke dette Deres Allerhelligste."

Men nu vilde Italieneren ogsaa vise sig elskværdig.

„Aa, hvad det angaar, Hr. Strübing, saa er Adrienne til Deres Disposition. Vi har lært hinanden at kende saa godt alle fire her ... vi Udlændinge er jo nødte til at søge sammen, fordi de franske Studenters Kreds er saa eksklusiv. Jeg har Tillid til Dem, mine Herrer, og naar jeg har Venner, jeg har Tillid til, saa sætter jeg stor Pris paa at dele Kvinde med dem. Det giver fælles Interesser, og man er tryg, naar man ved hende i gode Hænder."

„Meget liberalt," lo Polakken. „Det bør virkeligt paaskønnes. Hvis altsaa Hr. Strübing ikke vil, saa vil jeg. Ikke sandt, lille Adrienne, vi bliver nok gode Venner?"

„Maaske," sagde Adrienne tankefuldt og mønstrede ham.

Hun var kommen hen og stod nu lænet mod Italienerens Skulder, kærtegnende hans halvskaldede Isse med de bitte, tynde Traadfingre. En lille sød, sort Tingest var hun, i rødt Silkeliv, som Italieneren havde købt til hende i Magasin de Printemps.

Polakken nød hende med graadige Øjne. Han var høj og tynd, bar luvslidt, graa Jakke, hvis Krave var „belagt" fra det lange, mørkebrune Kunstnerhaar, der flød ham ned over Skuldrene efter Latiner-

kvarterets Stil, glatkæmmet og rigeligt pomadiseret. Skægget derimod stod i det vildeste Purl og gav ham en iøjnefaldende Lighed med en Puddelhund. Mest paafaldende var dog hans Ansigts Bleghed, helt forskellig fra Italienerens gule Levemandsbleghed ned langs de runde Kinder. Zokolowski var bleg og smalkindet, som man bliver det af slet Luft og daarlig Kost. Fattig Fyr, lurvet Skikkelse, lugtende af simpel Tobak og endnu simplere Parfume — saadan var første Indtryk af ham. Men saa man blot en eneste Gang hans Øjne lyse, glemte man alt andet. I dem aabenbarede sig en Ynde, der var hele hans Væsens. Ansigtet blev saa fornemt, saa levende smukt i Skæret fra deres Ild.

„Ja, saa er det jo afgjort,“ sagde Italieneren. „Saa har du omtrent dine Aftener besatte — med Urmageren derhenne paa Hjørnet af Rue Bonaparte, et meget tiltalende Menneske kan jeg forsikre Dem, mine Herrer. Ham har du og os to, men du kunde for Resten godt have en til, lille du “

Ja det mente Adrienne ogsaa nok, hun kunde. De sorte Øjne lod hun løbe rundt i Kredsen.

„Siden Hr. Strübing ikke synes oplagt, har De saa ikke Lyst at være Fjerdemand i den Whist, Hr. Lange?“ lo Italieneren. Adrienne saa samtidigt over mod Lange med et elskeligt Smil.

„Nej ... nej ... det kan, det kan jeg ikke,“ stammede Lange helt flov.

Pagello rystede paa Hovedet.

„Ja, jeg kender det. Jeg har ogsaa før truffet Mennesker som Dem. De vil have en Kvinde helt

for Dem selv, ikke sandt? Men De har jo dog hverken Raad eller Tid til alene at tilfredsstille en Kvindes Luner. Hvor kan De i det hele taget tro, at nogen Kvinde har nok i en Mand?"

„Tro? Jeg ved den, der har det."

„De ved intet. Hun bedrager Dem, det kan jeg forsikre Dem for, og hun ler i sit Hjærte ad Dem og kalder Dem en Daare. Den Slags Ting forstaar enhver Italiener, der blot har fyldt atten Aar."

Lange skulde lige til energisk at protestere, da Polakken lagde sig frem over Bordet og sagde:

„Det kan jeg lide! Lad os tale om Kvinder. Der er dog ikke saa interessant et Æmne som Kvinder. Skal vi ikke, hver især, fortælle en Historie, en Oplevelse fra vort eget Liv, men den skal handle om Kvinder eller om en Kvinde? Helst naturligvis en lystig Historie eller et virkeligt erotisk Æventyr. Jeg synes, det kunde være morsomt, og vi har jo Tid nok. Vil De ikke lægge for, Hr. Pagello, De Boccaccios Landsmand?"

„Nej . . . nej . . . jeg kan ikke fortælle, jeg ved ikke noget . . .," indvendte Pagello.

„Vist kan De saa. De er Sicilianer. Min Gud, hvad kan man forlange mer? Fra selve Banditternes Land! Har De aldrig forsvaret Deres Pigebarn mod Røvere eller sværmet for en Banditpige eller været efterstræbt af en gammel Røverheks? Tænk Dem om, Hr. Pagello."

Pagello havde lænet sig tilbage. Hans Ansigt var et eneste stort, lysende Smil. Adrienne, der be-

gyndte at kede sig, kyssede ham hurtigt paa Panden og smuttede bort.

„Røvere ... Banditter? Jo vist har jeg forsvaret en lille Pige mod Banditter. Det er en hel Røverhistorie, nu skal De alligevel høre den. Saa tvinger jeg ogsaa de andre Herrer til at fortælle.“

Italieneren morede sig saaledes over sin Historie, at han maatte le en Stund, før han kunde begynde. Saa lyslevende stod Billedet i hans Erindring.

„Det var første Gang i mit Liv, at jeg sov hos en Kvinde. Jeg var fjorten Aar ...“

„Naa, det var da god Tid.“

„Sicilianerne begynder i Reglen at elske med de tolv, tretten Aar. Jeg var lidt senere paa det, jeg var fjorten, og min Dulcinella var noget ældre, hun var femten ...“

„Kriminel Lavalder,“ mumlede Lange. Det rislede koldt igennem ham. Men han fik Mod ved at betragte Strübings blaserede Verdensmandsmine. Om Dulcinellaen havde været fem Aar, det vilde ikke have frembragt en Trækning i det Ansigt.

„Jeg havde saamænd helt glemt hende, jeg kan hverken huske hendes Navn eller hendes Ansigt længere. Men hun var vistnok baade køn og velskabt. Hun var Opvartsningspige i et Værtshus udenfor Catania. Derude saa jeg hende en Aften ved en Folkefest. Hun bragte mig et Glas Vin, og jeg syntes da, at hun var velskabt og havde kønne Tænder. Desaarsag gav jeg hende gode Drikkepenge. Saa smilede hun med alle Tænderne og tillod mig at overbevise mig om, at hun virkeligt var velskabt.

Saa ofte jeg havde Lejlighed, tog jeg ud til Værtshuset, og snart var vi enige, lige ivrige begge to. Men hvor? Hun var stramt bevogtet af Værtshusmutter, og jeg havde heller ikke meget Spillerum. Til alt Held ejer min Far, der er Læge, en Villa udenfor Byen, beliggende et Stykke oppe mellem Bjærgene i en lille Landsby. Villaen var i Vintertiden ubeboet, og det besluttede jeg at benytte mig af for at føre Pigen derhen. Det var en Søndag Aften, jeg udførte mit Forsæt. Jeg var ikke særligt modig ved det. Der havde netop været en Røverbande paa Færde i Egnen, og jeg bevæbnede mig derfor med et Gevær og en Pistol, sagde til min Far, at jeg vilde paa Jagt, og drog afsted. Jeg husker endnu det uhyggelige Indtryk, den forladte Lejlighed gjorde paa os begge. Der var bælgmørkt i alle Stuerne, fordi Skodderne var dragne for, der var klamt og koldt overalt, ogsaa i Sovekammeret, Fars og Mors Sovekammer, hvor jeg med et underligt Instinkt straks førte hende hen. Jeg fik Skodderne tilside, saa lidt Lys kunde strømme ind. Men da vi saa de tomme Senge — der var ikke andet end Madrasserne i dem — og da vi saa hele Værelset rømmet for alle Toiletgenstande, kort sagt for alt det, der gør et Soveværelse hyggeligt, da var vi lige ved at græde begge to, som de Børn vi var.

Og saa var vi oven i Købet lige bange for Røvere. Vi var alene i hele Huset. Tænk, om de kom og tog os! Jeg tændte et Lys og gjorde en Runde for at forvisse mig om, at ingen var skjult nogetsteds. Hun fulgte med, klyngende sig til min Arm,

og hver Gang en Genstand kastede Skygge ved Lyset, jeg holdt, fór hun sammen og gav et Ryk i mig. Tilsidst rystede vi begge to saaledes, at vi helt glemte, hvad vi egentligt var komne for. Vi tænkte kun paa at forsvare os mod Røvernes Angreb, som vi saa ganske sikkert troede maatte komme. Jeg samlede alle Vaaben, der var i Huset. Med dem, jeg havde medbragt, ialt otte Stykker, fem Geværer og tre Pistoler. Vi hjalp hinanden med at lade og lagde dem i Række paa et Bord nær Vinduet i Sovekamret.

Det var bleven sent, og vi skulde dog en Gang til Ro. Men Pigebarnet vilde ikke klæde sig af, hun var bange, hun frøs, der var ingen Tæpper, alt var saa forfærdeligt uhyggeligt og sørgeligt, bare hun aldrig var kommen derhen. Hun græd, og jeg græd, det havde jeg ikke tænkt mig ved den første Nat. Saa bad vi vor Aftenbøn, tog hinanden om Halsen, kyssedes og sov."

„Hm!" sagde Polakken. „Hvad mener De med: sov?"

„Jeg mener ikke andet, end hvad der ligger i Ordet selv. Jeg var alt for ung og kejtet til at forsøge noget, naar hun ikke godvillig kom mig i Møde. Jeg skælvede over hele Legemet, men jeg vidste ikke, hvad det var, jeg kunde ikke stille Diagnosen, om det var Feber eller Kulde eller Frygt.

Vi havde vel sovet en halv Times Tid paa Fars og Mors Ægtesengsmadrasser, da hun pludseligt satte sig overende og greb mig i Armen. Ved Lyset, der

stadigt brændte, kunde jeg se, at hun var bleg som et Lagen.

„Hørte du ikke noget?“ hviskede hun. „Noget der rørte sig udenfor Vinduet? Noget der raslede? Hør, der er det igen.“

Jeg lyttede og hørte det ganske bestemt, ganske som hun sagde det.

„Der er de,“ sagde hun.

Jeg sad paa min Bagdel og kunde knap trække Vejret af Skræk. Jeg var i Skjorteærmer og frøs og saa vist meget sølle ud

„Mod!“ sagde hun og saa paa mig med et Par gnistrende sorte Øjne.

„Rejs dig, kæmp som en Mand, forsvar dig, din og min Ære. Mod! Jeg skal hjælpe dig.“

Jeg fattede mig, sprang ud af Sengen og nærmede mig Vinduet. Jeg forsøgte først at se ud, men det var brandmørkt. Saa tog jeg Mod til mig, aabnede Vinduet paa Klem og raabte ud:

„Hvem der! — — Hvem der!“

Intet Svar. Jeg lukkede Vinduet og saa uvis paa hende. Hun havde imidlertid taget Kjoleliv og Nederdel af og stod nu i rødt Liv, hvide Benklæder og røde Strømper. Munden var strammet saa ganske uhyre viljefast. Som en ren lille Garibaldipige stod hun der i rød Trøje og hvide Bukser.

„De er der! Naturligvis er de der! Du maa skyde, saa mærker du nok, at de er der. Skyd blot løs, alt hvad du kan, Jeg kæmper ved din Side, lader Geværerne, saa du ikke behøver at spilde

Tiden med det. Luk Vinduet op og skyd. Er der mange af dem, saa træffer du nok."

Vidunderligt, som Tøsen satte Mod i mig. Jeg greb et Gevær, aabnede Vinduet uden at frygte for, at man derude fra skulde træffe mig i Hjærtet. Pigebarnet var fornuftigt nok til at stille Lyset bag en Skærm, saa hun kunde se at lade, mens det ikke oplyste min Skikkelse. Det havde jeg selv ikke tænkt paa.

Jeg fyrede af i Blinde ud i Mørket. Øjeblikkelig rakte hun mig et nyt Gevær og rykkede mig det andet ud af Haanden. Jeg fyrede igen, og hun vekslede Gevær, og saaledes gik det de fem Geværer og tre Pistoler igennem. Jeg hørte hende lade, ivrigt arbejdede hun bag mig.

„Men de svarer ikke, de skyder ikke," sagde jeg og holdt et Øjeblik inde.

„Bryd dig ikke om det. De er der, de er der ganske sikkert. Kan du ikke høre, at Hundene gør? Der er Støj af Mennesker rundt om. Skyd, skyd, ellers er vi fortabte."

Saa spurgte jeg ikke mere. En vild Mordlyst havde grebet mig. Jeg kastede Geværerne til Kind, Skuddene glimtede ud i Mørket, Ekkoet rungede gennem Dalen, det var den vildeste Kanonade, jeg i mit Liv har opført. Hun kunde næppe følge mig, saa hurtig hun end var i Arbejdet. Naar jeg da vendte mig om, saa jeg hende i det allerkæreste Kostume, rød i Ansigtet af Anstrængelse, Brystet arbejdede, jeg saa den hvide Hals bølge over det røde Korset. Jeg var vild af Blodtørst og Kærlighed,

Luften i Værelset var ikke længere klam og kold, den var hed af Krudtdamp og Brunst.

Det varede vel en tre Kvarter, saa havde vi bortskudt al Ammunition. Men vi havde ogsaa udraset, og da vi ikke mere kunde høre noget — kun enkelte fjærne Hundeglam, som vi ikke længere brød os om, lukkede jeg Vinduet i og rullede Gardinerne ned. Men da jeg vendte mig om mod Stuen igen, da fløj Garibalditøsen om min Hals, hed og glad og vild som en Tigerkat. Hun knugede mig, hun græd, hun lo, hun bed mig og kyssede mig, og jeg greb hende i mine Arme, selv vild og glubsk af Kanontordenen, og bar hende hen paa Fars og Mors Madrasser. Resten af Natten savnede vi hverken Varme eller Tæpper."

„Men Røverne?" spurgte Polakken. „Hvad blev der af dem?"

„Det var naturligvis blind Allarm det hele, Hallucinationer, fostrede af kvindelig Nervøsitet. Da jeg aabnede Vinduet og kiggede ud næste Morgen, saa jeg, at jeg havde skudt et Plankeværk foran Villaens Have sønder og sammen. Det var alt, hvad jeg havde myrdet. Men hele Landsbyen havde været paa Benene, ogsaa Stedets to Gensdarmer. De havde staaet bag Gavlen og rystet af Skræk og ikke turdet nærme sig af Frygt for Røverne, som de troede angreb Huset. Det var sikkert det mest typisk-sicilianske af det hele."

„Ja, nu er jeg i en slem Knibe," sagde Polakken. „Det var mig, der havde den usalige Idé at foreslaa at fortælle Historier, og saa gaar Hr. Pagello lige

straks hen og fortæller os en baade morsom og æventyrlig Historie, fuld af Spænding og dog med lykkelig Udgang. Jeg vil slet ikke paatage mig at hamle op med ham, jeg vilde egentligt allerhelst foreslaa, at vi holder op med det samme."

„Nej," protesterede Italieneren. „Nu vil jeg dog have noget for min Ulejlighed. Skulde De — en Kunstmaler — ikke have oplevet noget? Det faar De os ikke til at tro."

„Jeg kan godt fortælle, men en egentlig Historie bliver det ikke, den har hverken Begyndelse eller Ende. Jeg havde ikke tænkt paa det lille Æventyr, hvis ikke Italienerens Fortælling havde mindet mig om en Erfaring, jeg ogsaa selv har gjort, nemlig at Farer ... især Livsfare ... i højeste Grad skærper Nydelsen ved at elske.

Den Oplevelse, jeg vilde fortælle, knytter sig desuden virkeligt til min Bestilling som Kunstmaler. Det var en polsk Fyrstinde, der vilde have mig til at male sit Portræt. Ellers er jeg jo mest Landskabsmaler og hører til den Retning, der vil skabe en ny, ægte national Malerkunst gennem Fordybelse i vore Landskaber, en Malerkunst langt mere national end Matejkos og hans Samtidiges med dens Slagbilleder og historiske Malerier. Thi hvor megen Sandhed er der vel i saadant et Fortidstableau? Det er dog indlysende, at den rette nationale Kunst maa være den, der fordyber sig i det haandgribelige, det vi har for Øje, vort Land selv med dets brede Sandrygge, dets Fyrreskove ..."

„Og saa videre! Spring det over!“ sagde Italieneren.

„Vist ikke nej!“ protesterede Tyskeren. „Hvorfor skulde vi ikke høre en ung Kunstner bekende, hvad der er hans Tro og Stræben? Skulde det ikke være mindst ligesaa lærerigt som Fruentimmerhistorier? Jo, fortæl De bare, kære Herre, hvorledes De er kommen til Deres kunstneriske Anskuelser.“

„Ja, naar det virkelig interesserer Dem. Jeg begyndte som Elev af de gamle polske Mestre med historiske Malerier, hvor Purpuret brændte paa Baggrund af natsorte Skygger, hvor Lidenskaberne kæmpede med stive Øjne og Hænderne krampagtigt knugede om Sværdfæste eller Lanseskaft. Saadanne Billeder — farveblodige, med vajende Faner og vilde Skrig — foretrækker Polakkerne den Dag i Dag.

Min Omvendelse gik saaledes til. Jeg kom en Dag ind paa en Maleriudstilling i Warschau. Idet jeg steg op ad Trappen, faldt mit Øje paa en Statue, der fra sin Niche dominerede hele Opgangen, en sejrende Gladiator, der med hævet Haand skriger sin Triumf ud til Folket. Man kunde ikke andet, man maatte standse og betragte dette Barbaransigt, der lyste af en vild, hoverende Brutalitet, og denne plumpe Skikkelse, der var slavehæslig trods de vældige, muskuløse Lemmer og trods Sejrens knejsende Stolthed. Denne Figur blev ved at forfølge mig gennem alle Salene, alle de andre Billedværker forekom mig matte i Sammenligning med den. Jeg gik fra Maleri til Maleri, og det var de bedste af de

gamle Mestre, der havde udstillet, og al Polens Lidenskab i Kamp og Sejr og Undergang havde fundet sit Udtryk her. Men „Gladiatoren“ besejrede dem alle, Purpuret var blegt mod hans Musklers dirrende Stramhed, og Kamptummelen, ja selv Sejrsjubelen var svag mod denne Bøddeltriumfators Skrig. Jeg gik tilbage og læste Kunstnernavnet paa „Gladiatorens“ Sokkel. Det var et russisk Navn, jeg kendte det ikke. Igen tilbage til Salene, hvor jeg drev fredløs fra Maleri til Maleri, idet jeg forgæves søgte at tvinge mig til at tro, at vor Kunst dog var den stærke og sejrende. Men det blev værre med mig, jo længere jeg gik.

Saa opdagede jeg inderst inde i en mindre Stue, paa en af de mest uanselige Pladser, to smaa Billeder, to Vinterlandskaber, polske Marker med Sne og vinterligt Øde. Foran dem blev jeg staaende og faldt snart i Ro, fyldt af Genkendelsens Glæde. Thi alt det kendte jeg igen, disse vide, flade Sletter med de graa Rønners Sørgmodighed, med Piletræer hist og her, forvredne og krumbøjede under deres ensomme Kamp mod Østens Storme. Disse Veje kendte jeg igen, hvor Hjulsporene løber raadvilde ud over Markerne til begge Sider og ikke aner, hvor de vil hen, blot frygtende Midten af Vejen, der er en bundløs Sump.

Disse to smaa Billeder gav mig en forunderlig Tryghed, saa at jeg, da jeg igen steg ned ad Trappen, roligt kunde se op til den skrigende Gladiator. Med Vold kunde de tvinge os, i Skrig og Vildskab,

i brutal Kraft var vi Russerne underlegne, men vi skulde sejre — jeg skulde være med at sejre — ved Finhed og Ynde, ved Inderlighed og Sandhed.

Den Dag var den lykkeligste i mit Liv, saadan sang det i min Sjæl. Senere har jeg haft Anfægtelser nok, den Dag var jeg stolt og sorgløs som en Prins, thi Riget var mit nu og for hele Livet."

I det Øjeblik var Zokolowski stolt og smuk at se. I det Øjeblik var han ingen fattig Mand, men en Prins, en virkelig Prins, der bar Kronen og svang Sceptret i Kunstens Vidunderland.

Men saa skød Minderne sig frem, Minderne om Nød og Kamp og Misforstaaelse. Med smertelig Mine bøjede han sig frem for at skjule Taarerne, der straks brød sig Vej.

„Det har tit været bitterligt tungt. Ingen ænsed én, naar man gav det bedste, men Haan og Spot var altid tilrede for hver lille Fejl og Svaghed."

Nu lignede han — lurvet og graa, med sit lange Haar og store, stride Skæg — en sulten og snavset Puddel, der synker forpint sammen, jaget fra alle gode Folks Døre.

Strübing bøjede sig frem og klappede ham paa Knæet.

„Kære Hr. Zokolowski! Hvis De tillader, kommer jeg i Morgen op og ser paa Deres Billeder, om der blandt dem er noget, der tiltaler mig."

„Vil De . . . vil De maaske købe?"

Zokolowski var straks glad igen, skiftende i Sorg og Glæde som et Barn.

„Maaske. Hvem ved? Men fortæl De nu videre.

Lad os faa Kærlighedshistorien. Hr. Pagello kan ikke sidde stille paa Stolen længere."

„Nej!" nikkede Pagello. „Var Fyrstinden smuk?"

„Smuk? Aa nej! Maaske havde jeg syntes, hun var smuk, hvis jeg blot havde set hende om Eftermiddagen, naar hun sad for mig i Silke og Kniplinger, Halsen blændende hvid og Ansigt og Øjne straalende af Ungdom. Men jeg saa hende for ofte om Formiddagen, naar hun kom ind til mig i en lang, rød Silkeslobrok og med udslaget Haar — hendes Haar var altfor kort, og hendes Hud var falmet og plettet, naar hun ikke havde sminket sig."

„Hvorfor kom hun ind til Dem paa den Tid?"

„For at se paa, hvad jeg havde malet Aftenen forud. Jeg arbejdede nemlig samtidigt paa et Landskab, det første efter min kunstneriske Omvendelse, og det interesserede mig langt mere end det dumme, bestilte Portræt. Det var et Parti fra Weichseldalen — Floden løb lige forbi Slottets Park — en Aftenstemning, stille Foraarsaften, Slottet selv lyste hvidt mellem Træerne, kronet af en mægtig Globus, hvis Verdenshave farvedes vingyldne i Solnedgangens Skær. Floden laa stille, syntes næsten standset i sit Løb. Den havde trukket sig sammen — Brinkerne hvilede lyserøde som nøgne Arme ved dens Sider — den strakte sig i sin dybe, brede Seng saa trygt, saa fast, som vilde den aldrig røre sig mere. Alle Genstande omkring fik Tid til at spejle sig i dens Flade, baade Lyngskrænter og Pilekrat og Pileskov, der fulgte den i urokkelig Troskab. Vidt og fladt bredte Landet sig hinsides med mægtige Fyrre-

skove, der viskedes ud i Mørket til en ensartet, sort Masse, fast og støt som Granit . . ."

„Men saa kom Fyrstinden altsaa og saa paa Billedet." afbrød Pagello. „Og De . . . De lod Dem trods alt besnære?"

„Vist gjorde jeg ej. Dertil irriterede hun mig alt for meget med sine Dumheder og sine Nykker, naar hun ønskede Ændringer i Portrættet. Og jeg holder nu engang ikke af fuldmodne Kvinder. Hun var godt oppe i Trediverne."

„Hun gjorde sig vel kostbar, det er Sagen," mente Pagello skeptisk.

„Vist ikke nej, hun var indladende nok. Mere end en Gang lod hun mig mærke, at hun fandt Behag i min Person."

„Det tror jeg ikke paa," sagde Strübing paa Dansk til Lange. „Jeg skal senere sige Dem, hvorfor."

„Hvad siger De dér?" spurgte Zokolowski.

„Jeg siger, at jeg er aldeles — grunduenig med Dem i Deres Syn paa de nogle og trediveaarige Kvinder. Men det skal jeg bagefter begrunde. Bliv De nu bare ved! De lod Dem altsaa ikke daare.«

„Jeg lod mig ikke daare. Nej! Jeg kunde have hvilet paa bløde, duftende Bolstre i Fyrstindens pragtfulde Soveværelse, uden Frygt, uden Fare, ja med sikkert Haab om rigelig Belønning. Og jeg foretrak en tilfældig Elskov under aaben Himmel med en lille Forpagterdatter, og det med al Udsigt til at blive ædt."

„Ædt? Af hvem?"

„Af Fyrstens Hunde. Baade for Tyvenes og for Tjenernes Skyld slap man hver Aften efter Klokken ti et Kobbel Blodhunde løs i Parken. Mens Parkens Porte først paa Aftenen stod vidt aabne, saa de unge Piger fra Landsbyen kunde liste sig ind med Ansigtet næsten skjult i deres spraglede Hovedklæde . . . Aa ja, det var pudsigt at gaa Tur gennem Parken for Lukketid og se alle de Stævnemøder bag Høje og i Grotter, ved Staldene og paa Skrænten ned mod Floden. Der var yderst sjældent nogen Knibskhed hos Pigerne. Der var slet ikke Tid dertil i den korte Fyraften fra halvni til ti, da Blodhundene blev slupne løs og fyldte Parken med Rædsel og aad alt levende op, hvad der ikke var naaet i Hus eller uden for Porten. En Nat havde Fyrstinden for Eksempel glemt sin Yndlingskat udenfor. Næste Morgen var kun Hovedet tilbage af den. En anden Nat havde hun glemt en Præst i Parken, og de uvidende Hunde anfaldt den fromme Mand, saa han maatte flygte ind i et Buskads og spænde sin Paraply op imod dem. Hvis ikke Vogterne var ilede til og havde frelst ham, var ogsaa af ham kun Hovedet blevet tilbage. Det havde jo været lidt nok.“

Italieneren gned sine Hænder af Fryd. „Bravo! Bravo! Bare de havde ædt ham.“

„Jeg havde ofte misundt de lykkelige Deltagere disse korte Aftenmøder Det forekom mig, at selve Farerne maatte være et Kryderi. Jeg sad sørgmodig hver Aften i mit Vindu og stirrede ud i Juninætterne. Det var ikke mørkere, end at det grønne Skær af Blade og Græs gennembrød og beherskede Dæmringen,

ja syntes fortættet af Dæmringen selv, idet alle Enkelthederne, alt Stoffet forsvandt, suget op af Farven og øgende dens Styrke.

Jeg gjorde saa hendes Bekendtskab under mit Arbejde ved Solnedgang, naar jeg sad nede ved Floden med mit Staffeli. Hun var lille og fast i Kødet som en Abrikos. Ogsaa hendes Lød — gullig, men glidende over i Rødme, der dog stadig ligesom var malet paa en Undergrund af gult — mindede om Abrikosen. Hun havde en usigelig Evne til at forny Lysten i det uendelige, naar hun vandt sig i min Favn, løfted mig og drog mig, daared mig til Svimmelhed med sit Legemes Sødme. Aa disse Nætter, hvor Jorden selv var mild som Kys og Græsset lindt af Dug, disse Nætter med deres Lysstrejf gennem Sjælen! Hurtigt gjaldt det at nyde, og vi nød som i Feber, hvert Minut var en Jubel, var Guld og Diamanter, som vi hasted at gribe — endnu, endnu en eneste Gang, komme, hvad vil!"

Han standsede og tørrede Sveden af Panden.

„Erindringen ligefrem voldtager mig," sagde han smilende. „Jeg kan ikke fortælle mere. Der er heller ikke mere at fortælle."

„Det var virkeligt meget stemningsfuldt," sagde Italieneren. „Jeg kender ogsaa den Slags Kvinder, men . . ."

„De sagde, Hr. Strübing, at De var uenig med mig i mit Syn paa de Trediveaarige. De holder maaske mest af gamle Kvinder?"

„Som salig Ovid? Aa nej!"

„Siger Ovid det?" afbrød Pagello. „Ja, helt

Uret har min Landsmand nu ikke. Der er den Fordel baade ved grimme og ældre Kvinder, at de er mere taknemmelige. Og naar man altsaa lukker Øjnene i . . . saa — —“

„Vist ikke nej!“ indvendte Strübing. „Det er noget helt andet, jeg tænker paa, et Moment af Raffinement, der betyder uendeligt meget mere. Betingelsen er, at den nogle og trediveaarige Kvinde er kysk. Bedst endog, om hendes Sanser aldrig har været i Uro . . . i bevidst Skælven. Saa krydser man hendes Vej. Man mødes til en Begyndelse med Kulde, ja Mistro. Hun har Erfaringer, hun ved, hvor flygtige og usande Mændene er, hun ledes ved dem, hader dem, thi hun har kun stygge Erindringer. Erindringer om Plumphed, Hensynsløshed og utrolig Dumhed har enhver smuk Kvinde, og det er dem, der afløser den første Ungdoms glade Tro og rosenfarvede Idealer. De Kvinder, jeg taler om, skal da vindes ved Snille og Varsomhed, men bag Varsomheden skal de spore den faste Haand. Erobringen tager Tid, men Sejren er det værd, thi den er sødere . . . den er uforlignelig dejlig. Det er Strømmen, der var dæmmet tilbage i de mange og lange Aar, der nu bryder sig Bane, stærkere og voldsommere, som Dæmningen var sværere at bryde. Det er ikke de unge Aars Nydelse med store, forundrede Øjne og derpaa følgende hurtige Afslappelse. Der er Klogskab, Filosofi i Nydelsen, der holdes Maade, for at Nydelsen ikke skal mindskes, men der spildes intet Minut, intet Kærtegn ødsles tankeløst bort. Thi naar man taler om Livets og Kærlighedens Rig-

dom, saa er det Løgn og Digt. Livet er fattigt, Kærligheden fattig og kortvarig, der maa aagres og spares med Tid og med Elskov. Og det forstaar de trediveaarige Kvinder. Derfor er deres Kærlighed saa klog og saa god at eje. De slænger sig ikke hen i fordrende Brynde, i planløs Voldsomhed. De beder med bløde Hænder, der stryger igennem dit Haar.“

Strübing havde lænet sig frem over Bordet. saa ikke paa de andre og syntes ikke at tale til nogen af dem.

„Og naar hun saa oven i Købet er Jødinde,“ sagde han.

„Fy for Djævelen!“ raabte Zokolowski, og hans Ansigt fordrejede sig, som fik han Munden og Næsen fulde af de polske Jøders Stank af Hvidløg og harskt Flæsk.

„Ja, Jøder er noget Pak,“ bevidnede Pagello.

„Ja!“ sagde Strübing med et lille Smil. „Det maa jeg bekende. Jeg købte engang et Par Ridebenklæder af en polsk Jødeskrædder. De holdt mærkværdig godt, de Bukser, den første Gang jeg brugte dem. Men anden Gang revnede de. Siden den Tid har jeg været Antisemit.“

„Det er alle rettænkende Mennesker,“ sagde Italienereren troskyldigt.

„Selvfølgeligt,“ forsikrede Strübing, der kæmpede med Latteren, og blinkede forstaaende over til Lange. Denne havde allerede stillet sig an paa Stolen for at begynde en rigtig Diskussion, men standsedes nu af Tyskerens Blinken.

„Og,“ fortsatte Strübing, „det er ogsaa altid bedst at bygge sine Teorier paa personlige Erfaringer. Jeg lærte under mit Ophold i Rusland en ung indfødt Bibliotekar at kende. Vi spillede Billard sammen om Aftenen og talte da undertiden Politik. Han var konservativ og forsvarede altid det russiske Regimente, hvad der saa end skete. Egentligt begejstret for Styrelsen var han ikke, dertil havde han for megen Kultur. Han var nærmest blaseret ligeglad, ganske som de unge dannede Tyrker er det. De ser det raadne i deres Lands indre Forhold, men de tror ikke paa Fremskridt og Frihed, fordi de foragter deres Folk. Den unge Russer var Ungkarl, levede stille og bramfrit, betjent af en fortræffelig Kokkepige. Saa hændte det, at samme fortræffelige Kokkepige var Kæreste med en Student, og da Studenten blev arresteret for Deltagelse i et revolutionært Komplot, tog de Kokkepigen med i Købet, satte hende i Citadellet og druknede hende senere i Floden. Den Dag det skete, traf jeg min Ven i vildt Raseri, og for første Gang var han modtagelig for frie Ideer, ja erklærede sig ligefrem for Revolutionen. Saaledes gaar det altid: man lever veltilfreds under autokratiske Former, spiser og drikker godt, men en Dag kommer de og tager det kæreste, du ejer ... eventuelt din Kokkepige, og saa ...“

„Er det den druknede Kokkepige, De vil fortælle os om?“ afbrød Pagello.

„Nej, undskyld, det var Jødinden. Vi slog altsaa fast, at alle rettænkende Mennesker er Antisemiter. Men paa den anden Side vil De maaske indrømme

mig, at jødiske Kvinder besidder en Lidenskabens Glød . . ."

„Fremfor alle andre. Ja! Jødinder kan være dejlige. Gud bevare mig vel, hvor er de dejlige."

„Nuvel! Men tænk Dem saa en Jødinde, om hvem alt det gælder, jeg før har sagt. Hun er smuk endnu, lidt bleg af Lød, lidt sart og sygelig, lidt pirrelig til at begynde med, men hun har sorte Øjne med rige Løfter. Hun tror om sig selv, at hun er kold, hun vil ikke fænge, hun har allerede forsonet sig med Tanken om den Sløvhed i Sind og Sanser, der danner Afslutningen paa alt Liv. Hun vil ikke ægges, thi vaagner hendes Lidenskab, og viger da dens Genstand, flygter og viger, naar Ilden slaar ud . . . ja da, da venter hende Lidelse og brændende Vaande, maaske Perversitet og styg Nedværdigelse. Saadan var hun, Rachel, den unge, tyske Jødinde, hvis Bekendtskab jeg gjorde i Konstantinopel."

„Hvad vilde De der?" spurgte Pagello.

„Støve nogle byzantinske Mosaiker op."

„At De gad?" gabede Italieneren. I det samme fik han Øje paa en Kokotte, der strøg forbi.

„Suzanne — kyske Suzanne — God Aften . . ."

Den kyske Suzanne svajede rundt og nærmede sig Pagello. Hun var meget slank, med et forsorent Gaminansigt, Næsen lang og sylespids, Øjnene lystige og levende.

„God Aften, mine Herrer, god Aften allesammen. Aa, jeg er saa ulykkelig i Aften, saa ene, jeg er Enke, virkelig Enke."

„Hvor er da de to Gamle?" spurgte Pagello.

Suzanne blev underholdt af to gamle Herrer. Om Eftermiddagen kunde man se hende promenere med de to hvidhaarede Gentlemen i Luxembourghaven, saa from og ærbar, saa det var umuligt at tro andet, end at hun var en Datter af en af dem. For denne Ærbarheds Skyld og tillige med Hentydning til det gamle Testamente kaldtes hun bestandigt: den kyske Suzanne med de to Gamle.

„De er taget paa Landet . . . til Badested,“ sukkede hun. „Jeg fulgte den sidste paa Banegaarden i Aften . . . Gaston, min søde Gaston. Men nu er jeg Enke. Altsaa . . . i Ilden, mine Herrer!“

„Ti stille, Suzanne,“ snerrede Zokolowski. „Tag dig en Stol og sæt dig ved Siden af Hr. Italieneren. Herren dér er netop ved at fortælle en Historie.“

„En Historie! Det var dejligt, jeg elsker Historier.“ Suzanne fik sig ivrigt skubbet til Rette ved Siden af Pagello.

„Gider De virkeligt høre mere?“ spurgte Strübing.

„Ja!“ raabte de alle i Kor, Suzanne højest

„Naa, hun hed altsaa Rachel, var Jødinde, og jeg havde længe forgæves gjort Kur.“

„En mærkelig Kvinde,“ himlede Suzanne. „Det havde ikke været mig.“

„Hold da Mund for Djævelen, Suzanne . . .“

„Ja, naar jeg faar noget at drikke.“

„Kellner! Et Glas Øl til den Dame,“ bestilte Polakken. Han vidste, det blev Italieneren, der kom til at betale.

„Jeg besluttede da for bedre at kunne paavirke den Skønne at leje en Jagt og indbyde hende og nogle fælles Bekendte til en Lysttur i de tyrkiske Farvande. Det egentlige Maal for vor Rejse var Forbjærget og Klosteret Athos. Min danske Ven, Hr. Lange, beskyldte mig for at vide alt. Desværre maa jeg gøre hans Ord til Skamme ved min Fortælling. Jeg vidste nemlig ikke, at Klosteret Athos' Love er saa strænge, at de forbyder alle Kvinder at nærme sig Klosterets Grund, ja de græske Munke søger endog af bedste Evne at udrydde alle Hundyr i vid Omkreds. Da vi derfor lagde til med vor Jagt for at gaa i Land, kom der straks to tyrkiske Soldater og gik om Bord. Om vi havde Kvinder med? Jo, det havde vi da. Ja, saa maatte vi ikke gaa fra Borde. Det var jo en stor Skuffelse. Men da foreslog en af Soldaterne, at et Par af os skulde følge med op til Paschaen. Der ligger nemlig en tyrkisk Garnison paa Stedet, og den kommanderes af en Pascha, der skal vaage over Munkenes Færd, især forhindre, at de driver Politik. Det er selvfølgeligt den værste Plads, en tyrkisk Pascha kan faa. Han maa nemlig lade sit Harem blive i Konstantinopel og skal med Hensyn til Kvinder i et og alt bøje sig for Klosterets Skik. Særligt svært er det naturligvis, naar vedkommende Pascha tidligere har været Gesandt her i Paris og ved sin Herres, Sultanens Unaade er bleven styrtet ned i dette Askesens Helvede, saaledes som Tilfældet var med ham, vi lærte at kende i Athos. Vi blev modtagne, min Ven og jeg, med ægte fransk Galanteri — han kys-

sede os paa begge Kinder — og storslaaet tyrkisk Gæstfrihed. Han beværtede os kongeligt og udtrykte levende sin Beklagelse over, at han var nødt til at nægte os Landgang, da vi som sagt havde Damer om Bord. Men han vilde med Glæde, med største Glæde aflægge os en Genvisit samme Dags Eftermiddag — som en Slags Trøst.

Vi gjorde alt for til Gengæld at modtage ham paa værdig Maade og dækkede Borde paa Dækket med det bedste, der var i Skibet. Til den fastsatte Tid, lige paa Slaget indfandt han sig med 24 bevæbnede Mænd! Da Damerne saa ham komme med et saadant Følge inde paa Land, sagde deres Instinkt dem, at der muligt kunde være Fare paa Færde, og hurtigt forsvandt de alle ned i Kahytten.

Vi Herrer var da ene om at modtage ham og gøre Honnør. Han kom om Bord — med alle de 24, der stillede sig op langs Rælingen, 12 paa hver Side. Vi gentog de franske Velkomsthilsener og bød ham til Sæde. Samtalen indlededes, men Paschaens Øjne løb søgende hid og did. Vi anede, hvad han savnede, men sagde naturligvis intet. Stemningen var lidt trykket. Efter en Indledning, i hvilken han klagede over sit ensomme, glædeløse Liv og drog en vemodig Sammenligning med Paris, Festernes og Kvindernes henrivende Stad, spurgte han pludseligt — uden egentlig Tilknytning:

„Hvor er Damerne henne?“

„Damerne befinder sig desværre ikke vel og har trukket sig tilbage.“

„Beklager meget, jeg vilde saa gerne have hilst paa Damerne.“

Vi beklagede ogsaa meget.

„Jeg har ikke set europæiske Damer, ikke talt med livlige og intelligente Damer, siden jeg var i Paris. Jeg finder Okcidentens Damer henrivende ... henrivende.“

Vi følte os alle meget smigrede, men fik samtidigt alle Hjærtebanken.

„De kan da ikke være saa syge allesammen, at jeg ikke kan hilse paa et Par af dem.“

Vi forsikrede, at de alle var syge ... Efterveer efter Søsyge.

„Naa ikke andet,“ lo han elskværdigt. „Det skal være tilgivet. Jeg ønsker at hilse paa Damerne.“

Ingen af os rørte sig. Men Situationen begyndte at blive uhyggelig.

„Jeg ønsker at hilse paa Damerne ... paa dem allesammen ...,“ sagde han stædigt og gjorde samtidigt et betydningsfuldt Nik over mod de 24 bevæbnede, der med hvert Minut saa skumlere ud.

Saa rejste jeg mig og gik ned for at bevæge Damerne til at vove sig frem. Al Modstand var unyttig og farlig. Blege og forknytte, med Ansigter, som havde de virkeligt lidt Søsygens Kvaler, kom Damerne op af Kahytten. Paschaen lod dem sætte sig i en Rundkreds, selv placerede han sig i Midten.

Nu udspillede der sig en Scene, jeg ikke formaar at beskrive Dem, en Scene fuld af baade Komik og Rædsel. Damerne sad og rystede som skræmte

Høns, mens Paschaen begyndte en Flirt, der med hvert Øjeblik blev mere nærgaaende, mere orientalsk ligefrem. Og vi arme Riddersmænd stod omkring og dirrede af Harme . . . jeg især, fordi han syntes at finde særligt Behag i Rachel. Hun var den blegeste af dem alle, og hendes mørke Øjne søgte mine i bedende Angst. Paschaen havde kilet sin Stol tæt ind mod hende og klemte hendes ene Knæ mellem begge sine Ben, mens han rakte sit Ansigt frem mod hendes med lystne Øjne og graadige Læber.

Da lød der et lille Skrig. Han havde bidt hende i Øret. Paschaen lo, men Rachel skælvede, Taarerne randt ned over hendes Ansigt, og igen vendte hun sig mod mig.

Da kunde jeg ikke styre mig længere, men traadte frem.

„Undskyld, Eksellence, men nu maa vi afsted.“

„Naar?“

„Straks.“

„Hvorhen?“

„Til Konstantinopel.“

„Det er udmærket. Saa følger jeg med. Jeg har netop et Par Forretninger i Konstantinopel. Sejl De bare.“

Jeg var lige ved at styrte mig over det frække, glubske Bæst, saa rasende var jeg. Men de 24 Krigere var i Ryggen. Et Angreb havde kun gjort ondt værre. Saa havde han ladet os alle kneble og voldtaget Kvinderne.

Da fik jeg med ét en Indskydelse, jeg kunde

have Lyst at sige fra oven. Jeg gav Ordre til at hale Ankeret ind og gaa til Søs Og under den Travlhed, der nu opstod, fik jeg Lejlighed til at give Styrmanden mine Ordrer. Først og fremmest befalede jeg ham at holde sig nær ved Revlerne og dernæst at styre Skuden langsmed Bølgeslaget.

Styrmanden forstod mig og udførte til Punkt og Prikke Befalingen. Det var jævnt roligt Vejr, men da vor lille Jagt ved yderste Revle blev vendt, saa vi fik alle Bølgerne ind sideskibs, begyndte den dog at baske ganske godt med Vingerne. Jeg vendte tilbage til min Plads for at iagttage Virkningen. Jeg vidste af Erfaring, at der gives ikke værre Landkrabber end Tyrkerne. Jeg kender ingen, der saa hurtigt bukker under for Søsyge. Og ganske rigtigt, endnu før nogen af Damerne begyndte at vise Tegn paa Svaghed, saa jeg et Par af Soldaterne blegne i deres mørke Fjæs og nogle Minutter senere hang to over Rælingen og spyede. Langsomt segnede de nu Mand for Mand. Bevægelsen forplantede sig snart til Damerne. Allerede havde flere af dem rejst sig og var ilede ned i Kahytten uden længere at ænse Paschaen.

Og han — ja han holdt sig tapper . . . endnu. Men med hans erotiske Glubskhed var det slut. Bleg og stiv sad han i Midten, mens Stolene tømtes omkring ham, og stirrede frem for sig med en besynderlig, lidende Grublermine. Jeg havde nærmet mig . . . det lo i mit Hjærte . . . og begyndte paany at vise den gamle Elskværdighed fra de første Minutter, bød ham af alle de lækre, spiselige Sager,

rakte med bevidst Ondskab hvert Fad nær hen til hans Næse, saa han ikke kunde slippe fri for Duften. Skibet huggede vildere og vildere, der gik en krampagtig Skælven gennem Paschaens hele Krop . . . to, tre Gange rystede den ham, saa hans Stenkulsøjne glødede under den svedige Pande, mens han forgæves søgte at holde sig strunk.

Da . . . Skvulp . . . sank en af Soldaterne — den sidste — sammen og faldt ned for Paschaens Fødder, mens hans Pistoler og Sabler klingrede og klang. Han vilde have afgivet en fortræffelig Model til en Statue af en Flodgud, som han vred sig der paa Gulvet, mens det strømmede ud af hans vidtaabne Gab.

Da brast Paschaens sidste Modstandskraft. Han lod sig slænge over mod Rælingen, hagede sig fast der med alle Kløerne, og brølende som et saaret Rovdyr krængede han sine rettroende Indvolde ud.

Saa stod jeg da ved Masten og mønstrede med Stolthed mine slagne Fjender. Alle 25 Mand havde strakt Hals, alle var de krummere end selve deres tyrkiske Krumsabler. Som Oberon sin Trylleføjte havde jeg taget Havet i min Haand og spillet paa det en lystig Dansemelodi, og alle maatte de dansende lystre mit Bud, til de knuste og kraftløse laa for min Fod, trods klirrende Vaaben ufarligere end nyfødte Børn. Aldrig har jeg kendt en saa jublende Følelse af Almagt.

Paschaen havde til at begynde med brølet og udstødt Forbandelser. Men hans Vrede varede kun kort. Snart sank hans Stemme ned til Klynken og

Jamren. Vi skyndte os at komme ham til Hjælp, rakte ham Vand at drikke, fik ham bragt til Sæde igen.

„Aa, hjælp, hjælp ... Allah forbarme sig ... lad mig komme i Land ... sæt mig i Land ... straks ... lige paa Øjeblikket ...! Vend om, vend om igen!"

Han knugede de foldede Hænder sammen og bad med bævende Mund.

„Men Konstantinopel?" spurgte jeg.

„Til Helvede med Konstantinopel!"

Saa vendte vi Skuden og sejlede tilbage, landsatte ham og de 24 til Tænderne bevæbnede. Ved Afskeden kyssede han os igen og takkede os mange, mange Gange. Damerne glemte han rent at sende Hilsen til.

Ufortøvet stak vi i Søen igen, denne Gang tværs gennem Bølgerne.

Saaledes sejrede europæisk Snildhed over orientalsk Brutalitet."

Strübing havde endt, strøg sit Skæg og smilede stille.

„Men nu Rachel?" spurgte Lange. „Hende glemte De helt."

„Ja, det maa vi nok spørge om," sagde Pagello. „Det var netop Rachel, De skulde fortælle os om. Vi fik hende meget godt dissekeret, Pigebarnet, men saa glemte De hende over Deres egen Snedighed. Ja! Disse Tyskere med deres Praleri! De er dog alle ens."

„Rachel havde udstaaet en saadan Skræk, at da

jeg kom ned i hendes Kahyt for at melde hende, at nu var Faren forbi, kastede hun sig om min Hals og græd. Og da hun betragtede mig som sin Redningsmand, mødte jeg ingen Vanskelighed mere. Det var næsten som en Aftale, eller som havde hun gjort det Løfte at ville tilhøre mig, hvis jeg som en anden St. Georg befriede hende fra Uhyret. Vor Kærligheds Historie ... saa mærkelig og skælvende ny den var for os to, saa lidt er der i den, der har Interesse for andre. Den var langtfra tilende, da vi skiltes, det var ydre Forhold, der rev os fra hinanden. Det er altid tungt at skilles fra en Kvinde, man ikke er træt af. Man kan ikke blive den Overtro kvit, at man maaske aldrig var bleven træt af hende som af andre Kvinder."

Der blev en længere Pause, men ikke som efter Polakkens Fortælling med almindelig stakaandet Betagethed. Snarere var Stemningen lidt mat. Suzanne i hvert Fald var rent falden i Dvale.

Endeligt sagde Zokolowski, vendt mod Lange:

„Nu er det Deres Tur."

„Jeg ved ikke, om jeg kan ... især efter Hr. Strübing."

„Nej, lad os holde op," sagde Suzanne. „Saa fortæller jeg Dem hellere noget morsomt."

Hun rykkede hen lil Pagello.

„Det er en ung Mand, en meget ung Mand, og han kommer hjem med en lille Pige. Han er ganske ung og kejtet og uerfaren, men vil alligevel hjælpe til ved Toilettet ... Jeg forstaar det saa godt! ... Den skal hægtes op dér ... paa Siden ...

nej i Nakken, ja, jeg ved det nok ... Av! Av! Den fordømte Naal! ... Nej, men Korsettet, det ved jeg hvordan ... Det skal man altid begynde at hægte op fra oven ... nej, fra neden mener jeg ... nej, fra oven ... fra neden ... !"

Hun var i den Grad vild og overgiven, at hun nær havde klædt Italieneren af midt i Lokalet.

Men nu rejste Lange sig, denne Gang uden at ænse Strübings Olympiermine.

„Vil De gaa?" spurgte Zokolowski overrasket.

„Ja! Naar vi først skal saa langt ned, saa er jeg færdig."

Polakken skyndte sig at stoppe Munden paa Suzanne, der krænket rejste sig og gik sin Vej. Den eneste, der saa lidt skuffet ud, var Italieneren.

„Naa, nu er Luften ren. Fortæl saa!" bad Polakken.

„Nej! Jeg vil hellere lade være. Jeg er dog ude af Stemning."

„Aa jo, fortæl," bad Strübing. „Jeg kunde i sin Tid saa godt lide de danske Kvinder. Jeg kan ogsaa bedre lide Kvindeskikkelserne i nordisk Litteratur end dens unge Mænd. Og da jeg var i Skandinavien, fandt jeg, at Livet gav Litteraturen Ret. Deres Kvinder er Mændene overlegne."

„Det samme siges om vore Kvinder," sagde Polakken.

„Det turde imidlertid være Løgn," mente Tyskeren. „Deres Kvinder er smukke og yndefulde, men de er slette Hustruer og Husmødre, og deres aande-

lige Opdragelse er forkvaklet af daarlig fransk Lekture, saa underligt splittet og usund . . .“

„Hvad mener De? Skulde de maaske hellere læse tysk Litteratur . . . den umulige og kedsommelige moderne tyske Litteratur . . . ?“

„Bevares nej! Hold Dem blot til den franske. Men det er ikke det bedste af den franske Litteratur, der dyrkes i de polske Hjem. Det er overfladiske Forfattere, især Marcel Prévost . . . han er vist den mest yndede og læste for Tiden i Polen.“

„Det er noget fordømt germansk Snak! Vi er livligere og tænker hurtigere end Tyskerne, derfor giver de os Etiketten overfladiske. Vore Kvinder er smukkere, danser bedre, er klogere i alle Livets Forhold, er tapre og trofaste . . . Dummere Asener end de tyske Damer har jeg derimod ikke truffet.“

„Saa, saa, saa,“ formanede Lange. „Ingen nationale Spektakler.“

„At De gider!“ sagde Pagello. „At nogen gider forsvare Kvinderne! Som om Kvinderne var bedre af Karakter i nogle Lande end i andre? Og De synes næsten at være stolte af, at Kvinderne i Deres Land staar over Mændene. Det kalder jeg Selvrespekt.“

Zokolowski var imidlertid kommen til Besindelse, og med Skræk og Anger randt det ham i Hu, at han muligvis kunde have fornærmet Strübing saaledes, at denne ikke vilde aflægge ham Visit i Morgen.

„De har Ret,“ sagde han. „Det var dumt, og jeg gør Hr Strübing min Undskyldning. Men maa-

ske vi herved har opnaaet, at Hr. Lange imidlertid er kommen i Stemning?"

„I Stemning? Jeg ved ikke. Jeg bliver jo længere, jo flovere. De synes at vente Dem en spændende Historie. Heri maa jeg skuffe Dem. Jeg har ikke udstaaet Farer af nogen Art for en Kvindes Skyld saaledes som De andre. Dertil er Danmark for fredeligt. Derimod har jeg som De elsket en ung Kvinde frit og hensynsløst, paa Trods af al Vedtægt og smaaborgerlig Moral."

„Hvorledes det? Hvem var hun?"

„Hun var Københavnerinde af det bedre Selskab. Jeg gjorde hendes Bekendtskab paa Universitetet ved nogle Forelæsninger, der holdtes af en for sin Veltalenhed berømt Professor. Der var altid fuldt i Auditoriet, men jeg kom bestandigt i god Tid og holdt Plads til hende. Hver Gang takkede hun mig med et mildt, sødt Ansigt, og for hver Gang talte vi mere sammen."

„Var hun lys?" spurgte Strübing.

„Ja! Lys og høj og slank, med en Hud saa lys og sart, at jeg syntes, den maatte kunne briste, bare Blodet strømmede lidt heftigt til Kinderne. Og dog var det altsammen intet mod hendes Hænder. Jeg begreb først, hvor fin og sød og god hun var, den Aften hun første Gang rakte mig sine Hænder. Jeg husker det saa tydeligt, vi gik hjem ad Københavns Boulevarder og samtalede om det, vi nyligt havde hørt. Professoren var af de Videnskabsmænd, hvis Aand ligesom knitrer med Lyn, der i et eneste Nu oplyser et enkelt Sted med blændende Klarhed.

Vi, der kendte Æmnet, beklagede ofte, at Belysningen ikke var noget ligeligere. Alt for meget Land lod han ligge i Mørke. Men selv vi maatte indrømme, at det vi saa, det saa vi bedre end nogensinde før. Selv om man ikke direkte lærer meget af den Art Videnskabsmænd, der i Reglen aldrig indlader sig paa at angive Kildesteder, men lader alt sprudle frem, som om det fødtes i selve Dybet af deres Sjæl, saa gør de dog deres Nytte, og der er for enhver ivrig Forsker noget æggende i den Foredragsmaade. Man ærgres tit, men tiere endnu anspores man til Selvtænkning og selvstændig Fordybelse i Æmnet. Og for de Uindviede har naturligvis en saadan Indførelse i Videnskaben en særlig Charme. Da de ikke kender Landet, tror de at se alt ved de glimtende Lyn, og deres Nerver pirres behageligt ved Begejstringens Tordenskrald. De ser Mørket flænges og tror at se Mørket vige."

„Bravo! Udmærket tænkt og sagt!" raabte Strübing.

„Ja, men det er netop Resultatet af mine Samtaler med min lille Pige om disse Forelæsninger. Alt hvad der laa i min Sjæl af uordnet og ufordøjet Stof, det forstod hun at faa mig til at komme frem med, saa det i Dagens fulde Lys blev simpelt og klart. Hun tvang mig til at tænke det igennem, jeg tit af Magelighed vilde lade ligge. Hun var ubønhørlig i sin Fordring, at jeg altid selv og alene skulde klare de mest indviklede Problemer. Hun havde en mærkelig Finfølelse til at spore, naar det kun var Andenhaandstanker, jeg docerede."

„Men hendes Hænder?“ spurgte Italieneren. „Hvad var der med dem?“

„Hendes Hænder var ikke blot bløde og fine, beaandede af en kølig Renhed og Friskhed. Ellers er Hænder enten for varme, eller de er klamme som Slangehud. Men hendes! Det var netop en Aften paa vor Tur hjemad, at jeg sagde noget, noget af mit eget, der slog ned i hende og fyldte hende med Klarhedens Glæde. Til Tak for det rakte hun mig begge Hænder, og det var, som levede hendes varme, fine Sjæl i de Hænder. Fra den Stund tilhørte vi hinanden med Tanke og Vilje, uden at nogen af os mælede et Ord derom. Jeg skal ikke kunne sige, hvem af os der var den overlegne i Forholdet. Vor Kærlighed gjorde os paa en Gang ydmyge og stolte ... stolte overfor Alverden, thi ingen maatte vide om vor Kærlighed, den kunde da maaske springe som skøre Glaskugler i Mængdens svedige Hænder. Men ydmyge var vi, saa vist som hvert Haandtryk og hvert Kys indeholdt en gensidig, stille Tak for alt, hvad den ene skænkede den anden.

Vort Forhold var ellers ikke meget begivenhedsrigt. Jeg plejede hver Sommer at rejse ud i vort Land for at drive Studier — enten i Slottenes og Byernes Arkiver, eller jeg undersøgte gamle Ruiner alene eller i Fællesskab med Musæumsfolk. Jeg har aldrig kendt til at holde rigtig Sommerferie, jeg hader at drive og spilde Tiden. Og Hjærnen hviler lige godt, naar man blot skifter Arbejdsmetode og Arbejdsfelt. Min lille Pige interesserede sig meget for mit Arbejde, jeg har bestandigt drøftet ethvert

videnskabeligt Problem med hende, og hun har ogsaa direkte hjulpet mig med Afskrivning, Aa ja, der husker jeg en anden lille Historie, som jeg vil indskyde. Hun havde afskrevet for mig en Undersøgelse . . . et lille Skrift om en af vore Statsmænd i det 18de Aarhundrede. Jeg havde under Udarbejdelsen sat hende tilstrækkeligt ind i Vanskelighederne, saa hun vidste lige saa godt som jeg, hvor genstridigt Stoffet havde været, og hvilken Flid Arbejdet havde krævet gennem mere end et Aar. Jeg havde endog maattet gøre en længere Rejse i Nordtyskland, der kostede mig mere, end jeg fik ind for hele Værket. Nogen Tid efter at det var udkommet, sad vi en Aften sammen paa en Kafé. Kelneren havde bragt mig Dagens Aviser, og jeg gennemløb i Hast Bunken, indtil jeg pludseligt fik Øje paa en Anmeldelse af min Undersøgelse. Det var i et gammelt konservativt Blad, og Artiklen var skrevet af en forløben Laban af en Journalist, en videnskabelig Strandvasker, der ikke vidste andet om mig, end at jeg var ung og radikal og derfor havde gjort sig en Glæde af at slagte min Bog ned uden at have læst mere end et Par Sider hist og her. Vi læste Anmeldelsen, hun og jeg, trykkede tæt sammen i Kaféens Sofa, men da vi var færdige, trillede de klare Taarer ned ad hendes Kinder. Jeg havde til at begynde med været ærgerlig, skønt jeg vidste, hvor lidt det hele havde at betyde. Men nu satte hendes Sorg mig næsten i godt Humør. Hun var endnu saa ung, saa ukendt med Menneskers Dumhed og Lavsind, at denne Artikel overvældede hende aldeles

uforholdsmæssigt. Jeg maatte forlade Kaféen med hende, og ude paa Gaden græd hun som et Barn. I Livet selv, i det daglige Samkvem med Mennesker var hun mere mistroisk end jeg og mere fri for Illusioner, men hun havde endnu den naive Sjæls Tro paa det skrevne Ord ... eller paa Tryksager vil jeg hellere sige.

Men jeg kommer tilbage til mine Sommerstudier. Det hændte ikke sjældent, naar hun vidste mig alene et Sted, at hun tog ud en Dag fra København og var hos mig til sidste Tog. Jeg kaldte de Dage mine Repetitionsdage, thi jeg maatte da fortælle hende til de mindste Detaljer, hvad Resultat jeg var kommen til siden sidst. Disse Foredrag var mig til stor Nytte, de lærte mig at samle og sigte mit Stof, og meget blev mig først klart i det Øjeblik, jeg udviklede Stoffet for hende. De skulde have set hendes Fryd, naar det skete. Den straalede i hendes Øjne, den lyste i Smil om hendes Mund, den fór igennem hende i smaa, pudsige Jag, saa hun spilede alle Fingrene ud. Denne rent instinktive Jubel rørte mig mere end alt andet.

Hun plejede bestandig at tage bort igen med Aftentoget, men en Aften i en lille sydsjællandsk By kom vi forsent. Jeg maatte da tage et Værelse til hende paa det lille, tarvelige Hotel, som jeg beboede. Det gik, som det var at vente. Det faldt haardt at skilles om Aftenen, men vi skiltes og gik hver til sit. Men et Par Timer efter var jeg ved hendes Dør, og hun lukkede mig ind ... spurgte mig ikke om, hvad jeg vilde ... jeg kunde se, hun havde ventet

mig. Lampen brændte, og hun havde ikke kunnet falde i Søvn.

Næste Morgen ... De kender det maaske ... vi var lidt flove begge to, jeg fortrød næsten, hvad jeg havde gjort, jeg syntes, det var Synd mod hende. Vi havde hidtil ikke talt om den Ting. Der havde været saa lidt Sanselighed i vort Forhold. Og jeg tror ogsaa, hun var lidt angerfuld, hun turde ikke se paa mig, hun havde som jeg Følelsen af, at vi havde ladet os rive hen mod vor Vilje, og saa havde hun Far og Mor og alle Fordomme at tænke paa. Blot at møde Menneskers Øjne efter dette!

Da lød der Musik nede fra Gaden, Trompetmusik — — langsomme, slæbende Toner, højtidelige som Domsbasuner. Snart kendte vi begge Melodien, det var en gængs dansk Bryllupssalme: Det er saa yndigt at følges ad.

Hun havde rejst sig paa Albuen, det lyse Haar faldt ned over de blottede Skuldre. Munden var aaben, halv Forundring, halvt Smil, og Øjnene tindrede af skælmsk Kaadhed.

„Du, ved du hvad?“ Hun havde lagt sin Haand paa min Kind, strøg mig blødt og kælent ned om Hagen, løftede mit Hoved op og saa mig ind i Øjnene.

„Du, ved du hvad? De tror min Sandten, de Mennesker dernede, at vi holder Sølvbryllup, vi to!“

Hun kastede sig ned over mig og lo og lo og lo. Og denne Latter og Trompeternes manende Gravrøst jog alle Samvittighedens onde Trolde paa Flugt. Vi spurgte ikke, om det var til Ære for os

eller ej, at de spillede ... senere hørte jeg, at det var et Par Gamlinge i Huset overfor, der holdt Guldbryllup. Men om de har haft blot en hundrede Del saa megen Glæde af Musikken som vi to ... ja, det tvivler jeg stærkt paa. Vi tog det som Samfundets Sanktion af vort Forhold."

„Ja!" Italieneren slog i Bordet. „At favne en Kvinde til en Salmemelodi, det maa være af en vidunderlig gribende Virkning. Det er det eneste, jeg endnu ikke har prøvet."

La Lorraines lille Orkester faldt i det samme ind med en smægtende Arie af „Bajadser", og Italieneren og Polakken begyndte i lystig Kaadhed at vugge med Hovederne, rulle med Øjnene og efterligne Mandolinspil. Først da de sidste Toner var henaandede, vendte Italieneren sig til Lange.

„Slutningen paa Deres Historie var fortræffelig. Men lad os høre lidt mere om Pigen."

„Der er saamænd ikke mere" Lange var nu selv bleven kaad. Denne lille Bryllupsepisode blev karakteristisk for vort Forholds Udvikling. Samfundet, det intet anende, bød os alle sine Goder: sin Musik, sine lune Senge og sin dybtfølte Hyldest. Havde de vidst bedre Besked i Smaabyerne, saa havde de jaget os som vilde Dyr. Nu gassede vi os i al Samfundets Velvære og nød den hemmelige Glæde samtidigt at trodse Spidsborgernes Tvang og Moral. Og saadan vil vi blive ved, til det engang passer os virkeligt at holde Bryllup."

„Hvad vil det sige?" spurgte Italieneren. „Vil De gifte Dem med hende?

„Ja, naar jeg nu snart kommer tilbage fra Paris og forhaabentlig faar mig en fast Stilling."

„Det forstaar jeg ikke? Hvor kan De gifte Dem med hende?"

„Hvorfor skulde jeg ikke kunne gifte mig med hende?"

„Fordi De allerede har haft de Glæder af hende, som De kan faa. De kan dog umuligt gaa til det Ægteskab med Entusiasme."

„Nej," sagde Polakken, der pludseligt var bleven alvorlig. „Der maa dog være noget, man holder i Ære, Idealer forstaar De. Hvad er saa al Jomfruelighed værd? At gifte sig med en ung Kvinde, som man selv eller en anden har staaet i Forhold til, det kalder jeg ligefrem en Vanhelligelse af Ægteskabet."

„Det er dog nogle ganske bagvendte Meninger," ivrede Lange. „Mellem os er vort Ægteskab allerede fuldbyrdet, da jeg første Gang tog hende i Favn. Det andet, Øvrighedens Billigelse, er kun en ren Formalitet."

„Jamen," sagde Italieneren. „Naar De nu til denne Formalitet kunde faa en anden, en helt ny og frisk Kvinde . . . og det kan De jo let . . . hvorfor vil De saa nøjes med den gamle?"

„Hvorfor skulde jeg svige en Kvinde, som jeg elsker, for en ny, som jeg bryder mig Fanden om?"

„Har hun Penge?" spurgte Polakken med forstaaende Mine.

„Nej!"

„Har hun ikke engang Penge! Nej, ved De nu

hvad! Saa kunde De maaske faa en ny med mange Penge, én der kunde gøre Dem til en rig Mand, saa De ikke behøvede at bestille noget."

„Naa, hvad det angaar," sagde Italieneren overlegent. „Det er naturligvis ganske rart at faa en rig Hustru, men man skulde dog nok være i Stand til at forsørge sig selv. Jeg ved, som Læge kan man i hvert Fald altid. Og jeg kan ikke fordrage paa nogen Maade at lade en Kvinde faa Magt over mig."

„Ganske rigtigt, ganske rigtigt," sagde Polakken flov. „Men hvad mener De om Sagen, Hr. Strübing? De har slet ikke udtalt Dem."

Strübing havde med Interesse lyttet til deres Ordstrid, hans Øjne gled dvælende fra den ene til den anden, eftersom de havde Ordet. Nu bøjede han Hovedet . . . for at skjule det lille spydige Smil, der saa ofte vendte tilbage paa hans Ansigt, og som han vidste saarede mange.

„Jeg mener . . . mit Hjærte er paa Deres Side. Jeg siger som Hr. Pagello, jeg kunde i det Tilfælde ikke gaa til Bryllup med Entusiasme. Disse Danske er dog et mærkeligt Folk."

„Ja, et mærkeligt Folk," bekræftede Italieneren. „De tror paa Kvindetroskab, og vitterligt er dog Kvinderne det lumskeste Pak. Naar man blot slipper en Kvinde en eneste Nat . . . enten ikke er hos hende eller ikke har lukket hendes Dør forsvarligt i Laas . . . saa bedrager hun én, og det er hende ligegyldigt med hvem. Og saa vil De, Hr. Lange, gifte Dem med en Kvinde, der allerede har Smag

paa den forbudne Frugt, og som De har forladt for flere Maaneder siden. Nej, om jeg forstaar det!"

„Ja, jeg maa dog sige," sagde Strübing — Lange havde lænet sig tilbage i Stolen, rystende haabløst paa Hovedet — „jeg maa dog sige, at de germanske Kvinder . . ."

„Forbandet Vrøvl med de germanske Kvinder," fór Italieneren op. Blot ved denne Sondring følte han sig saaret i sine patriotiske Følelser. „Det er kun de germanske Mænd, der er dummere til at lade sig trække ved Næsen. De mangler Livserfaring, det gør alle Germaner, og kun derfor kan de have saadanne forskruede Idéer."

Deres Samtale blev afbrudt af Adrienne, der pludseligt stod ved deres Bord, forlegen og rødmende. Hun gjorde en let Hovedbøjning over mod Polakken.

„Jeg beder tusinde Gange om Forladelse, min Herre, men jeg bliver desværre nødt til at bryde mit Ord. Jeg mødte lige min Ven, Urmageren, og han inviterede mig med i „Bal Bullier". Altsaa . . . paa Gensyn, mine Herrer!"

Hendes Kjole fejede let henover Gulvet, idet hun snoede sig mellem Bordene, udenom Arme, der raktes frem, graciøs og munter, med smaa Tjat og venlige Nik og Smil til Trøst.

Polakken havde rejst sig med ærgerlig Mine.

„Ja, det var smerteligt," sagde Italieneren. „Og De har fornærmet den kyske Suzunne. Ellers . . . ."

„Det er ligemeget. Jeg har ingen Lyst. Jeg vil hjem nu. Godnat, mine Herrer! Saa venter jeg Dem i Morgen Formiddag, Hr. Strübing?"

„Ja, jeg skal være der mellem 11 og 12."

Med Frakkekraven smøget op og ludende Hoved listede han ud.

„Det Skind," sagde Strübing. „Jeg har altid Medlidenhed med fattige Kunstnere. Det bedste ved Kunstnerne er netop deres ubændige Levetrang, og for dens Skyld burde alle Kvinder kappes om at komme dem i Møde. Det vilde være klogt af Kvinderne, thi saadanne Elskere er ligesaa fyrige som de er flygtige. Men Kvinderne regner bestandig kun med det ydre Hylster, og vor Ven er jo ikke fristende, og der er en egen, ubehagelig Odeur ved ham. Derfor tror jeg ikke paa Historien om den polske Fyrstinde, der fandt Behag i hans Person. Skulde en Fyrstinde have en mindre fin Næse end en Pariser-Kokotte? Thi det var sikkert for denne Odeurs Skyld, at Adrienne bad sig fri."

„Tror De nu det?" sagde Italieneren. „Ganske vist er lille Adrienne meget sød, men alligevel . . ."

„Der kommer hun tilbage. Kald paa hende, Hr. Pagello, og spørg hende ud."

„Ja! Vent blot til hun ser herhen! . . . Adrienne! Kom her!"

Adrienne ilede til, hendes Smil fløj forud, da hun saa, at Polakken var borte. Da hun naaede dem, kastede hun sig ned paa Italienerens Skød og begyndte at kæle for ham. Han kunde næppe faa Luft til at stille sit Spørgsmaal.

Om det var for denne . . . hm . . . ubehagelige Odeurs Skyld . . .?

Adrienne sad ganske maalløs, med Øjne der var lige ved at trille ud af Hovedet.

„Nej, kære dog, hvad rager det mig? Nej, men Louise . . . du ved, Louise . . . fortalte mig, at han er en meget daarlig Betaler.“

Italieneren lo højt og dunkede begge Næver i Bordet.

„Jeg tænkte det, jeg tænkte det. Der ser De, mine Herrer, Følgerne af Deres germanske Tro paa Kvinden. Selv lille Adrienne, der er saa sød, saa sød! De troede, hun var fintfølende, ligesom De tror paa Kvinders Dyd og Kvinders Troskab. Kan De nu begribe, hvad Kvinder er for noget listigt Pak? Hvad? Eller bliver Germanerne aldrig klogere?“

Strübing sad i dybe Tanker. Men en lille nervøs Dirren i Kinderne viste, at han var ærgerlig.

Italieneren rejste sig og greb Adrienne om Armen.

„Er du fri i Aften?“

„Altid for dig, Lille.“

„Ja, det er jo ikke min Tur. Men jeg er altid saa bange, at du skal falde i daarlige Hænder, lille Adrienne. Altsaa, paa Gensyn, mine Herrer.“

Næppe var Italieneren forsvundet, før Lange fik Luft.

„Næh . . . Nej, ham kan jeg ikke udholde! Næh, hvor han er raa.“

„Han er en Sydlænder,“ sagde Strübing. „Og paa visse Omraader maaske klogere end vi Germaner, som han selv siger.“

„Ja, De var ikke heldig med Deres Kombination. De minder mig ikke saa lidt om Professoren, jeg

talte om før, ham med Tankelynene. Kun at Deres Tankelyn i Reglen rammer ved Siden af."

„Naa, begynder De nu ogsaa. Tror De da, at den lynglade Zeus altid rammer rigtigt? Og glem endeligt ikke, at Pagello ogsaa lagde ud efter Dem . . ."

„Pagello! Jeg bryder mig Pokker om Pagello, den Bølle."

„Ja, De er nu vant til at se Kærligheden som et Led af Folkeopdragelsen."

„Jeg er vant til at behandle Kvinden med Hensyn og respektere hende som Menneske. Og en Mand, der som Pagello nyder hende i koldsindig Brynde og med intellektuel Foragt, ham har jeg ingen Agtelse for."

„Kære Hr. Lange! Jeg ser i alt dette et Vidnesbyrd om Deres høje Kultur. Ja, det er mit rammeste Alvor. Men De maa forstaa, at der ved Siden af alt det gode og kønne er lidt Usandhed i Deres Syn paa Kvinden. De tror, at De titanisk trodser Samfundets Moral, og saa er Deres hele Syn paa Kvinden et Produkt af nordisk Overlevering. Vi digter om Kvinden, allerede vore hedenske Forfædre gjorde det. Thi Kvinden var i det nordlige Klima altid ét med Arnen og det lune Hjem. Ude paa Havet i Vinternatten, med Haanden paa Roret, drømte Vikingen sig Kvinden derhjemme skønnere og bedre, end hun var. Endnu er Hjemmet og Huset i Norden det samme, som det var, Stedet hvor der er Læ for Livets Kulde og Kampe. Og Féen derhjemme har alle Dyder paa Sjæl og Legeme. Hvad

betyder derimod Huset i Italien, under Sydens Himmel? Manden lever sit Liv paa Torv og i Bazarer, politiserer og diskuterer, og saadan har det været fra Oldtidens Dage. Huset er der kun Sovested for Natten og — Fængsel for Kvinderne. Der stikker en Orientaler i enhver Sydbo."

„Det er godt nok. Skønt jeg ikke kan tro paa, at Kærligheden saadan er afhængig af Klimatforholdene. Men at min Kærlighed skulde være usand, fordi den ikke ligner Italienerens . . ."

„Den er usand, forsaavidt Kvinden bliver forklaret, eller bedre et Genskin af den Elskedes Sjæl. Hendes Væsen var Sjæl, selv hendes Hænder, men det er Deres egen Sjæl, De digter ind i hende . . ."

„Jeg kunde forstaa, hvis De sagde, at Polakkens Kærlighed var Digtning. Thi den opløste sig i Dug og Farver og Nattestemning."

„Ja, og det røber unægteligt en uhyggelig Mangel paa Koncentrationsevne, at han faar Tid at sammenligne sin Elskede med en Abrikos, skønt Blodhundene er over ham. Men hørte De rigtigt efter, hvad han sagde? Saa vilde De sikkert have opdaget en vis reel Understrøm i Polakkens erotiske Stemningsliv . . ."

„Hvad er det, De fortæller om mig!"

Zokolowski stod igen ved deres Bord. Ingen af dem havde set ham komme.

„Jeg saa, de gik bort sammen," sagde han og satte sig. „Han er en underfundig Karl, den Italiener, baade i Damspil og i Kærlighed."

Der gik en Stund, hvor ingen sagde noget. Saa bøjede Zokolowski sig frem mod Strübing.

„Kan jeg faa 25 Franks i Forskud? Undskyld mig, men jeg kan lige saa godt sige det rent ud."

„Hm, ja! Skal det absolut være i Aften? Nu straks?"

„Ja, for jeg fik saadan en Lyst til at drikke et Glas Marsala."

„Marsala? Nu paa denne Tid?"

„Ja, jeg elsker Marsala."

„Det var en mærkelig Vin at vælge. Det er jo en Dessertvin."

„Det ved jeg meget godt. Da jeg var ude paa Slottet at male, da spiste jeg sammen med Fyrsten og Fyrstinden baade Frokost og Middag. Og altid var der Marsala til Desserten. Den sad jeg og glædede mig saadan til under hele Maaltidet. Jeg drak naturligvis ogsaa, saa meget jeg kunde være bekendt, af de andre Vine. Men Marsalaen tilsidst var den bedste. Den brændte ud i Kinderne og fik alt til at svæve i purpurrødt. Tapeterne var nemlig purpurrøde i Spisesalen, og deres Farver gled sammen i Rummet som røde Bølger, varme, blodige Bølger . . . jeg har tænkt tit paa dem senere, naar det var koldt."

„Naa, ja, saa i Himlens Navn! Kelner! En Flaske Marsala!"

Kelneren Etienne maatte høre det to Gange, før han begreb.

„Aa Tak! Det er mageløst!" udbrød Polakken begejstret. „Jeg havde netop sat mig for, at første

Gang jeg fik Raad dertil, vilde jeg opfriske Minderne om mine Velmagtsdage ved et Glas Marsala."

Etienne bragte Flasken og Glas. Polakken knurrede sagte af Lykke. Og næppe var Glassene skænkede fulde, før han greb et af dem, klinkede med de to andre og drak ud.

„Endnu er det ikke ude med Polen . . . endnu er Vinen ikke bleven sur, saalænge vi kan drikke! Er det ikke en vidunderlig Aroma? Hvis Satan vilde lokke mig i Helvede, behøvede han blot at holde mig en Flaske Marsala under Næsen, saa fulgte jeg ham . . . lige ind i Flammerne, som jeg slet ikke kunde mærke. De kan tænke Dem, den eneste Gang jeg har været Digter, da havde jeg drukket Marsala. Jeg gik nede i Slotsparken og bildte mig ind, at jeg fulgtes med en dejlig Kvinde, og det var Foraar. Men det var i Virkeligheden Februar. Sol var der maaske heller ikke meget af, men jeg digtede alligevel og satte Melodi til med det samme. Nu skal De høre Visen."

Han lænede sig over Bordet mod dem og sang halvhøjt, idet han med Fingrene gjorde Greb i sin Stok, som var det en Mandolin:

„Det var Vaar med Fuglesange,
Vaar med Roser røde, hvide,
det var Vaar ud over Lide,
og Vaaren — den var min!

Der var Sol i Borgens Grave,
der var Sol i Havens Gange,
der var Sol ud over Vange,
og Solen — den var min!

Hun var rød og hvid, min Elskte,
hun var Vaarens bedste Gave,
hendes Sjæl en sollys Have,
og Haven — den var min!"

Han lænede sig tilbage paa Stolen, og hans Øjne lyste og lo, mens Musiken blev ved at bølge i hans Indre.

„Naar De havde det saa godt, hvorfor blev De der saa ikke?" spurgte Lange og nippede til sit Glas.

„Fordi jeg ikke havde Friheden. Jeg duer ikke til Hofmaler. Stakkels Velasquez! Gud ved, hvor meget Vaas han har maattet lade sig byde af sit defekte Herskab! Frihed! Der er i dit hellige Navn en Klang, der er lødigere end Guldets! Frihed! Alverdens Skatte vejer ikke din Rigdom op! Frihed! Din Skaal!"

Han fyldte sit Glas og drak, fyldte igen og drak.

Saa satte han sig tilrette med begge Albuer paa Bordet. Og Alvorens Aand kom over ham.

„Hvor meget vil De saa give mig for Maleriet?"

Strübing tabte et Øjeblik sin Olympiermine.

„Hvad ... behager? Jeg ... jeg har jo ikke set det endnu. Jeg ved jo slet ikke, om De kan male, om Maleriet overhovedet eksisterer."

„Død og Helvede! Tvivler De? Tvivler De? Jeg male! Jeg kan male Helvedes Flammer, saa De svider Deres Fingre. Men det er ikke det, som det kommer an paa her! Det er Pengene! Pengene, forstaar De. Vil De vide, hvorfor?"

„Ja, mange Tak!"

„Fordi der er en rig polsk Enke her i Paris, som jeg kender lidt til. De maa ikke give mig mindre end 300 Franks for Billedet. Hører De, ikke mindre! For de 200 gaar med til Ekvipering ... ny Silkehat 20, et Sæt elegant Sommertøj 70, sort Frakke og Vest 80 ... jeg kan godt bruge Sommerbenklæderne til det, det er oven i Købet chikt, ikke sandt? Lommetørklæder og Handsker og Fodtøj for Resten. Saa har jeg 100 Franks tilbage, for dem kan jeg invitere Pani Trejdaszewicz til Middag og paa Skovtur. Bare jeg lige holder den gaaende i en 4—5 Dage, saa giver hun sig nok. Kvindfolk vil altid giftes med Kunstnere, der er i Skuddet. Saadan var der ogsaa én hjemme i vort Sogn, hun havde 50,000 Rubler i Medgift, det vidste jeg fra Faderen. Og baade han og hun fandt Behag i min Person. Jeg malede et stort Slagmaleri og gik op til en Godsejer, jeg kendte lidt til. „Goddag, Pan Janicki, vil De købe det her Billede for 1000 Rubler?“ Han vilde Fanden! Saa forestillede jeg ham Sagen, at der var en Pige paa 50,000 Rubler, og hun hed saadan og saadan og boede der og der. Og hvis han vilde købe Maleriet og betale mig Pengene, saa Folk fik at se, at jeg var brudt igennem i min Kunst, saa skulde jeg betale ham Pengene tilbage, hver Kopek, naar jeg havde faaet Pigen og Medgiften. Pan hrabia Janicki ... véd De, hvad han gjorde? Det Bæst! Det lumske Bæst! Det Æsel, Høved, Kvæg, Bøffel ... !“

„Nej! Til Sagen, til Sagen!“

„Han bad om tre Dages Betænkningstid. Jeg

sjokkede af med mit Slagmaleri. Fanden maa vide, hvor det nu er! Men Pan hrabia Janicki . . . den værste Bandit, Guds Sol har skinnet paa . . . tog over til Srebrnagóra og friede til Tøsen og fik hende. Hundeblod! Djævel!"

Han drak igen. Nu var der snart ikke mere i Flasken, og Lange og Strübing havde endnu ikke faaet tømt det første Glas.

„Det er vist en slet Handel, De foreslaar mig!" mente Strübing polisk. „For det gaar Dem naturligvis lige saa galt denne Gang."

„Vist gør det ej! Nu kender jeg Kvinderne. det gjorde jeg ikke den Gang. Og jeg kender Menneskene og nævner ikke saadan mere Navn og Adresse! Jo, hvad er det? Jeg nævnede jo Navnet før! Jeg ulyksalige! At jeg aldrig kan blive forsigtig! Men Adressen! Den fik De ikke. Vel? Adressen ved De ikke, saa gør det jo ingen Ting. Skaal igen! Skaal!"

Han bøjede Hovedet, og paany kom Alvorens Aand over ham.

„Og naar jeg saa er bleven gift og rig og har faaet et godt, stilfuldt Hjem! Aa, De skulde blot vide, hvor jeg har længtes efter Fred og et Hjem! Den evige, jagende Skræk. mens man arbejdede! Hvor kunde der komme noget godt ud af det? Aldrig vidste man, om man skulde faa det afsat. Hvor kan man saa forlange Fordybelse og Grundighed i Værket? Men nu i Fremtiden kan jeg skabe, langsomt, i et stort, lyst, varmt Atelier. Uh, jeg glæder mig til at udpensle hver lille Enkelthed, forme hvert

Indtryk ganske stilfærdigt, arbejde for min egen Glæde uden Hensyn til det Pak, der køber. Fred... aa, Fred, saa livsalig, efter al Jagen og Forfølgelse."

En lille Tid sad han tavs, saa tilføjede han med et vemodigt Smil:

„Og saa vil man maaske alligevel, naar man sidder mellem Brysselertæpper og i stilfulde, stilfærdige Omgivelser... maaske vil man alligevel undertiden længes efter det gamle Liv, Bohêmelivet, Uroens, Kampens, Længslernes Tid."

Han sprang op og hældte Flaskens Restbeholdning i sit Glas, svang det over Hovedet og raabte:

„En Skaal, den sidste, for det Liv, der svandt, for det frie Kunstnerliv! Som Stormsvaler lever vi ... i Dans over Bølgerne ... med hurtigt Stofskifte, hastigt rindende Blod ... langt borte fra det trygge, faste Land ... baarne af lynrappe Vingeslag fremad mod fraadende Storme ... Havdybet under Fødderne, Træthed er Døden!"

Han drak ud, satte Glasset fast i Bordet, greb sin Hat og gik uden et Ord til Farvel.

„Han er gal," sagde Lange med Overbevisning.

„Han er ejendommelig," sagde Strübing, „og ret sjælden og fortjener som saadan at tages under den alleromhyggeligste Overvejelse."

Og tankefuld strøg han sit arkaiske Hageskæg.

PRINSESSEN

INTERIØR

PERSONERNE.

FYRSTEN.

PRINSESSEN.

LÆRERINDEN, PANI HELENE.

EN TJENER.

(Warschau i vore Dage).

(Prinsessens Værelse. I Midten et Bord med Skraapult. Tilvenstre stort Vindu, længere tilbage Kanapé med store Blomsterplanter omkring. Tilhøjre Bord med Stole, længere tilbage Marmorkamin med Ur og Guldarmstager, i Hjørnet Dør ind til Prinsessens Soveværelse. I Baggrunden Dør til Korridoren, tilhøjre derfor Bogskab, tilvenstre Skab i Louis XV Stil med Porcellænfigurer fra Tournay. Det er Eftermiddag med begyndende Skumring).

FØRSTE SCENE.

LÆRERINDEN. — PRINSESSEN.

Lærerinden, en ældre, lidt sygeligt udseende Dame, sidder og skriver ved Bordet midt i Værelset. Prinsessen staar ved Vinduet og ser ud. Hun er 13 Aar gammel, høj af sin Alder, lidt „backfischet" i sine Bevægelser. Ansigtet er sundt, friskt og frejdigt, Haaret falder frit ned over Skuldrene).

PRINSESSEN

Naar du er færdig, Pani Helene, saa kom herhen.

LÆRERINDEN

Ja, straks, straks! — Jeg skal blot i en Fart have Stilen gennemset, og saa skal Vidnesbyrdene for i Dag indføres.

PRINSESSEN

Det sidste kan da ikke vare længe. Skriv: Udmærket over det hele. For i Dag var du jo tilfreds med det hele? Ikke, Pani?

LÆRERINDEN

Jo, i Dag var alt godt, Prinsesse. Bare . . .

PRINSESSEN

Bare . . . bare . . . bare! Hvorfor skal du altid sige „bare?“ — — — Bare du vilde komme herhen og se, Pani Helene! Det vrimler nede paa Gaden af Rekruter. De bliver drevne afsted som Kvæg af Underofficererne. De er i Faareskind og slæber paa Gryder og Pander og Spande. Jeg tror, der er Kinesere imellem dem. Kan du kende Kinesere fra Kalmukker, Pani? Har de ikke allesammen skæve Øjne? De er forfærdeligt morsomme at se paa, men de ser forfærdeligt bedrøvede ud. — — —

LÆRERINDEN

Naturligvis, saa langt fra deres Land . . . helt inde fra Asien . . .

PRINSESSEN

Og sultne og forkomne. Bare man kunde give dem lidt at spise De fryser vist ogsaa, tror du ikke, Pani? Kunde vi blot tage et Par herop til Kaminen . . .

LÆRERINDEN

(i Tanker)

De fryser ... og de sulter ... saa langt fra deres Land.

PRINSESSEN

Nej, nu skal du virkeligt komme. Nu er hele Kolonnen standset. De kan ikke komme videre for Vognene. Skynd dig!

LÆRERINDEN

Et Øjeblik endnu ...

PRINSESSEN

Nu løber de. Korporalerne skynder paa dem, fordi de bagerste er blevne skilte fra de forreste. De løber og glider og rutscher! Det er et skrækkeligt Føre at løbe i. Saa skynd dig dog, Pani!

(Lærerinden rejser sig og gaar nærmere. Prinsessen rækker Haanden ud og drager hende hen til Vindnet.)

PRINSESSEN

Ser det ikke morsomt ud, hvor de kommer susende? Det er, som om de gled paa Is, saa glat er Gaden af Snesjap. Se, hvor den ene Række tørner mod den anden! De ler, Soldaterne dernede! De ler! Saa du, at de lo, Pani Helene? Hvor kan de dog le, de Mennesker?

LÆRERINDEN

De er Børn ... store Børn. Og saa glemmer de for et Øjeblik alt.

PRINSESSEN

Se, de falder, de falder! Fire, seks, otte ... nej syv! Syv Mand er falden. Hvor de kommer til at se ud! Midt i alt Snavset!

(Et Øjebliks Stilhed. Saa farer de begge sammen.)

PRINSESSEN

(med Ansigtet, blegt af Skræk, vendt mod Lærerinden)

Saa du det, Pani Helene?

LÆRERINDEN

(sagte).

Ja!

PRINSESSEN

Han sparkede ham. Fordi han ikke kom hurtigt nok op, sparkede han ham i Siden. Hvor det maa gøre forfærdeligt ondt ... saadan en stor, tung Støvle. Og naar han saa sparker af al sin Kraft, og det gjorde Korporalen. Var det ikke brutalt, Pani?

LÆRERINDEN

Naturligvis var det brutalt ... som alt, hvad der kommer fra det Folk.

PRINSESSEN

Ja, de er Djævle, de Russere! Han havde maaske slaaet sig. Han hinkede, da han rejste sig, det saa jeg. Tænk, om han havde forvreden sin Fod! Og den anden saa sparkede ham! Aa, det er grusomt! Det er næsten værre end det Opløb vi saa fra Tantes Vinduer ude i Alléerne engang. Kan du

huske, da Kosakkerne huggede løs med Piskene? Faar vi aldrig Hævn, Pani Helene?

LÆRERINDEN

Naar Gud vil, Prinsesse! Bed til ham ... for os alle ... for vort arme Land, saa hjælper han... maaske.

PRINSESSEN

Ja, jeg vil bede, og jeg vil ogsaa bede for den stakkels Soldat. Og naar jeg ligger i min gode Seng i Aften, saa vil jeg tænke paa ham, paa hvordan han mon har det i den russiske Kaserne, naar han ligger, og det gør ondt i hans Side og ondt i hans Fod, og ingen Mennesker er der til at være gode imod ham.

LÆRERINDEN

Du er saa sød, lille Prinsesse! Men hvad er i Grunden den lille Begivenhed mod alt det, vore polske Landsmænd maa lide? Og har lidt! Tusind, tusind Gange værre Ting har de lidt.

PRINSESSEN

Ja, du har Ret. Vi behøver ikke at gaa længere end til Far. Hvad har han ikke døjet de to lange Aar i Sibirien? Og Bedstefar, der sad tre Aar i Kasematterne for 1830. Og Farbror ... Farbror, der var saa ung, saa ung, at han umuligt kunde have begaaet noget ... han var jo ikke mere end 16 Aar i 1863. Du ved vel, at Farbror døde i et russisk Regiment? Han var brystsyg og kunde slet

ikke taale Kasernelivet. Men hvad brød Russerne sig om det?

(Skumringen falder paa).

PRINSESSEN

(efter en Pause).

Der gaar ikke en Dag, hvor jeg ikke tænker paa alt det . . . hvad de tre har lidt.

LÆRERINDEN

(tier en Stund. Saa siger hun, mens hendes Stemme skærer gennem Mørket, dirrende af undertrykt Bevægelse)

Rusland — det er Dødsenglen, der gaar gennem vort Land og dræber dets Bedste, dets Førstefødte. Rusland er vort Livs, ja jeg tror selve Livets Fjende. Derfor maa vi hade Rusland med alt vort Blod og alle vore Tanker. Jeg vil sige dig noget, som jeg tit har tænkt. Det er maaske urigtigt af mig at sige det . . . du er saa ung, Prinsesse . . . ja, ja, det er forkert. Men alligevel — maaske forstaar du mig. Og det er jo ingen Skam for mig at bekende, at jeg ikke kan være saa god og tænke saa højsindet som Vorherre og alle hans hellige Mænd. Meget ondt kan jeg tilgive, har jeg ofte tilgivet, men jeg kan aldrig komme til at se med milde Øjne paa Rusland. Og ofte synes jeg — og det var d e t, jeg vilde sige dig — at Vorherre ikke kan have helt Ret, naar han byder os tilgive vore Skyldnere og elske selv dem, der handler ilde med os.

Kender du den Følelse i de allerførste Foraarsdage, naar alle gode Kræfter kaldes til Live, og Luf-

tens milde Kærtegn bringer en til at drømme om Roser og kommende Glæde? Kender du den Følelse, man har saadan en Dag? Maaske er der slet ikke noget godt i Vente, maaske har man ikke det ringeste Haab at bygge sin Glæde paa. Og dog føler man sig saa rig — saa rig paa Tanker, der spirer frem af sig selv, saa man undres derved, saa rig paa Haab — man ved ikke om hvad.

Og hele denne Rigdom, den ønsker man ikke at beholde for sig selv, man er slet ikke smaalig dermed, tværtimod . . . man attraar at dele — dele den ud for at se lutter glade Ansigter omkring sig. Saadan en Vaardag gør én god, fordi man ejer en Rigdom, der kun kan glæde, hvis den gives ud. Men selv paa slige Dage . . . jeg har ofte spurgt mig selv: Kunde du nu ikke tilgive selv dit Lands Fjender, tilgive dem, hvad de har begaaet mod alt det, du har kært? Jeg har spurgt mig selv, jeg har ønsket det . . . ønsket af hele min Sjæl, at jeg kunde. Men . . . det er tungt at sige det . . . selv om jeg kunde glæde Gud dermed, . . . jeg kan ikke! Jeg kan ikke glemme . . . aldrig, aldrig!

Det var maaske Synd at sige dig det, Prinsesse. For du er saa ung. Men jeg har jo slet ingen anden at tale med om alle mine Tanker. Men det var forkert . . .

PRINSESSEN

Nej, det var ikke, kæreste, kæreste Pani Helene! For jeg føler akkurat som du, kun at jeg ikke kan

sige det som du. For Fars Skyld, for min Slægts Skyld, forstaar du nok.

(Kort Stilhed.)

ANDEN SCENE.

FYRSTEN (ad Døren i Baggrunden). De Forrige.

FYRSTEN

(en høj, kraftig, graasprængt Herre med kortstudset Fuldskæg. Han er i Kjole og Hvidt, paa Kjoleopslaget funkler en Orden)

Godaften! Hvorfor er her saa mørkt?

LÆRERINDEN

Undskyld, Fyrste! Nu skal jeg straks . . .

(Gaar hen i Baggrunden og tænder det elektriske Lys).

FYRSTEN

Saa, nu kan man dog se, hvem man har for sig. Godaften, Pani Helene! Godaften, lille Barn!

PRINSESSEN

Godaften, Far!

FYRSTEN

(kysser hende paa Panden og betragter hende opmærksomt)

Jeg synes, du er saa stille. Har du grædt, Barn? Hvad er der i Vejen? Har Barnet ikke været artigt, Pani Helene?

LÆRERINDEN

Jo, jo, rigtigt sød netop.

FYRSTEN

Noget er der i Vejen. Sig det selv, lille Barn. Hvad er der . . . ?

PRINSESSEN

Det var Rekruterne. Der kom en hel Flok nyligt indkaldte Rekruter forbi, og saa var der en, der faldt lige her udenfor i det gyselige Snesjap. Og saa sparkede den russiske Korporal eller hvad han nu var ham i Siden af al sin Kraft. Manden baade hinkede og ømmede sig.

FYRSTEN

Ja, det er nu den russiske Maade at praktisere Folkeopdragelse paa . . . og saa ved at ophidse vore Bønder mod deres gamle Herrer. Til Tak for det Spark skal nu samme Mand ofre Liv og Blod for det dyrebare, hellige Rusland. Det bliver en Fædrelandskærlighed omtrent som Persernes ved Thermopylæ.

PRINSESSEN

Blot Russerne saa ogsaa kunde faa Prygl som Perserne ved Thermopylæ.

FYRSTEN

Det faar de nok. Jeg har nu den Tro, at Rusland i en kommende Krig vil forbløffe Verden ved sin Svaghed. Og det overvinder ikke mere en Fjende, som det overvandt Napoleon, blot ved de lange Veje.

PRINSESSEN

(jubler)

Aa, det er storartet! Hører du, Pani Helene, vi faar Hævn!

FYRSTEN

Aa, Gud hjælpe os! Det har desværre vist lange Udsigter. Men jeg er ikke kommen her for at politisere. Hvordan har dine Vidnesbyrd været i den sidste Tid, Barn?

PRINSESSEN

Udmærkede! Nu skal du se.

(Bringer Bogen fra Pulten Fyrsten sætter sig ved Bordet tilhøjre, Prinsessen stiller sig hos ham. Under de følgende Repliker ser hun beundrende paa ham og kærtegner hans Haar).

FYRSTEN

Ja, det er virkeligt mønsterværdigt ... og det for hele den sidste Uge! Naar jeg tænker paa mine egne Vidnesbyrd fra Drengedagene, saa skammer jeg mig over mig selv. Men det er naturligvis Pani Helene, der er for mild.

PRINSESSEN

Maa jeg be'? Hvad er det for en Beskyldning? Hun er allerede altfor stræng, og værre bliver hun, naar hun hører det. Bare en eneste Fejl tæller en hel Grad fra. Og naar jeg saa beder saa bønligt, saa snærper Pani Helene Munden sammen ... saadan ... „Det er min Pligt,“ siger hun saa. „Overfor hvem?“ spørger jeg. Men det svarer hun aldrig paa. Hun tror vist ligesom Ludvig den Fjortende, at hun kun skylder Gud Regnskab for sine Handlinger. Men i Fremtiden vil jeg for Resten ikke være saa eksemplarisk. Lige megen Tak har man for det, og det ligger saa rædsomt daarligt for min Natur.

FYRSTEN

(ler)

Jo, vist har du Tak for det. Ønsk alt, hvad du vil, lige til det halve Rige. Eller skal vi sige en Teaterbillet . . . eller Cirkus?

PRINSESSEN

Cirkus? Næh, ved du hvad, Far, Klownerne dem er jeg da virkelig vokset fra. Nej, skulde jeg ønske noget, saa vilde jeg allerhelst se Lænkerne.

FYRSTEN

Aa, altid de Lænker! Dem har du jo set saa tit.

PRINSESSEN

Jamen, jeg vilde alligevel gerne se dem en Gang til.

FYRSTEN

Jeg synes, det er dumt af dig, lille Barn. Der er saa meget andet.

PRINSESSEN

Jamen, jeg vil alligevel allerhelst se Lænkerne.

FYRSTEN

Naa, ja, ja da! Saa lad Aleksander bringe Skrinet.

PRINSESSEN

(styrter hen og ringer, aabner saa Døren og raaber ud)

Aleksander! Det er Lænkerne! Det sorte Skrin under Fars Skrivebord, Nøglen bagved Armstagen tilhøjre! Skynd dig! . . . (Kommer tilbage.) Aa, Pani,

jeg maa faa Lænkerne at se! Og Du, Far, du vil fortælle mig om Sibirien! Ikke sandt? Om Sibirien!

FYRSTEN

Du bliver da aldrig klogere. Du er ligesom de ganske smaa Børn, der vil høre den samme Historie om og om igen.

PRINSESSEN

Nej, ellers ikke. Men denne, denne er . . . Aa, der er Aleksander!

TREDIE SCENE.

En Tjener. — De Forrige.

PRINSESSEN

(hjælper i sin Iver Tjeneren at bære Skrinet hen paa Bordet. River Nøglen fra ham)

Nej! Lad mig! Lad mig!

(Hun aabner Skrinet og fremtager et Par Lænker ... Fodlænker til begge Fødder. Tjeneren ud).

Føl, Pani, føl, hvor tunge de er! Tænk at slæbe paa dem baade Dag og Nat i seks Maaneder. For du bar dem jo i seks Maaneder, ikke, Far?

FYRSTEN

Jo, efter seks Maaneder fik jeg Lov at lægge dem . . . fik i det hele taget en noget mildere Behandling.

PRINSESSEN

For Penge, ja! Du maatte bestikke et Par Embedsmænd. Og det var ogsaa paa den Maade, at du slap for at gaa hele Vejen til Sibirien.

FYRSTEN

Ja! Det kostede min Far to Tusind Rubler at skaffe mig Befordring gennem Rusland ... paa en uselig Bondevogn og med rædsomme Ralliker for. Men en Lettelse var det jo altid. Aldrig er man her i Rusland saa ynkeligt stillet, at man ikke kan opnaa noget for Penge. Penge og Brændevin — men heller intet andet — kan røre Russerfolkets Hjærter. Min lille Bror, som jeg kaldte ham, fordi han var to Aar yngre end jeg ... du ved, han blev stukket ind i et Regiment af lutter Tyveknægte. Men ogsaa han slap over meget ved at tale dette Hjærternes Sprog. Og det var ogsaa Skyld i, at han dog fik nogenlunde god Pleje, da han laa paa sit Yderste.

PRINSESSEN

Og Bedstefar? Opnaaede han ogsaa noget, da han sad i Kasematterne?

FYRSTEN

Ja. Han fik Lov til at have en Samovar med varmt Vand i sit Fangehul. Det var mest for Utøjets Skyld. Naar det plagede ham for stærkt, klædte han sig af og satte sig under Samovaren og lod sig overrisle af det varme Vand. Det var dyre Bade, tyve Rubler om Dagen maatte han betale for at faa Samovaren fyldt tre Gange.

PRINSESSEN

Fortæl ogsaa om Tømmerflaaden, Far!

FYRSTEN

Altid det samme! Hvorfor dog? Nuvel da. Vi var naaede til Tobol, jeg til Vogns og en Flok andre Dømte til Fods. Her blev vi nu alle drevne ud i Floden paa en Tømmerflaade. Med den sejlede vi flere Dage op ad Tobol, trukne af Heste inde fra Land. Det var de værste Dage, bitterkolde, Nætterne især. Og ingen Plads at røre sig paa, hele Flaaden var overfyldt. Det var et gyseligt Selskab, de værste Forbrydere, Giftblandere og Mordere. De blev for Resten behandlede bedre end vi politiske Forbrydere. Utroligt led vi ... af Kulde, Sult, Utøj og slet Behandling.

PRINSESSEN

Blev du ogsaa sparket, Far?

FYRSTEN

Aa ja, hvorfor ikke? Der faldt ikke saa faa Knubs af i de Aar.

PRINSESSEN

Hvor, Far? Hvor slog de dig? Hvor sparkede de dig?

FYRSTEN

Du er nu en lille Plageaand. Tror du, jeg kan huske det saa nøje?

PRINSESSEN

De har slaaet dig, Far, de har sparket dig, og de lod dig arbejde i Saltværkerne, saa Huden gik af

dine Hænder. Giv mig dine Hænder, Far. (Knæler ned foran ham.) Jeg vil kysse dine Hænder. Far ... du er min Helt ... du er en Helgen, en Martyr.

(Fyrsten tager hende om Halsen og kysser hende paa Panden, løfter hende op og sætter hende paa sit Knæ. Idet hun bejer sig frem, ser hun nærmere paa hans Orden.)

PRINSESSEN

Hvad er det? Hvad er det for en Orden, Far? Det er jo ikke den persiske, som Shahen gav dig i Paris.

FYRSTEN

Nej! Du har Ret. Det er ikke den.

PRINSESSEN

Hvad er det da for én?

FYRSTEN

Aa, det er en anden ... der er ikke noget særligt ved den.

PRINSESSEN

Hvad er det da?

FYRSTEN

Stanislausordenen ... Siden du endeligt vil vide det.

PRINSESSEN

Stanislausordenen? Men den er jo russisk.

FYRSTEN

Ja, ja ... den er russisk.

PRINSESSEN

Jamen . . . jeg . . . jeg forstaar ikke. Har du da en russisk Orden? Det har jeg aldrig vidst af.

FYRSTEN

Jeg har heller ikke haft den ret længe. Og det er ikke saa underligt, at du ikke har set den før, for jeg bærer den næsten aldrig.

PRINSESSEN

Hvorfor bærer du den saa i Aften?

FYRSTEN

Fordi jeg er nødt til det.

PRINSESSEN

Nødt til det?

FYRSTEN

Ja, nødt til det. Det er en officiel Middag. Jeg kan ikke andet.

PRINSESSEN

Hvor?

FYRSTEN

Hvad vil du vide det for?

PRINSESSEN

Jo, for jeg kan ikke begribe, hvad det er for Mennesker, der forlanger af dig, at du skal bære en russisk Orden, naar du kommer i deres Hus.

FYRSTEN

Du er morsom i din Iver, lille Barn. Der er sikkert ikke saa gode Patrioter til i Verden som Børn. I kender ikke til at slaa af.

PRINSESSEN

Hvem er det saa?

FYRSTEN

Det klæder dig ikke at være saa nysgerrig?

PRINSESSEN

Jeg er ikke nysgerrig, Far. Men det her maa jeg vide.

FYRSTEN

Hvorfor?

PRINSESSEN

Fordi jeg ikke faar Fred, før jeg ved det.

FYRSTEN

Og naar du saa ved det, saa faar du heller ikke Fred. Thi du vil ikke forstaa det, saa ung du er.

PRINSESSEN

Sig det alligevel, kære Far! Kære, kære Far! Sig det . . . sig det!

FYRSTEN

Saa lad mig da sige dig det. Jeg skal til officiel Dinér hos Generalguvernøren.

PRINSESSEN

Hos Ruslands Generalguvernør?

FYRSTEN

Ja, jeg kommer der kun en Gang om Aaret. Det er Kejserens Navnedag. Saa er jeg nødt til det. Du maa ellers ikke tro, jeg gik. Jeg er indbudt, og det vilde være en Demonstration ikke at møde.

PRINSESSEN

Hos Ruslands Generalguvernør? Og det er Kejserens Navnedag! Saa rejser de sig vel ved Bordet og raaber Leve for Kejseren. Ikke, Far?

FYRSTEN

Det gør de ganske sikkert.

PRINSESSEN

Og du raaber med . . . for Kejseren . . . og for Rusland?

FYRSTEN

Jeg kan vel ikke ene blive siddende.

PRINSESSEN

Men jeg forstaar slet ikke, hvad du vil der.

FYRSTEN

Der er saa meget i denne Verden, du ikke forstaar.

PRINSESSEN

Forklar mig da, hvorfor du gør det.

FYRSTEN

Fordi vi Polakker er nødte til at give efter. Hvad har vi haft for vor Trods? Intet uden Ulykker. Vi maa bøje os — paa Skrømt i hvert Fald. Thi vi kan intet udrette, hvor tungt det end er at skulle sige det.

PRINSESSEN

Jo, vi kan! Naar Gud er med os.

FYRSTEN

Gud! Men han . . . jeg mener, det kan ikke nytte os noget at stampe mod Brodden, som Skriften siger. Vi er de svage, Rusland er os for stærkt. Tænk dog, hvor mægtigt!

PRINSESSEN

Nyligt sagde du, at det var svagt, og at det vilde forbløffe Verden med sin Svaghed.

FYRSTEN

Aa, det var . . . saadan . . . henkastet. Det er i hvert Fald noget, hvorom vi intet ved. Men hvad vi ved, det er, at nu ligger vi under og er de Smaa.

PRINSESSEN

Og derfor jubler vi og raaber Hurra for Czaren og for Rusland . . . det dyrebare, hellige Rusland.

FYRSTEN

Nu er du ufornuftig. Naar du ikke vil forstaa . . . (rejser sig).

PRINSESSEN

(stiller sig i Vejen for ham.)

Du gaar ikke, Far! Du kan dog ikke gaa hen til de Mennesker, der aldrig har gjort dit Land og din Slægt andet end Ondt . . . alt det Onde, de vidste. Du kan ikke gaa hen imellem dem og lade, som om du var deres Ven og tænkte som de. Du kan ikke . . . du maa ikke . . . for min Skyld, Far, for min Skyld.

FYRSTEN

Vær dog fornuftig, lille Barn! Du er jo altfor ung . . .

PRINSESSEN

Nej, jeg er ikke! Nej, Far, jeg er ikke for ung! Det er dig, der har Uret . . . denne eneste Gang . . . denne første Gang. Aa, kære, kære Far, gør det ikke, jeg beder dig saa bønligt, saa bønligt, gør det ikke. Jeg ved ikke, hvad jeg gør ved mig selv, hvis du gaar.

FYRSTEN

Du er ikke rask, lille Barn! Jeg kunde slet ikke blive hjemme, selv om jeg vilde. Det vilde være alt for paafaldende . . .

PRINSESSEN

Saa sig, du er syg! Send Afbud! Men gaa ikke!

FYRSTEN

Det vækker Mistanke. Det kan ikke gaa. Kejseren har jo netop for kort Tid siden givet mig

denne Orden til Bevis paa, at alt nu skulde være glemt.

PRINSESSEN

Ja, Kejseren! Han har let ved at glemme. Men du, Far, du kan aldrig, aldrig i Livet glemme, hvad Russerne har gjort mod dig. Tænk dog paa, hvad du har lidt, paa Lænkerne og Slag og Spark og Huden, der gik af dine Hænder! Tænk paa Bedstefar, hvad han led, og paa Farbror, den uskyldige de pinte tildøde! Nej, du kan ikke glemme, Far, aldrig, saa længe du lever!

FYRSTEN

Nej, nej! Vær dog rolig, Barn! Jeg har jo heller intet glemt. Det hele er jo kun en ren Formsag, forstaar du nok.

PRINSESSEN

Nej, det er ingen Formsag! Du gør dig ringere derved. Det er ingen Formsag. Jeg kan ikke sige, hvad det er, uden at saare dig. Men jeg siger det alligevel. Det er Forræderi!

FYRSTEN

Nu kan det være nok med den Snak. Vogt dig for Overspændthed, min Ven!

PRINSESSEN

Det er Forræderi . . . mod dit Land, din Slægt. Og naar du ikke mener noget med det, saa er det dobbelt Forræderi. Du, som har lidt for Polen uden

at klage i din Ungdom! Nej, Far! Nej, Far! Jeg beder dig endnu en sidste Gang . . .

FYRSTEN

Nej, nu er jeg træt. Jeg har talt alt for længe med dig om den Sag. Jeg skulde slet ikke have indladt mig paa det. Men jeg gentager endnu en Gang: Du er for ung. Du forstaar det ikke.

(Gaar hen mod Døren. Vender sig og siger)

Godnat, lille Barn!

(Prinsessen svarer ikke.)

FYRSTEN

Svarer du ikke din Far, naar han siger Godnat?

PRINSESSEN

(stille, uden at se paa ham)

Godnat, Far!

(Fyrsten gaar.)

FJERDE SCENE

PRINSESSEN. LÆRERINDEN.

PRINSESSEN

(staar et Øjeblik i Tanker. Saa hæver hun Hovedet)

Jeg forstaar det ikke! . . . Hvad mener han? Forstaar du det da, Pani Helene? Hvad? Sig mig ærligt: Forstaar du det?

LÆRERINDEN

(ryster paa Hovedet.)

PRINSESSEN

(nærmer sig hende)

Jeg vil sige dig en Ting, Pani ... Og det er ... at ... at fra nu af ... efter dette her ... tror jeg aldrig, jeg bliver glad mere. Aldrig!

(Læner sit Hoved mod Lærerindens Skulder og hulker. Denne fører hende ud ad Døren tilhøjre).

RIKKE

I

Rikke laa ved Stranden og saa ud over det store Hav. Der gik to Sejlere derude med hvide Sejl, langt bort maaske til fremmed Land, hvor hun ikke kendte et eneste Menneske. Hun rejste sig halvt op og stirred gennem Sluden og ønsked sig derud. Aa ja, flyve afsted med Sejlerne, saa man kom bort fra det hele! Det kunde da aldrig være værre i fremmede Lande end her.

Men det blev koldt at sidde op. Hun lagde sig igen tilbage i den saddelformede Lavning, hun havde fundet sig i Bakken. Naar hun trykkede sig rigtig tæt ned i den og lagde Hovedet lidt paa Siden, kunde hun næsten ikke mærke Vinden, der strøg hen langs Bakkerækken. Den kunde blot lige naa at lege med hendes Pandelokker, og det nød hun som en behagelig Kildren. Havet selv hørte hun ligesom paa Afstand, med en Lyd som naar det suser i en Konkylie. Men rejste hun sig halvt overende, saa var hun igen midt i det hele. Saa baskede Vinden fugtig og kold som et Lagen om hende, og Havet satte i med sin Brumbas, som om det bare havde ligget og ventet paa det Øjeblik.

Hun puttede sig ned i den lune Rede for at være udenfor Verden. Thi for hver Gang hun stak Hovedet op, og Foraarsvinden bed hende, og Havet brølede hende lige i Ansigtet, kom hun sin Tilstand og sin Elendighed i Hu. Men laa hun rigtigt fladt og dybest nede, saa syntes hun hverken at Menneskene eller Verden kom hende noget ved.

Det var akkurat som om Morgenen, naar hun skulde op til Arbejde derovre paa Hørringholm. Der blev kaldt Klokken fire, allerede Klokken halv fem skulde hun være nede i Mejeriet at modtage og veje Mælken, naar den kom fra Kostalden. De fik alt for lidt Søvn, Mejerieleverne paa Hørringholm. Mejeristens Kone var grulig skrap og brugte dem til alt muligt, selv naar de som Rikke betalte for sig. Var de færdige med Mælken i Mejeriet, saa skulde Ostene vendes . . . hundrede store tunge Oste, og saa skulde de smøre Mad til Folkene, som Madammen havde paa Kost. Ikke engang om Aftenen var de fri. Saa forlangte Madammen af dem, at de skulde sy for hende eller lappe Børnetøj lige til Klokken ti—elleve. Saa det var saamænd intet Under, at hun var søvnig om Morgenen, naar Forkarlen kom og kaldte. Saa laa hun først en Tid og stirrede ud i det kolde Elevkammer, hen paa Vinduet, hvis ene Rude var knust og vist aldrig blev gjort i Stand, hen paa Litografiet af Frederik den Syvende, der helt var groet til af hvidgraat Skimmel. Hvad der ikke var saa underligt i det fugtige Hul. Bare to, tre Minutter kunde hun ligge . . . aa, hun var saa træt og ønskede, at hun havde sovet 16 Timer,

og der var 17 til Dag. Men op maatte hun, Fugtigheden bed i de nøgne Ben, naar hun stak dem ud af Sengen, og Verden med dens Sorg og Slid kom over hende og rystede hende, saa Tænderne klaprede.

Værst var det, naar hun havde været ovre hos ham om Aftenen. Hun maatte liste bort allerede Klokken to, at ingen skulde mærke, hun havde været i Forvalterkammeret. Bag om Haven og Udhusene maatte hun snige sig og var naturligvis ganske forkommen, naar hun naaede sit Kammer, kunde oftest slet ikke sove i den første Timestid. Og faldt hun endeligt i Døs, gjorde den hende kun mere træt, naar der saa kort efter blev kaldt til Arbejde.

Aa, bare hun for længe siden var rendt fra det hele! Det havde naturligvis været flovt for en Gaardmandsdatter at rende af Plads, og Mor især vilde jo nok have skændt paa hende. Men saa vrede, som de nu vilde blive, kunde de aldrig være blevet. Herre Jesus, hvad skulde der blive af hende? Hvordan skulde hun faa det sagt? Mor! Mor, der gik derhjemme og sled og slæbte! Stakkels Mor, hun havde saamænd ikke for megen Glæde af sine Børn. Jens var allerede en rigtig slemme Knægt og berygtet for sine Kærestehistorier. Nu var han jo nok forlovet med Degnens eneste Datter Karoline, men han var ikke bleven bedre for det. Værst var det, at han var begyndt at drikke ... ligesom Far. Mor, det sølle Skind, havde nu tit to at trækkes med, naar de kom fulde hjem fra Marked. Saa var de ligesaa ubehjælpsomme som de to Idioter, Brødrene.

der nu var den ene 25, den anden 18 Aar og maatte mades og klædes af og paa som smaa bitte Pattebørn.

Og nu kom hun, Moderens Øjesten, hjem fra Hørringholm og skulde have en Lille! I Dag skulde det siges. Hun kunde ikke blive paa Gaarden længere, alt Arbejde faldt hende haardt, og alle vidste det derovre, Madammen var spydig og ond, Karlfolkene grinede og var nærgaaende. Hun maatte skynde sig, at de ikke fik det at vide hjemme fra anden Kant. Da hun var en bitte én, var hun altid selv kommen og havde fortalt sin Mor, naar hun havde gjort noget galt. Det vilde hun ogsaa gøre denne Gang.

Hvor havde hun dog været et Skarn! At hun aldrig havde tænkt det mindste paa sin Mor, før hun gjorde det! Mor havde netop saa udtrykkeligt advaret hende. „Hørringholm er et rigtig skidt Sted," havde hun sagt. „Men A stoler paa dig, fordi A ved, do kommer fra et godt Hjem og har Vorherre med dig."

Hun kom til at tænke paa for nogle Aar siden, kort efter sin Konfirmation, da hun en Aften var oppe hos Degnens i Vrinders til Julegilde. De legede Panteleg, og hun havde været helt fjolleret. I Begyndelsen vilde hverken hun eller nogen af de andre Piger kysse. Men saa var der to Studenter med, rigtigt saa pæne Mennesker, og de sagde, at det var snerpet, og at i København kyssede Pigerne altid i Panteleg, naar de blev dømte til det. Saa havde de ogsaa gjort det ... Elsebeth, Vognmandens

Datter var den første. Men da de havde begyndt, var Pigerne slet ikke til at styre. Alle, der skulde dømmes, blev dømte til russisk Kavalleri. Tilsidst, da Panterne slap op, smed Pigerne en hel Masse nye i Karolines Forklæde, og det endte med. at de rendte ud og ind af Stuen, ind i den mørke Skolestue, hvor de kyssedes og krammedes i Flæng, og tilbage i Dagligstuen for at dømme videre til en ny Omgang russisk Kavalleri.

Hun havde selv holdt længst igen, men da det begyndte at gaa løs, havde hun været en af de allermest tovli'e.

Ved et Tilfælde havde hun hørt, at den ene Student sagde til den anden:

„Har du prøvet Rikke Jensen? Hun er myrderlig lidenskabelig."

Midt i Legens Hede havde hun ikke ænset det. Men bagefter, Dagen efter da hun kom til at tænke paa det, havde hun grædt sine modige Taarer over, at nogen kunde sige saadan noget grimt noget om hende.

Ok Herregud, hvor var hun alligevel ung og uskyldig dengang! Og hvor havde hun passet paa sig selv senere, at ingen mere skulde have Grund til at sige om hende, at hun var lidenskabelig. Den Student, der havde brugt det Ord om hende, kunde hun ikke taale at se siden.

Men nu . . . nu maatte hun sande, at han havde haft Ret. Aa, saa gal hun kunde blive paa sig selv over det, at hun, som havde været paa Højskolen og havde lært saa meget godt, kunde falde og

det for saadan en forskrækkelig Pjalt som Forvalter Leth-Hansen.

Og det allermest forfærdelige ved'et var. at hun slet ikke holdt af ham, trods det hun havde forsøgt at faa sig selv til at tro det. Leth-Hansen var bare en vigtig Københavnerrad. Hun havde straks den første Dag set, hvad han var af, og taget sig i Agt for ham. Endnu forstod hun ikke ret, hvordan det var gaaet til den Høstgildenat, da han fik hende i sit Garn. Hun huskede godt, at han havde faaet hende til at drikke varm Punsch, som hun slet ikke kunde taale, da hun aldrig havde smagt en Draabe Spiritus derhjemme. Synet af hendes Far, naar han kom fuld hjem, havde givet hende Lede ved alle Slags Drikkevarer.

Det var netop det gruligt forfærdelige, at Drikkeriet saadan paa en Maade havde styrtet hende i Ulykke ogsaa, ligesom det var Faderens og Broderens Fordærv!

Hun var bleven rent fra Sans og Samling, meget værre end den Aften oppe hos Degnens. Og saa var det, at Forvalteren paa den rædsomste durkdrevne Maade havde vidst at indsnevere sig hos hende. Hun huskede godt, at hun lod ham kysse sig, og at han fik hende over paa sit Kammer.

„Aa, det er gruligt! De gør mig ulykkelig, Leth-Hansen! De gør mig da ulykkelig," havde hun klynket hele Tiden.

„Sludder, lille Pi'e! Sludder, lille De!" var alt hvad han havde sagt, det fæle Afskum.

Rikke rejste sig halvt op i Erindringens Kvide.

I samme Nu havde hun Vinden og Havsuset isnende lige i Ansigtet.

„Aa, Herre, Herre! Hjælp mig!“ bad hun.

Hun lagde sig ned igen og græd ved Mindet om al sin Skam. Saadan som han havde behandlet hende! Aldrig havde hun troet, at noget Menneske kunde være saa ondt ved et andet.

I Begyndelsen, saalænge han endnu var den lille, saalænge hun endnu ikke var helt i hans Vold, var han saamænd sød og slesk nok. Og da kom han for det meste til hende. Men saasnart han var sikker. Hun gruede ved at tænke paa det. Mange, mange Gange kom han om ved hende, naar hun stod i Mejeriet ved sit Arbejde.

„Naa, lille Rikketøs! Kommer hun saa i Nat!“

„Nej!“ svarede hun, harmfuld over hans Frækhed.

„Gu' gør du saa! Og kommer du ikke, finder jeg sku let en anden.“

Hver eneste Gang havde hun lovet sig selv ikke at gaa til ham. Aldrig, aldrig mere! Saa sjofelt som han opførte sig!

Men hun gik alligevel . . . hver eneste Gang . . . det drev hende til ham . . . vred var hun paa sig selv . . . saa hun skar Tænder . . . standsede og standsede undervejs . . . men tilsidst . . . stod hun der alligevel . . . og saa!

Han brød sig aldrig om, hvadenten hun var mut eller sorgfuld. Ofte var hun ligefrem forpint, naar hun kom. Han spurgte aldrig om noget. Et Par Gange havde hun søgt at gøre ham lidt mild, søgt at vinde ham, vinde lidt mere af ham.

„Jeg holder saa meget, saa forfærdeligt meget af dig!“ Hun havde forsøgt selv at tro paa det, mens hun knugede sig til ham.

„Ja, det er storartet, lille Rikketøs! Men gaa nu, for nu er jeg søvnig!“ Aldrig andet, aldrig et kærligt Ord eller nogen Tak for alt, hvad hun gjorde for ham.

Og nu! Heller ikke et eneste godt Ord havde han givet hende med paa Vejen. Hun kedede ham nu, det saa hun godt. Han var glad ved, at hun rejste. Den Pjalt! Den usleste, væmmeligste Pjalt!

Hun rejste sig forbitret op. Vinden sved i Kinderne, men nu syntes hun næsten, det gjorde godt.

Alligevel — da hun steg op over Bakken, forbi Søren Tousens Hus, da hun saa sit Hjem . . . den røde Lade med de sorte Spær derhenne, blev hun myg igen, slap i Knæene. Aa, var hun blot bleven dernede i sit Hi i Klitten lidt længere!

II

Laus Jensens Gaard laa et Stykke udenfor Vrinders og regnedes for en af de bedste Bondegaarde i Sognet. Gaardens fire Længer var tæt sammenbyggede, Gaardspladsen temmelig lille, dens ene Tredjedel oven i Købet optaget af Møddingen, hvor Høns og Kalkuner havde deres Tumleplads.

Rikke havde ikke Mod til som ellers at spanke tværs over Gaardspladsen, men gik bagom ind gennem Gaasehaven. Da hun var naaet indenfor Laagen, standsede hun et Øjeblik for at sunde sig. Hun strøg Pandelokkerne bort fra Panden op under Hatten. Hendes Mor holdt ikke af det Pandehaar, det gjorde hende saa forfløjen og nymodens at se til, sagde hun.

Gaasehavens Piletræer stod nøgne og vaade, men Græsset begyndte at titte grønligt og glad frem i den sorte Muld mellem vissentgule Straa. Det kunde ikke vare saa svært længe, før der var nok til Gæssene at nevre i. Hun tænkte paa, da hun var lille Tøs og gik her og passede Gæssene, 90—100 Gæs havde de hvert Foraar og Sommeren igennem. De kendte hende og adlød hende villigt, selv naar de

havde ædt sig mætte og lagde sig tungt ned, som gad de ikke rejse sig for det første endda. Hun behøvede bare at kalde: „Dal-dal-dal-dal-dal! Dal-dal-dal-dal-dal!“ Straks havde hun den hele hvide Flok vrikkende efter sig.

Det var i de Dage, de gamle Dage, de gode Dage.

Hun nærmede sig tøvende, angst Gavlen af Stuehuset, lagde Haanden paa Klinken . . . aa Herre, hjælp mig . . . aabnede Døren til Bryggerset og traadte ind. Der var ingen derude. Derfra ind i Køkkenet. Heller ingen! Hun havde endda saa smaat ventet at træffe sin Mor dér! Saa maatte hun til det.

Saa ræd som en Harekilling lukkede hun op og strøg ind i Stuen. Dér standsede hun et Øjeblik inden for Døren.

Laus Jensen stod ved det lange, rødmalede Bord, der drog sig gennem hele Stuens Længde, med Bænke langs Væggen paa de tre Sider, og et Par plumpe Træstole ved Ydersiden. Foran ham paa det røde Murstensgulv laa den hellige, rødhaarede Skrædder, Per Bach, og tog Maal.

„Goddaw, bitte Rikke, aa walkommen. Naa, do wild' hjem aa si til wos?“

Rikke saa hen mod Krogen ved det gamle Bornholmerur, hvor hendes Mor plejede at sidde i Lænestolen og strikke. Den var tom. Hun saa op paa Trekanten paa Væggen, hvor Bibelen, Salmebogen og et Par gudelige Skrifter, Moderens hele Bibliotek, stod, hun saa derop, som ventede hun, at Moderen skulde være etsteds deroppe.

„Din Mor er ind' i Sowkamret," sagde Laus.

I det samme følte Rikke, at hun ikke havde Kræfter til at gaa derind, i hvert Fald ikke straks. Hun maatte sætte sig lidt paa en Stol, sad der i alt Overtøjet. De to Mandfolk ænsede hende ikke, men smaasnakkede indbyrdes, alt medens Skrædderen vred og bugtede sin lille Person og søgte at favne om Laus Jensens Laarstolper. Laus Jensen var gammel Dragon fra 64, fra den Tid da de endnu tog Kæmpekarle til Rytteriet.

„Haar do hørt, te David er kommen tilbages?" spurgte Laus.

„Nej," sagde Skrædderen tankefuld.

„Haad' A maatt' raad, war han aldrig kommen der."

„Ih, men to da war'et wal dæ, der fek ham i Tugthuset? Saa'en som han aa haad fortjent, fordi te han stjal a' din Row."

„Det er lig' møj. A ku' godt li'e David. A haar aldrig hawd en flinker' Kaal paa min Goer. Aa haad A widst, te det war David, der stjal a' min Row, saa haad A sandeligt aldrig meldt 'et til Politiet. Men hvor ku' A wid det fræ? A so, te der mangled jen Sæk aa tow Sæk' aa en aaen Daw igen tow Sækk'. Saa tøt A, te det bløw for morsomt, aa saa meldt A 'et. Men ingen ku' wær' mier ki' o'et end A, den Daw David rejst!"

Den lille Skrædder var falden i Tanker. Og naar han tænkte, var det altid paa det store Dyr i Johannes' Aabenbaring. Han var ligefrem bekendt for sin Grublen over det store Dyr i Aabenbaringen.

Folk mente, at det Problem interesserede ham, fordi han var gift med Sognets Jordemor, der tærskede ham og var saadan en ondsindet Kælling i alle Maader.

„Hun haad' syv Hoveder," mumlede han tankefuld.

„David haar woren nier aa helsen po Søren Tousen," sagde Laus. „A wild' endda gi møj te aa si ham innen mi' Dar'."

„Aa hun haad ti Horn," fortsatte Skrædderen. „Hun war vist it gu'e aa komm' op aa kokkes med."

„Hwa' er'ed for et Høwed, do taaler om?"

„Om det store Dyr i Aabenbaringen, om hvilket der staar skrevet . . ."

Nu gik Kværnen paa Skrædderen. Og i Munden paa ham fortalte Laus om David.

„Han haad ilywwel Kræftern', sanım' David, ja han war den stærkest' Prygl, A haar kjendt. Nær han war til Marked, de anner ku' wær saa fuld, de wild', aa braller saa møj, de wild'! Nær David slaw i Bordet og sø'e: Hold Kjæft! . . . David ku' slaa saa haardt i Bordet, at all' de fem Finger' bløw siddend'. Aa den Mand haar aldrig løwet, der ku' gi David fuld i Kaffepuns."

Rikke havde imidlertid rejst sig og var paa Vej hen til Sovekammerdøren. Ved Ordet: Kaffepuns drejede hun sig efter gammel Vane om for at give Faderen en Tilrettevisning.

„Ja, do haar aalti won tov'li med den David," vilde hun sagt. Hun var den eneste, der turde give Faderen over Næbbet. Hende var han bange for, selv om han aldrig var saa fuld.

Men da gik det lige igennem hende, hvad hun selv var for én, hvor lidt Ret hun havde til at være storagtig. Nu og i Fremtiden! Det betød det altsaa, det var Følgen af hendes Synd, at hun var færdig med at have et Ord at sige i sit Hjem. Fra nu af var hun den lille, hendes Magt var brudt, alle kunde de over hende, blot for hendes Skams Skyld.

Næppe var hun naaet ind i Sovekammeret, før hun smed sig paa en Stol og tudbrølede.

Sovekammeret var et langt og smalt Rum med et Vindu ud til Gaasehaven. Den ene Langvæg optoges af to Senge, Rikkes, naar hun var hjemme. og den noget bredere Ægteseng. Paa den modsatte Væg var der en Dør ind til en lille mørk Alkove, Jens' Sovested, og nærmere Vinduet stod en underlig Seng, en stor, aflang Kasse paa fire Hjul. I den laa to meget lange og meget tynde Skikkelser i hvide Kjoler, noget lig Daabskjoler. Maren stod netop bøjet over den ene, som hun havde løftet halvt op og var i Færd med at made med en Hornske. Han aad med sære Lyde, mens Vællingen, blandet med Savl, flød ham om Munden. Den anden laa og skreg af Sult og Arrigskab og gramsede efter Skeen med tynde, traadagtige Fingre.

Maren holdt et Øjeblik inde, forfærdet over Datterens underlige Tilsynekomst. Idioten, der endnu ikke var mæt, skreg op og rakte ud og fik fat i hendes Forklæde. Den anden, der slet ingen Mad havde faaet, og som blev animeret ved den almindelige Græden og Skraalen, hylede op i de vildeste, uhyggeligste Toner.

Maren kom til at ryste over hele Kroppen, saa hun maatte sætte Tallerkenen fra sig paa det lille Bord under Vinduet. I det samme rykkede Idioten til og flængede hendes Forklæde i Stykker. Maren, der saa sit pæne Eftermiddagsforklæde ødelagt, brast nu selv i Graad.

Rikke var den første til at blive fornuftig. Hun tørrede Taarerne bort og følte sig som sædvanligt kaldet til at bringe Orden i Sagerne. I Grunden var hun heller ikke saa bange mer for at sige det. Hvad der nu sved i hendes Sind, var mere Sorgen over at være stødt fra Tronen. At skulle til at lystre Mandfolkene uden at kny, det var næsten altfor gruligt.

„Jamen, hva' er 'et da?“ snøftede Maren. „A kom saa'en te aa ryst', saa A kund' it hold' et Lem stille.“

Da hun gjorde Mine til at fortsætte med Graaden, kunde Rikke ikke dy sig længere, men sagde skarpt, i sin gamle Kommandotone:

„Det er da en farlig Pjæven. Faa da den Vælling stoppet i dem, de to grimmeste Skrævhalse.“

Og Maren lystrede, som hun var vant til, tog Tallerkenen og begyndte med skælvende Hænder at made den nærmeste, der med et fjollet Grin laa og legede med en afreven Forklædestump. Alt imens skottede Maren angst hen til Datteren.

Man skulde knapt tro, at de var Mor og Datter, de to. Var der nogen Lighed, saa var den svær at opdage. Det skulde være Øjnenes matgraa Farve eller Haarets ruggule Lød. Thi ellers — hvilken

Forskel! Marens Ansigt var ganske lille og tyndt og smalt som en Fugls. og Rynker og Pletter havde hærget Huden grim og ru. Og tynd og lille var ogsaa Kroppen, Brystet fladt, endnu fladere at se til i den graa, hjemmevævede Hvergarns Kjole, der var knappet foran ned med en Række Knapper, der sad for langt fra hinanden, saa Tøjet vekselvis blev strammet og slog Læg. Rikke derimod var rund baade af Ansigt og Person, Kinderne var runde og stærkt røde, Hagen rund, Bryst og Mave som runde Knolde, om det saa var Fingrene, saa kunde de gerne trille med. Og modsat Moderens hjemmelavede Tarvelighed lagde Rikke megen Vægt paa det nymodens, paa at se ud, som et ordentligt Menneske gør det nuomstunder. Hun var i sort Kaschmirskjole med Perlebesætning paa Brystet, bar graa, stumphalet Cape og en hvid Straahat med gloende røde Baand.

„Jæ ska' ha' en Bette," sagde Rikke saa stille, hun kunde.

Maren begyndte atter at græde heftigt. Rikke derimod blev næsten helt rolig. Nu havde hun faaet det sagt, og der skete jo egentlig ingen Ting, det hele var maaske, naar det kom til Stykket, ikke saa stor en Ulykke. Naar Moderen nu bare snart kunde faa tudet færdig, saa hun kunde faa at vide, hvordan hun tog det.

„Do er vel ræ'somt vred paa mig," forsøgte Rikke lempeligt.

Maren kunde ikke svare for Graad, løftede kun sit vaade, furede Ansigt op og saa paa Datteren.

„Do synes vel, jæ er en stræng én, at jæ ku'

bær mig saadan ad. Men det var, li'som jæ var forhekset. For jæ bryder mig it det bitterste Korn om Pjalten . . ."

Nu kunde Rikke græde igen.

Men Maren Jensen rejste sig og gik hen og lagde Haanden paa Datterens Hoved. Hendes Stemme var altid venlig, men i Dag klang den med en forunderlig ren Mildhed:

„Bette Baahn! Kjære bette Baahn! It jet jenneste ondt Ord skal A sæj dæ. For A widst, det wild' komm', A widst'et fra Vorherre, aa ham ska' wi it go i Rett' med, nær han tilskikker os nowed ondt. Alt hwa' han gjør, det gjør han for wor Skyld.

Aa ja, det haar A sjet med hiele mit Lyw. Der war lange Ti'er, te A it ku' si, hwor Vorherre wild' hen med mæ. Manne, manne Gaang haar A gaan i Rett' med ham. Nær A no tinker po, hwor A war som ung, forfløjen, en Griintand, der fjased aa tjased aa trowed po aal den Løwn, Mandfolken' satt' i mæ. Det war wæst, dengang A tjent po Eldrupgoeren. Det war Sjow og Komerri Dawen lang aa som'ti Natten med. Om det saa war Jægermesteren sjel, saa war han etter mæ. Han war det kjønnest Minnesk, A haar sjet i min' Daw.

Det gik hverken wærre eller bæjer, te A maatt' gywtes mæ Laus, aa det aa ligh med det samm'. Til Laus maatt' A jo sæj'et, som det war, aa han war grumme forknøt, for han holdt a mæ' møj mier, end A haad fortjent. Men A tint aalle en Smule po den Sorg, A forwoldt! A war glaa, den Daw A stod Brud, te ingen widst' om min Synd.

A bløw heller it bæjer, som Ti'en gik. Aa den Daw, A so, te min ældst' Søn aalle ku' blyw' et Minnesk' som anner, da forstod A it, te det war Vorherre, der wild' mind' mæ om, hwa A haad forbrudt. A howser inno, hvor A war uhn aa gal om Søndawen, nær di anner Koner haad Tid til aa go til Dans aa Fjas, aa A maatt' sidd' derhjemm' aa pass' den bette Stakkel, som A slet it ku' wær' fræe, nær'en it sku gyer en Ulykk' po sæ sjæl. A ku' wær saa gal, saa A li'frem stinned mæ aa søe til Vorherre: Nu ber A ikke min Aftenbøn i Aften, Vorherre, for do haar it fortjent'et. Ja, war'et ikke forfærdeligt?

Da Jens bløw født, war'et jo lidt bæjer. Men da saa den bette der kom! A ku' si, den Daw A sjæl stod med ham po Kjærkgullet, te han wild' blyw li'som hans ældst' Bror. Der war nowed i hans Ywn, der gjord' mæ ræd. Aa A ka' hows, A søe til mæ sjæl, skønt A stod i Herrens Hus: Do maa ikke, Vorherre! Do maa ikke! Saa forbander A dæ! Men efter den Daw war A alli'vel aldrig glad mier. A tøtt', te det ku' Vorherre da aldrig tilgi' mæ, at A haad truet ham mæ Forbandels' i hans eget Hus, hvor man skulde love og takke ham. Da indsaa A, hvor stridigt et Sind A haad, men A forstod osse, te Vorherre sku' nok fo mæ krøget.

Aa Gud ja, da so A, hwa et Minnesk er for en ussel sølle Tingest, nær han wil sætt' sæ op imod Vorherre. Der er saamænd it det allermindst ve'et Minnesk. Aa herinde we' di tow bette Boen, her fandt A hen til min Herre og Frelser. Her lært' A

aa indse, te nær Vorherre war haard aa stræng . . . aa han haar woren stræng manne, manne Gaang', men det war kun til min egen Gavn. For uden at han haad tugtet mæ, haad A jo aldrig fundet ham. Det maa do forsto, bette Baahn! Aa A widst' osse saa godt, te han haad ikke straffet mæ nok, som A fortjent'et. A bad ham saa tit, om han it wild' skaan dæ. A haar woren saa ræd for aa mist' dæ, ligh siden do bløw født. Men hwer Gaang søe A osse, te hwis det sket', at do kom nowed te, saa wild A sæj: Din Vilje ske!

Aa det kan A sæj no, aa A wil takk' Vorherre, te han endda lod mæ behold' dæ. For den Ulykk' her den er it sværer', end vi tow godt ka' bær'en tilsammel. Aa skuld' do we' den ku' find' hen til Vorherre, saa haar han lavet 'et for wos begge tow bæjer end nowen sku' tink!"

De sad ved Siden af hinanden, Haand i Haand, og græd stille, da Døren med ét blev revet op, og Laus viste sig. Han standsede og studsede ved Synet af de to grædende Kvinder. Selvsikker og voldsom var han kommen farende, nu blev han pludseligt stille og spag.

„Hwa' sidder I aa græder for, bette Børn?" spurgte han.

Rikke hulkede højt for ikke at svare. Og Laus, der nødigt vilde have sin gode Stemning ødelagt, tilføjede straks:

„Naa, det kan A no aalti foe aa wid'. Men law wos no Kaffe, Maren! David er kommen for aa besøgh mæ. Kom ind aa helsen po David."

Maren havde rejet sig og stod raadløs. Hun kunde lige saa lidt som Datteren lide David, der, mens han tjente hos dem, altid lokkede sin Husbond til at drikke med sig.

„No ka' do law' Kaffen føst aa saa ka' do bag etter kom ind aa sæj Goddaw te David. Haar vi it lidt Kognak hjemm'?“

Ved de sidste Ord skottede han angst hen til Rikke. Hun havde rejst sig og taget Hænderne fra Ansigtet og skulde til at sige sin Mening.

Men det var ikke mere end et lille Øjeblik, saa følte hun straks igen sin Afmagt. Det gik ikke an at gøre Faderen gnaven. Og det vilde han blive baade i Dag og i Morgen, hvis hans Fruentimmer nægted ham den uskyldige Fornøjelse at drikke en Kaffepuns med David.

„Brænd'win haar wi da. Aa A er saa glaa we aa si David igjen,“ bad Laus.

Men hvis Faderen derimod fik Lov til at drikke saa meget han vilde i Aften, tænkte Rikke videre, saa vilde han i Morgen være saa sølle og slap og Bitte-Karl, at de kunde gøre med ham, hvad de vilde. Og naar hun da var særlig god ved ham, gik det nok med at faa det sagt.

„Saa lawer do wos den Kaffe aa haar vi it Kognak, saa ka' jo Hjorddrengen spring' hen te Krowmanden aa kyew'et,“ sagde Laus. „Men trej Kopper, for Skrædderen blywer for aa helsen po David.“

Med disse Ord gik Laus, helt lettet over ikke at have hørt en eneste Indsigelse fra sin Plageaand Rikke.

Kort efter hørte Rikke Faderen raabe:

„Ka' do slaw et Slaw inno i Bordet, saa all' din' fem Finger blywer siddend'? Ka' do, David? Gør'et, David! Do maa godt, David."

Der lød et Bums, og saa et enstemmigt Skraal fra Laus og Skrædderen:

„Ja, Dælen tindre'me."

Men Skrædderen tilføjede, angst over sin Ugudelighed:

„Skreg Lukas i femte Kapitel, ellevte Vers."

Der gik en Stund, saa peb Skrædderen derinde:

„Det var da en gebommerlig varm Kaffe, den. Med Forlov aa spør', er'et tilladt aa hæld' op i Underkoppet?"

Et Par Timer efter skraalede de alle tre op i de vildeste Skyer, og David plantede sin Næve den ene Gang efter den anden i Bordpladen, saa det knagede. Rikke sad inde i Sovekammeret og frøs og smaagræd. Der var et Ord fra Højskolen, fra et af de mange, mageløse Foredrag, hun dér havde hørt, der blev ved at summe i hendes Hjærne, et Ord, der for hendes Tanke forbandt sig netop med Bulder, Skraal og Undergang, og det Ord var: Ragnarok.

III

Jens var bleven placeret ved Bordenden. Han var høj og tynd og lyshaaret og havde lange Skægstubber paa Hagen. Hans Øjne saa lidt fortinnede ud.

Laus sad paa Bænken ved Vinduet, lidt sølle at se til, saadan havde han sviret Velkommen med David nu i tre Dage. Hvem skulde forbyde ham det? Laus heflede op i sine Bukseseler. Dæleme ingen!

Rikke derhenne i Lænestolen ved Uret skulde nok holde sin Kjæft, hvor skrap hun ellers var til at hjappe op. Hun turde ikke engang spørge Jens, Broderen, ud om, hvad det saa var bleven til med Leth-Hansen. Jens havde været derovre paa Hørringholm for at tale med ham. Det blev Laus, der maatte spørge:

„Naa! Fek do saa snakket i Law med ham?"

„Ja! To først kom jæ jo derover, aa jæ kinner jo godt Leth-Hansen, han haar altier woren mejet respektabel imod mæ. Da han sier mæ, saa sæjer han: Ska' vi ikke ha' vos en Bajer, Jensen? Se saa kom vi jo ind paa Forvalterkammeret, aa han

had' da en ræssom Hov'n Bajere aa Kognak ... aa Rom ... der var en hiel Krog fuld a' jenne Flasker."

Jens gjorde en Pause, under hvilken han og Faderen grubliserede. Rikke kunde knap holde sig stille, saadan rystede hun. Forvalterkammeret stod saa lysende klart for hende med alt, hvad hun havde oplevet der baade af ondt og godt ... aa, Gud bedre det!

„Saa fik vi vos jo nov'n Bajere," sagde Jens.

Ny Pause. Laus var sunken sammen, hans Hoved ludede ned mod Bordpladen, Hænderne havde han filtret ind i sit lange, graasprængte Haar.

„Det var jo it saa let aa fo'et sagt. For jæ har altier holdt møj a Leth-Hansen. Aa jæ ved, te han er saa woldsomt finfølend'."

Nu kunde Rikke ikke dy sig længere.

„Leth-Hansen finfølend'! Det er den værste Swin'hund, der ka' træj i et Par Støvler. Do er godt tov'li, er do! Do er helsen aa en rigti' jen aa send' i saa'en et Ærind', der sidder aa drikker Bajere med den Mand, der haar forwoldt hans Søsters Ulykk' aa Skam ..."

Jens slog i Bordet.

„Hold Kjæft! Ikke et Ord! Trowr do, jæ vil la' mig nowed sæj a' saa'en jen, der it gør sit Famili'skaw andet end Skam. Stille! Her ska' ingen Fruentimmer sprek' med! Stille, vi er da vel Mænd i Huset? Hva' Far? Er'et vos, der kommandierer, eller er'et hinner, den Tøs?"

„Ti no still', bette Bøhn! I er da Søskend',"

bad Laus. „Hudden gik'et saa? Wild' han gywt' sæ mæ Rikke eller wild' han betaal' for sæ?"

„Han sa'e," Jens udtalte hvert Ord med Vægt, mens hans Øjne hadefuldt saa hen til Rikke, hans onde Samvittighed fra gamle Dage, saa tit han slog sig løs. „Han sa'e, te han kund' it gywt sæ med Rikke, desformedelst han had' en Kjærest i Kjerteminde. Aa da jæ sa'e til ham, te det war it rigti' a' ham saa aa indlad' sæ mæ en Gaardmandsdætter, saa svared' han mæ, te det var møj mier Rikkes Skyld, det var hinn, der rendt' etter ham, it omvendt. Han wild gør sin Skyldi'hed aa betal', hwa der skuld' betales . . ."

Rikke var allerede sprungen op og styrtede med Forklædet for Ansigtet ind i den fine Stue, der laa jævnsides med Sovekammeret og var af samme Størrelse. Her kom ellers aldrig nogen, og derfor havde hun, siden hun kom hjem, valgt sig den Stue til at græde i, ganske alene med det forfærdeligt meget sørgelige, hun havde at tænke paa.

Rikke havde tudet et bitte Korn, da hun pludseligt opdagede, at der i Grunden ikke var noget at tude for.

Hun vilde jo slet ikke giftes med Leth-Hansen. Det vilde kun blive den rene bareste Elendighed, saa det skulde hun ellers nok betakke sig for. Og hun havde heller aldrig ventet, at det skulde blive Bestemmelsen, naar Jens fik snakket i Lave med ham. Hvad hun egentlig havde ventet sig af den Sendelse, vidste hun vist ikke selv. Det skulde da hverken gøre det værre eller bedre.

Hun rakte mekanisk ud og tog en lille Bog i rødt Bind, der laa og vigtede sig paa Bordtæppet Side om Side med Albummet. Der var i det hele taget mange fine Ting i den pæne Stue, store Konkylier paa Etagéren og en bitte Nissetrold af rødt Ler, der sad paa „Hatten," de nydeligste Skilderier med rødkindede Piger og Jægere med Fjer i Huen og store, høje Bjærge ... Rikke hunde blive helt hentagen af at se paa dem. Men allermest Opbyggelse plejede der dog at være i den lille røde Bog, hendes Poesibog, der var fyldt med Vers og Tanker af hendes Veninder paa Højskolen.

Hun slog den op. „Lad denne Bog være din Ledsager baade i Glæde og i Sorg. Glem ikke alle de Minder, vi har tilsammen, men glem først og fremmest ikke ham, der ene raader for alt." Disse dejlige Ord havde Giveren, hendes Veninde Nielsine, selv digtet og skrevet paa Titelbladet. Saa fulgte en lang Række højtidelige Digte om Lærkesang og Klokkeklang, der ikke vil kives, og om hvad her vi elske, ejes kun paa Borg. Men Rikke syntes, hun trængte i Dag til noget andet, til Opmuntring, og for det vidste den lille Bog ogsaa Raad.

„Hele Verden gaar paa Tværs,
derfor ogsaa dette Stambogsvers.
Din Valborg."

Det var det sjoveste, der var i Bogen, og hun havde mange, mange Gange grinet lige saa stille, naar hun læste det. Og næsten lige saa meget havde hun grinet af de forsorne Linier:

„Hvad er Livet, naar ej Livet
saligt hen i Elskov rinder,
hvad er Livet, naar ej Livet
sødt i Favnetag forsvinder.
Hansine Bendixen."

Naturligvis var det noget farligt Sludder, men det var jo det meste af det, ikke mindst det næstfølgende:

„Elsk, imens du elske kan,
og elsk, imens du maa,
den Tid kan komme, da du skal
alene mellem Grave staa.
Signe Madsen."

Det var i Grunden forfærdeligt, at saadant noget kunde skrives, saa rent taabeligt Sludder som det var. For det var jo netop derfor, at det var gaaet hende saa skidt i Verden, fordi hun . . . Der kunde man alligeveller se, hvor lidt Sandhed der var i Digte, og det skønt Højskoleforstanderen altid sagde, at Poesien var det højeste og fagreste og dybeste. Det var den maaske ogsaa nok, men det passede bare ikke, hvad der stod i den.

Rikke havde slet ingen Ro paa sig nogen Steder. Ligesom hun sad der og tænkte over sin Poesibog, fik hun Lyst at trække frisk Luft og kunde ikke holde Tankerne ved Læsningen. Det var varmt Foraarsvejr derude, rigtig en rar Eftermiddag.

Inden hun vidste et Ord af det, stod hun ude i Gaarden, midt i Solskinnet.

Hun lænede sig mod Stuehusets Væg og gassede

sig med udbredte Hænder paa de varme Mursten, kneb Øjnene i og missede mod Solen. Foraarsluften gjorde hende tung i Hovedet. Hun følte, hvorledes Blodet, ja hele Legemets Maskineri snurrede som i en Centrifuge, alt gik saa underligt af sig selv, som om det slet ikke kom hende og hendes Hoved noget ved. Det hamrede og bankede, kilrede og rislede, afsted, afsted, en dejlig Fornemmelse, alting sydede og sang, drevet af Solens Kraft. Hun følte sig lykkelig, som naar hun var ... var allerlykkeligst ... som naar hun ...

Aa, Jøsses, nu tænkte hun paa ham igen. Nej, nej! Det var han ikke værd, det fæle, fæle Skarn.

Hun lukkede Øjnene i, lukkede dem op igen og saa sig om for at binde sine Tanker.

Derude i Gaarden gik Moderens Smaakram. I Randen af Møddingen skrabede Hønsene, pikkede og pikkede, Hanen forrest, noksaa spansk med de lange Sporer paa Støvlerne og den røde Lue paa Snur. Hønsene holdt sig tæt til den, det lod til at betale sig. Der gik de, de Lumskerianere, og pikkede det meste af det, Hanen skrabede op. Naar saa Hanen ludede frem, med Luen sjaskende om Ørene, var Kærnerne væk. Det gentog sig uafladeligt, og Hanen gjorde ingen Indsigelse, hvad enten det nu var af Galanteri, eller fordi den vilde vise sin Foragt for de jordiske Goder.

Ude midt i Gaarden, hvor der ikke var ret meget at finde, pjokkede Kalkunhønerne rundt. De gik og snakkede sammen, sorgfuldt som gamle Husmødre, der har svært ved at holde sammen paa Stumperne

og betror hinanden, at de finder Verden og især Mandfolkene ganske umulige. Kalkunhanen stod for sig, ubevægelig, ligegyldig for Madammernes Præk. Han syntes slet ikke at se dem.

Men saa hændte det sig, at en af Hønerne kom hen i hans Nærhed. Det var, som blev der pustet Liv i Massen, baade i Kød og i Fjer. Den bugnede og brusede, Vingerne slæbte, Halen rejste sig og bredte sig dernæst som en pragtfuld Vifte i Solen. Med to smaa Menuettrin gik den hen mod Hønen, der straks forstod Signalet og lagde sig plat ned.

Rikke følte, hvorledes hendes Kinder brændte. Jøsses, sikke Anstalter! Hvad mon der vilde komme ud af det?

Hønen laa ganske stille og ventede, uden synligt Tegn paa Glæde, vemodigt hengiven som den, hvem det ikke morer længere, men som kender sin Pligt. Et Billede paa stille, kvindelig Tolerance, erhvervet gennem Aars Skuffelser.

Hanen var kommen tæt hen til hende med alle Sejl sat op. Nu ... nu ... nu! Tilbagetog var umuligt, uforeneligt med en Hanes Æresbegreber.

Da brast det paa en Gang for ham, haabløs sænkede han Hovedet og foldede Vinger og Hale sammen. Et Øjeblik saa han distræt frem for sig, som besindede han sig paa noget, han havde glemt. Saa vendte han værdig tilbage til sin gamle Standplads for at tænke sine Tanker tilende. Hønen rejste sig, stille og tyst, uden synligt Tegn paa Undren, rystede sig lidt for at faa Fjerene i Orden og pjokkede hen til de andre.

Rikke kunde ikke lade være at fortrække Munden til et haanligt Smil. Hun havde ogsaa erfaret det, hvorledes Mandfolkene blæser sig op. Som nu Leth-Hansen! Alle de Kærester han altid skulde ligge i med paa en Gang! Det skulde være saa villele! Og saa var det kun Søllehed det meste.

Hun saa i det samme hen paa de andre Høns. Hanen havde lige fundet et Par Korn, og da Hønsene netop sloges om et andet, benyttede den Lejligheden til selv at æde dem. Et — to . . . Luen daskede den om Ørene. Saa keg den i Vejret, synligt oplivet og styrket. Det gav Kræfter, morderlige Kræfter!

I næste Øjeblik var den i Nakken paa en Høne. Svip, svap! Der var ingen Brusen og Bovnen. Svip, svap, færdig! Hønen rystede sig og kaglede tilfreds. Hanen gik videre. Det var ikke at se paa den.

Der var noget i denne Hurtighed, der imponerede Rikke. Hun skammede sig næsten ved at staa og se paa dette her og ved at tænke efter derover — og tænkte dog alligevel.

Hun vendte sig mod Kalkunhanen. Han havde paa ny blæst sig op, paany laa der en Høne parat, taalmodig, resigneret, i stille; tvivlende Forventning.

Hvis ikke . . . hvis ikke, saa . . . saa . . . maatte han da evigt skamme sig.

Men det gik som sidst. Den rusede, pragtfuld og fager at skue, hen mod sin legitime Høne, og da den naaede den, blev den staaende og faldt i Tanker. Mærkeligt, at der hele Tiden var ligesom noget, den havde glemt. Hvad var det nu? Den maatte tilbage paa sin gamle Plads at tænke derover.

Imidlertid havde den gamle, den rigtige Hane igen fundet et Korn. Denne Gang kun et, men det var nok til at give Kræfter. Svip, svap, i Nakken paa en Høne.

Kalkunhanen maatte have set det. Thi den tænkte denne Gang kortere end ellers. Uden at der var nogen Høne i paafaldende Nærhed af den, brusede den sig op og gjorde to Pas de bas hen mod Hønerne. Det var ikke godt at se, hvem det særligt gjaldt. Saa lagde hele Flokken sig.

Dér stod Hanen med fem forventningsfulde Høns foran sig. At slutte efter dens kry Holdning maatte den kunne klare dem alle fem.

Men da kom der en stille Tvivl op i den, om der nu ogsaa virkeligt var fem. Den standsede for at forvisse sig derom, og da den ikke var stiv i Hovedregning, tog det Tid at tælle dem. Og da den havde talt dem, faldt det den ind, at den foreløbigt blot vilde have Halvdelen af dem. Men hvormeget var Halvdelen af fem? Det maatte den hen at regne ud. Og tankefuld skridtede den hen paa sin gamle Plads.

Men den rigtige Hane var bleven tørstig og fløj op paa Kjældtruget og drak. Og da den havde drukket, var der som Ild i dens Blod. Den tænkte paa at gale, men da der i det samme trippede en gul. stumprumpet Unghøne forbi, fløj den ned paa den.

Saadan stod Rikke længe og drejede Hovedet fra den ene Gruppe til den anden. Der var otte Høns, og de fik alle Hanens Godhed at smage, sam-

tidigt med at den skrabte og lod dem æde næsten alle sine Kærner. Der var fem Kalkuner, og ingen af dem nød deres Ægteherres Gunst. Men det var fromme Høner, taalmodige Høner og de klagede ikke, andet end som indbyrdes.

Da lød der et Brøl saa frygteligt, at alle Hønsene gav et Hop. Det var Jens, der stod paa Trappen, bleg i Ansigtet af Galsindethed og Hovedpine, der havde meldt sig, nu han havde sovet en Times Tid.

„Hva' staar do dér og glyner etter! Trowr do, vi ka' ha' saa'en en Tøs paa Stads? Herind med dig og kog vos no' Kaffe!"

Rikke bøjede stille Hovedet og lystrede.

Men Tankerne blev ved at snurre i hendes Hjærne, alt hvad hun stred imod, det hjalp ikke. Tankerne randt og ilede som Blodet af dem selv.

Der var vist alligevel ikke noget saa sørgeligt som det at være et Menneske. Selv Kalkunhønerne misundte hun og vilde godt være i deres Sted.

Men allerhelst ... ja allerhelst vilde hun ... troede hun nok ... være en rigtig Høne.

IV

Der var Eftermiddagschokolade hos Degnen Lund i Vrinders, fordi det var Datteren Karolines Fødselsdag. Og da Degnen var vel lidt, og ingen heller kunde have noget ondt at sige om Karoline, der var en bitte nolle én og som Folk er flest, og da Degnekonen, skønt hun var en rig Proprietærs Datter, ikke var Spor af storagtig, men en stille, pæn og beskeden Kone, var der naturligvis en Vrimmel af Gratulanter mellem tre og fire, og næsten alt Kvindfolket fra Vrinders, Gaardmandskoner og enkelte pænere Husmandskoner med Døtre, sad ved Firetiden bænkede paa Rad, efter Rang ligesom i et Spil Pikkenorris. Karlfolket kunde først komme efter Fyraften, deriblandt Karolines Kærest Jens. Men han havde ved Rikke ladet sende en dejlig rød Perlekrans som Present. Degnens Karoline var nok lidt Ofre værd, og Jens havde rigtignok et mageløst Hjem dér, naar han nu ellers vilde skikke sig. Men hvem kunde vide det? Se nu til Søsteren! At en af Byens pæneste Gaardmandsdøtre . . . Ja, Gud Fader fri'vs!

Saadan gik Knebren rundt og rundt, højere og

lavere, eftersom Temaet var, og altid endte den med Rikke, i ganske sagte Hvisken, mens onde Øjne rettedes mod hende. Aa, hvor hun fortrød, at hun var kommen der, men det var Jens, der vilde det, og nu var hun jo den bitte i alle Ting.

Den mest afstikkende i Selskabet var dog Postmesterens Datter fra den nærliggende By, Amalie Borum. Hun havde tidligere været Karolines Veninde, men et tre Maaneders Ophold i København havde udviklet hende utroligt. Nu sad hun ved Siden af Rikke, helt moderne, med lang Halskæde og stor Blondekrave, der laa som en Møllesten om hendes tynde Hals.

Eneste Hane i Kurven var Degnen, der sad i Lysthusets Dør, vuggende i en Gyngestol og læsende i et opbyggeligt Tidsskrift „Kirkeklokken“.

Alle Konerne og Pigerne havde beundret Karolines pæne Perlekrans. Tilsidst havnede den hos Karoline igen. Hun holdt den prøvende op om Halsen, foran sit flade Bryst. Karoline var saa fladbrystet, at man fik Lyst til at dreje hendes Hoved om med Ansigtet mod Ryggen. Det vilde have fikset svært op paa Figuren.

„Næh, hvor er'en da yndig. Jeg har et Koralkors, som Mor ga' mig til min Konfirmation. Naar jeg sætter det i, kan det saa ikke blive kønt? Hva', Amalie?“

„Det er ikke Mode hverken i Selskaber eller andetsteds at anlægge den Slags Smykker,“ sagde Amalie. Hun sad dér saa stram, som hendes lille Krop paa nogen Maade kunde blive det.

„Mor!“ raabte Karoline. „Mor! Amalie si'er, at det bruges ikke mer at gaa med Perlekrans.“

„Saamænd gør det saa,“ sagde Fru Lund. „Vi er ikke saa nymodens herude, Gudskelov. Med Koralkorset i vil det være nydeligt at gaa med, for Eksempel i Kirke om Søndagen.“

Amalie tav. Men hun var kommen her for at slaa Egnens Ortodoksi eftertrykkeligt paa Tyrepanden. Det gjaldt blot om at finde en Lejlighed. Uha, hvor hun skulde vise dem . . .!

„Var der rare Præster at høre inde i København? Hva', Amalie?“ spurgte Karoline.

„Ved det ikke. Jeg kom der aldrig.“

„Kom du aldrig i Kirke?“

„Nej!“

„Aa, det er ikke sandt, det er bare for at være stor paa det.“

„Jeg gaar ikke i Kirke, jeg sætter ikke mine Ben dér,“ forsikrede Amalie energisk.

Der begyndte at blive Uro blandt Bondekonerne. En gammel Husmandskone, der bar blaa Briller, tog dem af for bedre at se, om det virkelig var sandt, at der var saadan onde Mennesker til.

„Mor!“ raabte Karoline. „Mor, nu si'er Amalie, at . . . at hun ikke gaar i Kirke.“

Fru Lund sad i dybe Tanker. Alle Bondekonerne saa spændt hen paa hende, der var saadan en begavet og troende Kvinde.

„Naa, saa De brødder Dem ikke om at gaa i Kirke? Se, se! Ja, jeg kan forstaa det, naar Præ-

sten er daarlig. Men der er dog saa mange udmærkede Præster . . ."

„Jeg hader Præster," sagde Amalie bleg og kastede sig tilbage, saa Møllestenen rystede.

Konerne kunde knap faa Vejret. Den gamle Kone satte de blaa Briller paa igen. Det var bedre ikke at se al denne Forargelighed.

„Naa ja," Fru Lund begyndte at blive angst for sin Husfred. „Naa ja, De kan ikke ret godt lide Præster, saadan . . . at man . . . at man for Eksempel ved Altergang klæder Præsten saadan ud. For det kan jeg heller ikke. Jeg synes, det er en underlig gammel Skik, og her skulde de dog følge lidt med Tiden og indse, hvor paafaldende det er."

„Jeg hader Præster baade med og uden Klæder," fremturede Amalie. Hun følte sit Ansvar overfor Frihedens hellige Sag, ikke at vige en Tomme.

Da opgav Fru Lund hende og i sin Vaande raabte hun paa Manden:

„Lund! Hører du, Lund? Frøken Borum hader Præster og kan ikke lide Vorherre og Kristendommen og alt godt og skønt. Du maa tale med hende, Lund! Jeg kan ikke faa hende til at indse . . ."

Lund lagde øjeblikkeligt „Kirkeklokken" fra sig og rettede paa Brillerne. Nu skulde han dog vise, ikke blot sine kære Sognebørn, at det var sandt, hvad de levede paa, og at de trygt kunde leve videre paa dette, men ogsaa den lille Frøken, at han ikke var en stærblind Pietist, men at han forstod, han forstod.

„Ja, De mener . . . De mener, at Kristendommen

ikke altid har opfyldt de Forventninger, man burde stille til Barmhjærtighedens og Humanitetens Religion?“

„Ja, jeg mener, den har mere Grusomheder at se tilbage paa end nogen anden Religion.“

„Meget rigtigt . . . æh . . . meget rigtigt. De mener Inkvisitionen?“

„Ja . . . for Eksempel.“

„Ja, men naar har vi haft Inkvisition her i Danmarks Rige?“

Amalie rodede og rodede i sit historiske Pulterkammer, men fandt intet.

„Jeg indrømmer, at det er sørgeligt som Kristendommen har udviklet sig paa mange Steder ude i Europa. Jeg sympatiserer paa ingen Maade med Kristendommen under alle Former. Ingenlunde! Den har haft sørgelige Sider. Men . . .,“ og her saa Degnen sig rundt paa Konerne, der allerede var ved at rokke paa Stolene over, at selv Degnen ikke tog deres Parti, som han dog burde efter sit Embede.

„Men,“ sagde Degnen, „der er en Form for Kristendom, som vi vist alle kan sympatisere med, og det er den, vi kender herhjemme i vort kære Fædreland. Vi tvinger ingen til at tro, vi giver alle den store Frihed til at følge sit Hjærte. Jeg synes, det er saa skjønt, som Kristendommen har udviklet sig, især i de senere Aar, her hjemme i vort lille Danmark.“

En forunderlig Tryghed sivede ved Degnens Ord ud blandt Tilhørerne. Selv Amalie følte sig ramt og kunde ikke finde paa andet at sige end:

„Jamen Sverrig . . . og Norge . . . og . . . og . . . og Finland?“

„Ja . . . ja, saa siger jeg: vort skandinaviske Fædreland. For vi er dog ét.“

„Men saa Tyskland? Det protestantiske Tyskland?“

„Ja, jeg vilde gerne tro alt godt om de tyske Præster. Men jeg kan ikke. Jeg kan ikke, naar jeg ser, hvorledes de behandler vore sønderjydske Brødre og præker paa Tysk for dem. Tænk, Guds Ord paa Tysk for danske Mænd og Kvinder! Disse Præster, de er jo ikke bedre end Magthaverne. Nej, saa sandeligt er de ikke det.“

Det var forfærdeligt kedeligt for Amalie. Hun følte saa sikkert, at det var noget rent Vrøvl, hvad Degnen sagde, men hun havde slet ikke tænkt sig, at Diskussionen skulde faa den Vending, de Spørgsmaal havde hun ikke tænkt over . . . det . . .

Det var allerede for sent at svare. Degnekonen og de andre var langt henne i Bysladder, alle havde skyndt sig at faa glattet efter. Det var bedst ikke at tale om den Slags Ting, naar der var saadan én tilstede.

Men de onde Øjne drejede sig nu fra Rikke til Amalie. Ingen henvendte mere et Ord til hende, ikke engang Karoline, for det var altfor farligt, saadan som hun kunde snakke. Og Degnen var netop gaaet ind for at stoppe sig en Pibe.

Saa sad de dér, Side om Side, de to Høns, og der var ikke noget at tage fra den ene og lægge til den anden, for der var ingen, der vidste, hvad Amalie

havde bedrevet i København med de Anskuelser. Derinde var de jo meget mer durkdrevne end her paa Landet.

Degnen var vendt tilbage og stod nu i Lysthusets Dør og pulsede.

„Blev du færdig med Historien?“ spurgte hans Kone og nikkede over mod „Kirkeklokken“, der endnu laa og flød i Gyngestolen.

„Ja!“

„Hvad synes du saa om den?“

„Poesi!“ Puls. „Sand Poesi!“

„Ja, jeg ved ikke af, at jeg længe har læst noget saa dejligt.“ Her vendte Fru Lund sig til hele Forsamlingen med hævet Røst.

„Jeg læste den forleden Dag og saa sagde jeg straks til min Mand: Den Historie maa du læse! Det er en Fortælling rigtigt fra Romantikkens og fra Erotikkens Tid. Noget saa skønt finder man ikke nuomstunder.“

Det blev sagt saa kønt, at de allesammen følte sig vemodige. Degnen saa langt ud i Luften efter noget ... noget rent og fint i hvidt, der svandt.

For se nu hans Kone ... hun var jo alligevel ikke den rigtige. Degnen plejede med dybsindig Symbolik at sige:

„Jeg plukkede en Rose ... ikke for Rosens egen Skyld, men for det Sted, hvorpaa den groede.“

Men den gamle Husmandskone græd bag de blaa Briller over alle de Sorger, hun havde oplevet i sit lange Liv.

Forfærdeligt ogsaa, at Amalie, det Næb, ikke kunde dy sig, men skulde sige imod igen!

„Hm! Erotikkens Tid? Den skulde da nødigt være forbi.“

Men nu blev Degnekonen ogsaa vred og sagde hende Besked, som hun fortjente det.

„Ikke det? Da siger i hvert Fald ogsaa Pastor Holck, at der er hverken Erotik eller Romantik til længere. For jeg kalder ikke det Erotik . . . det ækle, som de nutildags skriver om.“

Man kunde se paa de andre, at de gjorde det heller ikke. Men nu saa de allesammen paany paa de to, der sad dér sammen, de to skidt Tøse, og dennegang mest paa Rikke, for hun var dog den værste.

Rikke havde allerede følt sig ramt af Degnekonens Ord. Hun vidste godt fra Højskolen, hvad Erotik var, og det maatte da være hende, hun snærtede til. Og nu saa de allesammen paa hende! Aa Gud, aa Gud! Hun bøjede sig forover og brast i en lydelig Graad.

Det var alligevel kedeligt, og det havde hverken Degnekonen eller nogen af de andre tænkt sig. Der blev almindelig Forfjamskelse, nogle rejste sig, andre begyndte at raabe paa Vand, og den gamle Husmandskone greb Kaffekanden med begge Hænder for ogsaa at redde noget.

Men Rikke styrtede med Lommetørklædet for Næsen ud af Lysthuset, efter hende Karoline og Amalie.

Den første havde allerede naaet hende og klyngede sig til hendes Arm for at standse hende.

„Jamen, Rikke da, det var jo slet ikke dig, Mor mente. Det var jo ikke dig. Det var, hvad der staar i Bøgern'. Aa, jeg bli'er da ulykkelig! I Dag paa min Fødselsdag."

Men nu kom Amalie til, med sit og Rikkes Overtøj i Favnen. Ublidt stødte hun Karoline tilside.

„Væk . . . væk, jeg skal nok snakke med hende. I forstaar hende ikke, I andre . . . Trællesjæle! Væk, siger jeg! Slip hende!"

„Jamen, Mor . . ."

„Hils din Mor, at hverken jeg eller den unge Pige, som I har haanet og sølet og . . . og . . ., at vi kommer her aldrig mer."

Med disse Ord tog Amalie Rikke under Armen og skridtede af med hende ud af Haven og ned ad Vrinders Hovedgade. Karoline stod ved Laagen og græd saa bitterligt:

„Aa Gud, aa Gud! Og det oven i Købet paa min Fødselsdag!"

Amalie førte Rikke videre uden at sige et Ord, bøjede af udenfor Byen tilvenstre ad en Sti, der førte til Havet. Da de var steget ned ad den lave Bakkerække til Stranden, tvang hun Rikke til at sætte sig paa en Sandbanke og tog selv Plads med Ansigtet vendt mod hende.

Først nu oplod hun sin Mund.

„Ja, her . . . her Ansigt til Ansigt med Havet, som jeg elsker, vil jeg sige Dem det: Jeg beundrer Dem . . . beundrer Dem i Deres stejle Trods."

Rikke brast paany i Graad.

„Ska' De nu osse gjør' Nar ad mig li'som alle de andre?"

„Gøre Nar! Jeg! Hvor kan De tro? Jeg misunder Dem ... misunder Dem, hører De."

Nu græd Rikke først rigtigt stærkt.

„Som om jæ ikke var ulykkelig nok endda?"

„Ulykkelig! De! De skulde skride som en Dronning hen over Massen med den stolteste Foragt. De har valgt at dyrke den frie Elskov, og De skal snart føde et Elskovsbarn til Verden! Uh, det skulde blot være mig. Jeg vilde ønske, jeg kunde faa Trillinger lige op i Øjnene paa alt det usle Pak! Trillinger!"

Det gøs i Rikke. Men hun hørte alligevel efter nu.

„Jeg kendte én, der var stolt af det, en Kursuskammerat inde fra København, min allerbedste Veninde. Hun blev forelsket i en Lærer i Folkedans, et vidunderligt Menneske. Tror De, at de to spurgte om Præst eller Degn? Pyh! Nej, De kan da ellers tro nej!"

„Hva' gjor' de da?"

„Hvad de gjorde? De fik et Barn. Og De skulde se, hvordan hun bar det, paa den stolteste Maade af Verden."

„Og hva' blew der saa a' hinner?"

„Hun er gift nu, men ikke med ham. De vilde ikke profanere deres Forhold, sagde de. Derfor giftede hun sig med en Forpagter."

„Ja, saa ku' hun jo sagtens! Men hvor er der en Forpagter, der vil gift sig med mig?"

Nu græd Rikke igen saa bitterligt, saa bitterligt.

Amalie vidste ingen bedre Trøst end åt kramme ud med Historier fra København om fine Damer, der fik sig et Barn og var ligeglade. Og Amalie fortalte godt og vidste en hel Masse, om Skuespillerne især, der var meget de værste. Hun klemte paa, baade med det der var sandt og det der var Løgn og meget mer endnu.

„Er det ikke storartet, hva'? Saadan skal man behandle Samfundet, at man viser, at man ikke regner det et Øje!"

Rikke havde aldrig hørt Magen i sine Dage.

„Er de saadan, alle dem i København?"

„Ikke allesammen! Men mange er . . . især i de dannede og fine Kredse."

„Og det kan gaa an?"

„Ja, natyrligt kan det gaa an! Og De skal tage det li'saadan, bære det med Stolthed og Fribaarenhed. Og hvis De ikke tror, at De har Kræfterne alene, saa skal jeg hjælpe Dem."

Saa udtømte de deres Hjærter for hinanden og blev hurtigt enige. Rikke havde aldrig tænkt over det før, men sandt var det, hun kunde ligefrem blive saa forbitret, naar hun tænkte paa, som de behandlede hende. Uh, og naar man saa vidste om Mandfolkene, hvordan de var! Og hvor Kvinderne havde været dumme lige til den Dag i Dag! Men nu skulde det altsaa blive anderledes. Det var ogsaa paa Tide. For der var ingen Steder, hvor alting gik saa galt som i Verden.

De aftalte, at Amalie skulde komme rigtigt tit og

besøge hende. Derefter tog Amalie igen Rikkes Arm og trak hende demonstrativt tilbage ad Vrinders eneste Gade, trak hende forbi Degnens, hvor Konerne rakte Hals i Lysthusets Døraabning.

Lige til Laus Jensens Port fulgte hun hende og kyssede hende til Afsked midt paa Munden.

Rikke var i første Øjeblik helt svingel af Stolthed. Nu kunde de komme an, Mandfolkene. Gu' om hun var bange længere! Som i gamle Dage spankede hun tværs over Gaardspladsen.

Men da hun naaede Gangdøren faldt hun sammen.

Hvad kunde den alligevel hjælpe, al den Snak om Trods? Hvad kunde den hjælpe hende? Det kunde gaa for de fine Damer derinde i Byen, der altsaa ikke skammede sig over det, hvordan de saa end bar sig ad. De havde det nok ligesom Hønsene, havde de. Men hun! En Gaardmandsdatter fra Landet! Bare hun da var død!

V

Det var ledet langt hen paa Sommeren. Ret en grim og graa Sommer havde det været, med Regn og Havgus evindeligt. Ja, saagar en Skypumpe var der en Dag kommen susende fra Havet og havde revet Taget af Søren Tousens det bitte Hus dernede ved Stranden. Det var en slem Ulykke for Søren, der var en grumme fattig Mand.

Den Skypumpe snakkede de svært længe om i Vrinders' Smaahuse. Især Met' Kjestin Hevrings kunde ikke tænke paa andet i lange Tider. Hun havde staaet paa Vrinders' Udmark og set den komme hvøvtende . . . alle Tørvestakkene ude i Hørringholms Mose trimlede omkuld i sammeste Nu. Skulde kanskesens Fanden selv have en Finger med i Spillet? Men den lille røde Skrædder Bach gav en anden Forklaring.

„Enden er nær!“ sagde han. „Det store Dyr er steget op af Havet, og det er Begyndelsen til Enden. Verden er fuld af underlige Tegn. Sommer bli'er til Vinter og Vinter til Sommer. I maa omvende Jer.“

Sindene var urolige og vejrede Varsler overalt. Og saa skete kort efter det rædsomme, at Væveren, Støvle-Niels, en Aften han kom hjem til sit, saa den lede Fanden sidde i Væverstuen og slaa Væven, saa Væggene rysted.

Alt hvad der kunde krybe og gaa i Vrinders' Huse, satte i Rend ned til Væverens Dagen efter, da det spurgtes. Der var et Rykind dér den hele Formiddag — Væverkonen, Støvle-Inger, havde aldrig set saa mange Mennesker paa en Gang inden sine Døre.

Først kom naturligvis Met' Kjestin. Med den store Krognæse midt i Heksefjæset lignede hun en sulten Grib, der lugter Aadsler ... aa ja, at snage i.

Gamle Mikkel Sviebuk fulgtes med sin Kone, Sort'-An'-Mari. Hun var saa fjedtet, det lange Skovster, og lyve vilde hun og stjæle ogsaa, hun var blot for dum til begge Dele. Det var Synd for Mikkel med den Kone! Han var selv saadan en pæn gammel Karl trods sine røde Øjne, lidt af en Narrifaks, saa man sagde om ham i Byen, at han gik med Krusemynter i Enden for at lugte godt. Hvilket naturligvis var Løgn, dundrende Løgn og kom sig af, at han bandt Blomster i Snippen af sin Lommeklud og gik med den i Haanden til Kirke om Søndagen.

Fra den anden Ende kom Skrædder Bach flyvende ... hu, hej, som han havde Jav. Det var en gebommerlig god Lejlighed til Omvendelse. Thi Enden ... Enden var nær!

Kren Møller kom dorskende, fuld som en Ryle.

Han var Mælkekusk, men havde sit Navn fra en Ahneherre ligesom Væveren Støvle-Niels.

Mange fler kom der dryssende. Tilsidst var alle Stole, Bænke, Borde og Kister fulde af Tilhørere inde i den rigtige Stue bag Væverstuen. Støvle-Niels laa i Alkoven og følte sig gruligt syg efter Skrækken. Men fortælle maatte han alligevel.

Helt op i Laus Jensens Gaard var Rygtet løbet, og Maren, der havde saa ondt af Væveren, sendte Rikke ned til ham over Middag med en Krukke Sødsuppe.

Rikke gik nu lige for faldende Fode. Hun var bleven noget blegnæbbet paa det sidste, og gnaven og sur saa hun ud, tirret af Slidet og Mandfolkenes Bryskhed. En lille Tid havde det været hende en Opmuntring, naar Amalie kom. Saa kunde hun i det mindste faa sig lettet for noget af sin Ondskab. Men i Længden var der ingen rigtig Opbyggelse i Amalies Snak. Det kunde være rosomt nok at høre om Damerne inde i København, der lavede den ene Ballade grusommere end den anden og immer var lige gode og lige dovne. Det passede blot ikke for Rikke, Mundsvejr og Prat var det, til Slut gad hun ikke hørt det længere. Og Maren, der havde mærket Amalies uheldige Indflydelse paa Rikke, saa bøst til hende og bad hende aldrig komme igen. Amalie indsaa da ogsaa nok, at det hjalp ikke stort at præke for Rikke, der aldeles manglede Dannelse og Forudsætninger. Følgeligt trak hun sig tilbage, og Rikke var lige glad.

Langsomt tulrede hun nu hen ad Vejen, forbi

Søren Tousens hærgede Rede. Saa trist hun var, maatte hun dog standse og smile ved Søren Tousens Vandhul, der laa lige ved Vejen foran Huset. Hvor tit havde ikke hun og Jens som Unger smidt Koklatter deri for at drille Søren. Aa jo, en slemmeste Tøs havde hun været, men det var en dejlig Tid alligevel.

Og ligesaadan maatte hun smile, da hun øjnede Vrinders' smaa, gule Lerhuse, der laa paa Rad i Byens Udkant, med Høns og snavsede Unger foran paa Stenpikningen. Det var hendes største Fornøjelse som lille Tøs at komme ned til de gamle Huskoner og høre dem fortælle Æventyr i Mørkningen om Esben, som ledte om Prinsessen, der boede Østen for Solen og Vesten for Maanen og Sønden for det babyloniske Bjærg, eller om Ræven og Bovli-Bav, der var i dens Mav'. Sommetider fortalte de ogsaa om trebenede Helheste eller om den forrige „Mand" oppe paa Hørringholm, der gik rundt ved Midnatstider med Hovedet under Armen eller om . . . Ja tænk, nu havde hun virkeligt glemt Historierne igen, skønt hun den Gang var saa optaget af dem, at hun ikke turde gaa gennem deres mørke Port derhjemme, naar hun vendte tilbage til Nætter. Jøsses, hvor havde hun dog troet paa al den Løgn!

Rikke var naaet til Støvle-Nielses Hus, et af de første i Byen. Paa Stenbroen foran Huset stod Inger. Der var ikke Plads til hende inde i Stuen, maatte hun vel synes. Hun var en bitte knøv Kone, Inger, tredive Aar yngre end Manden.

Rikke rakte hende Krukken og spurgte samtidigt til den Syge.

„Ok, manne Tak skal I da ret' nok ha' for al den dejli'e Supp'."

„Tror du, han ka' spis'en?"

„Jow Tak! A trowr saamænd saa. Han haar da ku' pillet lidt. Han haar edt femten Pand'kager i Daw."

„Naa saa kan han da it vær' saa møj forknyt."

„Nej, Gud ha' Lov! Men væs'gue. Træj nu inden for."

De passerede den store, nøgne Væverstue og kom ind, hvor Væveren laa i Alkoven.

Alle de tilstedeværende vendte Ansigterne mod den Indtrædende og smilede, da de saa, det var en ny. Saa kunde de vente at faa Historien en Gang til, og det var meget morsommere end at høre paa Met' Kjestins og Skrædder Bachs Forklaringer. Historien selv kunde de mageligt taale at høre, saa tit det skulde være.

Støvle-Niels var iført sin gamle Uniformsfrakke fra 1848 med rød Krave og blanke Knapper. Han ejede nemlig ingen Skjorte og havde derfor trukket i Munderingen i Dag, hvor han ligesom skulde ligge paa Parade for Alverdens Øjne.

„Go' Daw!" sagde Niels. „Aa manne Slavs Tak, at I kom, bette Jomfru. For saa'en maa jen wal kald' jer nu?"

Rikke blev aldeles blussende rød og saa sig forskrækket omkring. Men der var ingen, der fortrak en Mine eller havde noget at sige til det.

„Nej . . . nej, I maa godt bliw' ved aa kald' mig Rikke," sagde hun saa.

Da smilede alle Konerne velvilligt og aandede friere.

„Ja, do haar aaltier won en gjæv bette Pigh, aa li'som do ku' haa woren jen a' wos," sagde Met' Kjestin. Og hun talte øjensynligt paa Forsamlingens Vegne.

Der blev skaffet Plads til Rikke paa en af Stolene, og hun maatte endeligt drikke et Glas Kirsebærvin, som Sort'-An'-Mari havde medbragt. Hun mærkede ved den Lejlighed, at hun havde faaet finere Sanser paa Højskolen. Før vilde det ikke have gjort hende noget at drikke An-Maris Vin, men nu maatte hun nøde det i sig. Den Syge fik et Glas ved samme Lejlighed. Saadan var det nok gaaet ved hver ny, der kom. Hans Næse begyndte da ogsaa at brænde svagt i Alkovens Halvmørke.

Paa et Bord foran Sengen stod et Fad Pandekager. Det var Met' Kjestins Skænk. Søren Tousens havde sendt en Krukke Sirup, saa fattige de var, og Kren Møller var kommen med en Klump Kandis og en Pægl Brændevin. Men Skrædderen kom med Skriftens Ord og ikke andet.

„Naa, fortæl saa igen," bad Mikkel Sviebuk. „Rikke ska' wal osse hør'et?"

Ja . . . to . . . Væveren vilde da gerne have lidt af Sødsuppen først. Han var ligesom bleven lidt gammelsulten, nu han ingen Ting havde ædt i to stive Klokketimer.

Det blev bevilget. Saa først da Væveren havde

naaet Bunden af Krukken, havde faaet Skeen slikket og tørret af i Opslaget paa sit Uniformsærme, kunde han fortælle Historien igen.

„Det war i Aws, Klokken rested jet Kvartier i tolv, aa A kamm nier fra Met' Kjestin Hevrings o. Det war jo et hundende Vejr, aa A gek aa stinned mæ mod Regnen aa ku' hverken hwipp' eller kukk'. Først herudenfor kund' A kikk' iland aa tøt da, te der war Lyws i den bette Stow. No bagetter kan'et nok wær', te det war i Wøwerstowen, saa'en som Inger sæjer. Naa, men i det samm' A saa letter Daren herud, saa hører A da en saa rien Helvedes Allarm. Der war jen, der slaw Wøven, aa de aa ligh te hun buldred. Da war'et da som Dælen, tinker A, hwa' goer der da a' Kjællingen? Aa A fløw løs paa den inder' Dar, saa gal som Filaks, ka' I nok tænk' jer."

„No kommer'et," sagde Met' Kjestin Hevrings. „Blyw no bare it ræd, bette Rikke."

Men Rikke smilede. Hun troede saamænd ikke et Ord af det hele Pjank.

„Ja, der sad han saa midt i Stowen aa slaw Wøwen, aa der skal saa rent nowen Satans Kræfter til aa tummel'en, som kan gjord'. Ud a' hans Mund aa ud a' hans Øwn stod den klareste Ild, aa han haad et stue Gaw aa Huen i Panden."

„Ja, war'et da it ræssomt?" spurgte Met' Kjestin. „War han hejes stuer eller bette?"

„En stuereste Prygl, hwis A it fejler. For A ku' jo it sie aant end Howedet. Men Kræfter haad han som en Bjørn. For saa er'et jo, te han springer

op aa render ligh po mæ aa drywer mæ jet po Øret med den jen a' Klø'ern', saa A buser en Bagkorre. Aa saa wed A it mier. A fek Øwnen aa Niesen fuld' a' Ask', aa det sused aa ringled for Øren a' mæ, saa A tøt, som A lo allered' i Helvedes glowend' Ild aa spruded' og spytted."

„Ih, men hwifor hwelled do da it?"

„Jow, Fanden taa' me' hwellt A, aa det, saa det ku' batt' nowed. Saa kamm' jo Inger i hinner bareste Særk aa med et Lyws i Hohnen. Aa det er det allerforunderligst', te hun it haar hørt det allermindst', it en Lyd, førend A hwellt. Hun kamm' jo saa aa fandt mæ' i Asken, for A haad wælted en hiel Spand Ask', der stod foran Kakkelownen."

„Aah Jøsses! A æ saa ræd, som haad A Frost i Tarmen'," sagde Mikkel Sviebuk. „Hwem ka' forsto'et, hwem Dælen ka' begryw'et?"

„Det kan A," peb Skrædderen henne fra Krogen. „Det kan A! I maa omvend' jer, Folkens — det ka' it hjælp' — I maa omvend' jer. Hvor kom han fra, Niels, da han so ham? Kom han kaskiesens it fra Met' Kjestin? Aa do ligger aa we' Søren Tousens Kuen aa we' Suet-An-Mari. Aa i gammel Daw, da do haad Kræftern', war do etter manne flier inno. Det kan der aldrig komm' no godt ud a'. Det store Dyr er steget op a' Havet og haar tawn Taget af Søren Tousens Hus po hinne Horn, aa Fanden wiser sig her paa Jorden. Enden er nær! Aa I haar fortjent'en, Folkens, for jeres Synders Skyld."

„Hwa' er det da for nowed skrækkelige Præk,

Skrædder? To wi er da it wærre end anner Husfolk,“ ivrede An-Mari.

„Nej ... hik ... to saa'en haar'et jo aalti wot,“ mente Kren Møller. „Det aa saa en Pægl Brænd'win imellemstunder ...“

„Ja,“ tog Met' Kjestin Ordet. Og nu tav de andre, for hun var alligevel den klogeste. „Aa hwis det war for wo' Synders Skyld, aa Enden war nær, hwifor vist' Fanden sæ saa møj mier i gammel Daw paa Jorden. For det gjord' han. Da war der næsten ikke jet jenneste Minnisk, der it haad sjet ham. Om det saa war den Præjst, der haar komfemieret mæ. Aa han war en gjæw Mand. Dér kund' vist ingen komm' aa taal om Synder til ham, saa raar han war aa gue mod Fattigfolk. Aa A wed li'saa tydeligt fra min Faar, da han war Kusk aap po Hørringholm, te han sku' kyer Præjsten derfræ en Daw. Som de saa kommer kyerend' ud for Smejens, stod begge Bæstern' ligh paa jen Gang still' aa wild' da ikke po nowen Maader flytt' sæ, aal det min Faar han sawed og brugt Pisk. Saa forstod Præjsten jo nok, hwa' det war, for han war den bæjst Præjst, wi haar havd i Sownet, aa han søe til min Faar: Staa af Wownen, Per, og ta' det jen Hjul a'! Det gjord' min Faar, aa saa gik'et ijen, som det var smurt. For nu war Fanden fjerde Hjul i Wownen, aa det war det, han wild' wær.“

„Aa! Saa'en nowed gammel Løwn aa Præk. Der er ingen, der wed, om det er sand',“ paastod Skrædder Bach. „Men hwa' wi wed, aa hwa' der er sand', det er, te do haad tow Bøen we Støwel-

Niels, før do komm sammel med din Mand, aa Suet-An-Mari haad jet we ham aa jet we en Kaal, da hun tjent som Kokkepigh po Gammel-Ejstrup . . .“

„Jamen, wil do da it wær' ordentlig, Skrædder! Haar A da kint Magen? To saa'en er'et jo med wos aalsammel. Saa sku' Fanden jo wiis sæ hweraan' Daw, hwissomsti . . .«

Det var Sort-An-Mari, der hjappede. Rikke saa hen til Mikkel Sviebuk, om han da ikke var gal paa Konens Vegne. Men han sad ganske rolig og nikkede tænksomt. Hun saa omkring paa de andre Ansigter, forstod det ikke, hun saa til Støvle-Niels, der laa og tyggede Drøv med foldede Hænder. Det skulde have været hende, at Skrædderen brugte saadan Mund imod! Saa skulde hun ellers ha' varmet hans Øren!

Men nu havde Mikkel Sviebuk tænkt ud. Og rolig og saglig fremsatte han sin Mening.

„Nærensti te do it wil trow, hwa Met' Kjestin haar fortalt fra gammel Daw . . . aa efter det A kinner te Met' Kjestin, saa lywer hun it, nej, Gu' gjør hun ej! Men saa wil do wal trow den gammel Søren Skovbo heraap po Vrinders Mark? Han er da wal hellig nok, sku' A tænk', aa har aalle wot slem etter Kvindfolk. Men han haar fortalt mæ, aa manne a' l anner kinner'et wist aa godt, te dengong han lo po Kliniken i Ohs aa haad Tyfus eller hwa' Dælen det war, da so han lywagtig den lede Fanden en Daw. Føst bløw der et Hwol i Gulvet, aa ower det Hwol lo der nowed tyndt Pind'brænd', aa saa ligh med jet saa futted'et i aal det her Pind'-

brænd', aa der stod han owen po Pinden' saa swot som nowen Neger mæ Huen i Panden aa en Fork i hans Kløer. Aa med det samm' begyndt' Sengen aa gyng' med Søren Skovbo ... Dæleme ligh hen mod Hwollet, aa Fanden sku' ligh te aa jaw Forken i ham, saa rowt han, saa høwt han ku': Aah Herre, frels mæ!"

„Ja, Fanden han er sku paa Spil aalstejer," sagde Met' Kjestin og lavede sig til at fortælle en anden Historie, da Døren i det samme blev reven op, og Rikke til sin Overraskelse saa sin Far buse ind. Sveden drev af ham, og hans Ansigt blussede.

„Aa! ... Puh! ... Støvle-Niels ... do maa it dø. Det er David ... det Skarn, der har lawet det hiele. Do maa it dø, Niels."

Støvle-Niels sad ret op i Sengen og baade gloede og gabede.

„Fortæl! ... Fortæl! ... Hvordan?"

„Jow, to David han war jo ilywwel bløwen baang, for hwa' han haad gjort. A so godt, te han gik aa war forknyt hiele Tien, for David er jo li'godt en skikkelig Kaal, aa der er int' Ondt skaft i ham. Aa saa ligh før Mel'madsti' saa kamm han jo aa sø'et til mæ, te han haad ræ'et Wøweren hen, aa han fortrød'et ilywwel aa war baang for, te do sku' wær' reiti sygh aa gaa hen aa dø a' Skræk. Om A da it wild' spring nier aa sæj, te det war ham, der haad lawed den hiele Komerri i Aws? Saa rendt' A, saa raa A kund' ..."

„Jamen, hwa' Fanden, to David haar da wal it

Huen i Panden, wed A," indvendte Niels. „Aa wal hejer it Ild i hans Mund."

„Huenen maa do ha' drømt. Men Ilden, det war it aant end som et Stykke Trøsk, han sad med i Munden. Det war'et der lyst' i Mørket, mens han sad og klapred med Wøwen."

„Saa forstor A Dæleme aasse, te han ku' hwøvt mæ saa'en jet po Kiewet, nærensti det war den Hallumpentusse. For aalle haar A smagt saa'en en Sans'kag."

„Jamen, hwa' war David hos Støwwel-Niels etter?" spurgte nu Met' Kjestin. „Po den Ti a' Natten?"

„Jow ... to ... han haad won hernier aa si til Inger et bitte Korn," bemærkede Laus. „Det laa no saa'en ligh po hans Wej."

„Aa Jøsses! Jøsses! Han haar won hernier aa legg' we Inger," skralrede An-Mari op. „Da ær do da en Aand, Inger, te do it haar sagt wos det straks."

Der blev en Grinen og Snakken i hele Stuen og en Skotten til Inger ved Døren. Inger stod og skød Ryg med Hænderne under Forklædet og saa svært fordægtig, men ingenlunde angergiven ud.

„Aa som Bod for Svie og Smerte," sagde Laus, „skuld' A gi' jer den her Kron' fra David te Brænd'win aa drikk' po hans Sundhed. Er I saa tilfreds?"

Aa, saa skrønned de da allesammen, og Støvle-Niels syntes, han havde aldrig faaet en Lussing saa godt betalt. Inger blev sendt afsted efter Brænde-

vin. Der var ikke én, der sagde et ondt Ord til hende, mindst af alle Væveren. Han var allerede træt af at ligge i Sengen og lade sig beglo. Oppe das! Med et Sæt svingede han begge sine lange, nøgne Skanker ud over Sengestokken. Rikke hvinede og holdt begge Hænder for Øinene, men de andre gjorde det ikke noget. De var jo næsten allesammen hans gamle Kærester. Met' Kjestin som den nærmeste rakte ham Bukserne til Antræk.

Men Skrædderen derhenne i Krogen var bleven taalig, da han hørte, der vankede Brændevin. Han stak i et forskrækkeligt Grin og raabte saa højt han kunde, for at blive hørt i Larmen:

„Saa er'et wal aasse David, den Filur, hi ... hi, der haar rewen Taget a' Søren Tousens Hus.“

Nej da, som de tog til at grine og fline allesammen. Ja, det var klart. Var det ikke Fanden, saa var det David igen. Aa, ja, hi—i—hæ—æ. Og med det samme var alle Skrædderens strænge Ord glemt. Han var forresten ikke nær saa skidt, samme Skrædder, som han lod til. Han vilde bare gerne gælde for den klogeste, naar han var ude blandt Folk. Hjemme hos Madammen skulde han nok lade være.

Støvle-Niels stod nu i fuld Uniform og Træsko. Med en Haandbevægelse, som han havde afluret salig Frederik den Syvende, forkyndte han:

„Nu haar wi sørget aa sultet nok! Nu er'et Ti' til aa tænk' po Æd' og Drikk'!“

Endnu før Gildet begyndte, gik Rikke bort med sin Far.

Da de var udenfor Byen, brast hun i Graad. Faderen kunde ikke begribe hvorfor.

Det var første Gang i sit Liv virkeligt, at hun havde misundt Smaafolkene i de Vrinders Huse.

VI

Det var en Dag først paa Foraaret flere Aar efter, at Maren Laus Jensen blev befriet for sit tunge Kors, idet den sidstlevende af de to Idioter døde.

Tidligt paa Formiddagen døde han ganske stille. Maren selv, der sad hos ham hele Tiden, kunde bagefter ikke sige, naar det var sket, saa umærkelig var Overgangen fra Liv til Død.

Sammen med Rikke klædte hun ham i en af de lange, hvide Kjoler, derefter bar de ham op i Storstuen hinsides Gangen og lagde ham paa en Seng.

Rikke gik ned igen i Sovekammeret og fik sin lille Datter klædt paa og sendt afsted. Den lille var lige begyndt at gaa i Skole. Men Maren gik omkring i Huset, savnede noget at pusle med. Der var ikke noget rigtigt at tage Haand i. Mandfolkene var straks efter Davre draget til Marked. Da hun ikke kunde finde paa noget og heller ikke kunde sidde ledig, foreslog hun Rikke, at de skulde gaa en Tur op til den bitte Skov og Stendyssen.

Saa langt Rikke kunde huske, havde hun og Moderen ikke gaaet Tur sammen. De sidste Aar vilde hun slet ikke tale om. Da kunde hun knap selv

komme udenfor en Dør for Slæb og Stræb, siden de havde sagt deres fuldkomne Pige op og kun givet hende en lille femtenaars Tøs til Medhjælp. Slid og Grovhed og Skændsmaal og Taarer og aldrig saa megen Morskab . . . naa, hun bad sig for Resten ogsaa altid fri, naar de vilde have hende med ud. Kom hun til Marked eller Skovbal, hvor der var unge Karle af hendes egen Stand, var det kun for at blive mindet om sin Ulykke. Fornøjelse var der aldrig ved det. En Tid lang havde hun haabet, at der skulde melde sig en Frier alligevel, bare en Gaardmandssøn, saa pyt om han ellers var køn eller rig. Naar hun blot kom hjemmefra, det var det vigtigste. Og hun klædte sig i stærke Farver, som hun vidste, Mandfolkene holdt af, og var vild og grinevorn, naar hun var sammen med Karlfolk. De var ogsaa villige nok til at summe til, men aldrig paa den Maade, hun vilde. Deres Mangel paa Respekt gjorde hende ulykkeligere end før, ofte hulkede hun hele Vejen hjem paa Vognen og flere Nætter igennem efter saadant et Gilde. Og da kunde hun længe ikke taale at se sin lille Pige.

Tilsidst blev hun hjemme og vilde aldrig med. Hun forfaldt mere og mere i Skikkelse og Klæder. Tøjet hang om hende eller var snæret altfor stramt, saa nu kunde man se, hun lignede sin Mor. Men af Krop var hun fed som før, kun mere slapfed, uden al Form. Fingrene lignede igen Moderens, saa stive og ru af Slid, de var. Og Ansigtets Hud var som Moderens grim med Skjolde og røde Strimer. Det

var en Ynk at se Rikke nu, naar man havde kendt hende før.

De gik, Moder og Datter, tavse hen ad Markstien mod Skoven. Det var Solskin, det luftede fra Havet og Verden med den unge, grønne Rug og Luften fyldt af Lærkesangen syntes saa forjættelsesrig. Maren gik og tænkte paa, hvad hun havde læst engang, om en Tugthusfange, der havde siddet tyve Aar og kukkeluret bag Laas og Slaa. Da han kom ud, var hele Livet ham saa fremmed, han kendte ingen Ting igen, kom altid galt afsted, følte ingen Glæde over Friheden, men længtes snart tilbage mod Fængselshullet. Det gik hende næsten ligesaadan. Nu var hun fri, Verden laa dér saa ung og køn, men hun kendte ingen Glæde derover, hun længtes igen tilbage til det bitte Sovekammer, hvor hun havde siddet og puslet om Staklerne evigt og altid, Sommer og Vinter, Helligt og Søgnt, i Solskin og Graavejr. Verden kunde begynde igen, den blev aldrig træt, selv om den blev hærget nok saa meget. Hun var færdig med at leve og haabe. Nu var der kun Døden og Graven at bie paa.

Hendes Øjne blev vaade. Saadan havde hun alligevel ikke tænkt sig Livet, da hun var ung og skulde til at begynde det. Saa havde hun sikkert aldrig begyndt det, lige saa lidt som hun vilde leve det om igen. Hun saa paa Granerne i den bitte Skov, som de nu var traadt ind i. De var plantede i den magreste Sandjord, hvor intet andet kunde vokse, ikke engang en Tot Græs til Faarene. Granerne var ogsaa derefter, opløbne og vantrevne som

Fattigfolks Børn. De kunde lige leve, heller ikke mer. Hun syntes, hendes Liv havde været saa fattigt og usselt som saadan en Grans.

Men saa kom hun i Hu, hvor god Vorherre dog havde været imod hende. Alt, alt, alt var jo dog sket til hendes eget Bedste! Hun begreb slet ikke selv, hvor alle de gamle, trodsige Tanker igen kunde komme op i hende. Var hun da ikke kuet nok? Havde Vorherre da ikke vist hende tydeligt nok. hvor usselt et Menneskebarn er? Aa jo, aa jo, og hun havde jo fundet ham, fundet ham gennem Sorgen.

Hun vendte sig mod Rikke, der gik stum og mørk i sine egne Tanker, tog hendes Haand og begyndte at tale til hende om Guds Barmhjærtighed mod os Mennesker. Men Rikke rystede paa Hovedet. Hun trak ikke sin Haand til sig, men rystede blot paa Hovedet. Hun havde endnu ikke lært at indse Guds Godhed.

Saadan naaede de Stendyssen, der laa øverst paa deres Mark. Ved Foden af den sad Jens Væver, Aftægtsmanden fra Nabogaarden. Jens Væver var en gammel, gammel Mand med snehvidt Haar og milde, svage Øjne. Faarene, han vogted med en Hund til Hjælper, gik og græssede, hvor de hist og her kunde finde lidt Unggræs.

Deroppe fra Stendyssen var der Udsigt — helt over til Vrinders, langt ud over Havet, der blinkede glad i Solen. De satte sig hos Jens efter at have nikket Goddag.

„Velbekomme Jer!“ sagde Maren.

„Tak!“ svarede Væveren. Han sad og gumlede paa et stort Stykke Rugbrød uden Smør, som han dyppede i en Krukke Vand, han havde med.

„Det er nok wed aa wær' for haardt for gammel Tænder?“ vedblev Maren. „Kunde do ellers it faa din Svigerdatter til aa kog'et til dæ sammen med lidt Øl. Det ku' da it raw saa widt.“

„Aah nej! Aah nej! Der er jo de manne, manne Bøen. Det er der it Ti' aa tænk' epo . . .“

„Man skuld' aalti tænk' po gammel Folk, der haar slidt aa stridt aa gjor djer Bedst' for aa law'et for djer Bøen saa godt, de orked. Do haar ginn din' Bøen aalting, Jens, aa ikke tænkt en Smul' po dæ sjæl. Aa no foer do Wand aa Brø' til din Davre til Tak.“

„Aah ja, men Herregud, det er saamænd it saa slemm. De er saamænd gue nok we mæ. A skal aldrig klag', saalæng' A haar'et, som A haar'et. Der er sandeligt saa manne gue Minnesker, der kommer aa gier mæ saa jet, saa et aant. Som no Præjstens aa jer aa . . . aa . . .“

„Ja. saa'en er'et. Somm' haar'et wærre end Hunden', aa de klager it, men er taknemmelige for det bette Korn, Folk kommer aa gywer dem, aa de haar aalti milde Ansigter. Aa anner ka' ha'et godt i alle Maader, aa aal Minnesker wild' gjern gjør' dem tilpas, aa saa goer de ilywwel aa øgler aa øgler bestandigt. Hwa' ka' det komm' o?“

„Det kommer o Worherre,“ sagde Jens Væver stille.

„Ja, saa'en sæjer do, aa A trowr'et aa. Men

Rikke dér kan A it faa til aa forsto'et. Hun goer aa øgler Dawen igennem, ingen Ting er hinn tilpas, ikke en Gang hinne bette Pigh wil hun si etter. I de sidst' Oer haar hun forwoldt mæ flier Sorger end de tow sølle Stakler ..."

„Jamen, hudden ka' det da go til, bette Rikke? Do haar jo dit gue, kjærlig' Hjem aa gue Forældre. Do ku jo aldrig ha'et bejer, end do haar'et, aldrig nowen Stejer."

Rikke rystede paa Hovedet. Det var det, hun altid hørte, det gode Hjem, og at hun aldrig kunde faa det bedre. Ingen anede, hvor hun pintes i de lange Nætter, naar hun laa vaagen og længtes og græd. Men hvad kunde det hjælpe, om hun fortalte, hvad der var i Vejen med hende? De forstod det jo alligevel ikke, ingen Mennesker forstod det eller tænkte paa det.

„Der er jo aldrig en Ti'," fortsatte Jens Væver, „der er jo aldrig en Ti', hwor Worherre slipper wos, nær wi blot wil ty til ham. Det ka' si sort ud, han skal nok bring' Lyws. Men wil wi til aa wær' kæphøje, saa skal han aa nok wis' wos, te han er den Stærkest', aa det ka' blyw' møj, møj wærre, end wi tænker, aa wi kund' ha'et møj wærre inno, end wi haar'et. Saa'en war'et for nowen Oer si'en, da tøt min Sønnekuen, te A ku' godt bo ower i Bagestowen. Der war saa lidt Plads i Stowern', aa saa stilled de min Seng ower i Bagestowen. Men der kom A i forfærdelig Nød, der war saa manne Rotter, saa det war forskrækkeligt, aa A war jo

gammel aa ku' it wærge mæ. Saa bed de mæ, aa A pintes møj. Da war der en Ti', te A war we aa blyw uhn po Worherre. Men saa en Morgen, A wowned, kund A næsten it si. A ku' nok si saa møj, te A ku' go omkring aa klar mæ sjel, men A kund' it si aa løs et Bogstaw i min Bibel . . . aa A haar endda en Bibel med stuer Skrift. Aa ingen war der, der haad Stunder aa løs for mæ. Der war en Maanedsti', hvor A war ligh we aa fortvivle. Nær A it ku løs i Bibelen, hwa' ku A saa? Det war det haardest Slaw, der ku' træff' mæ. A græd, som A aldrig haar grædt i mit Lyw. Men saa en Daw, som A prøwed, saa kund' A ligh med jet si igjen, aa et Par Daw etter kund' A løs li'saa godt som far. Ja, war'et da it et Mirakel? Si'en haar A aldrig klaget aa skal heller aldrig gyer'et! Aa no ligger A jo ikke engang i Bagestowen mier."

Maren Laus Jensen var bristet i Graad. Det var de samme Tanker, de samme Toner, hun kendte fra sig selv. Den gamle, milde Mand med de lysende hvide Haar havde naaet den Fred og Ydmyghed, som hun hele sit Liv havde kæmpet for at vinde. Han hørte til den gamle Slægt af Bønder, der led og tav stille og bøjede sig med Tak, fordi de vidste, at Livet kunde blive tifold værre endnu, og at alt ondt kun var bestemt til at lutre og adle.

Men Rikke sad kold og stum. Hendes Hjærte var forhærdet.

Thi hendes Øjne var opladte, og hvor hun saa hen, var de alle lykkeligere end hun, de Fine langt

borte i Storbyen og Smaafolkene histovre i Vrinders gule Huse, ja om det saa var Dyrene paa Marken og Fjerkræet derhjemme, saa havde de det meget bedre end hun.

Og foran hende laa det store, blanke Hav med hvide Sejlere, der fløj langvejs bort til fremmede Lande.